

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKOKUL 1. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKULA UYUM VE
OKULA HAZIR BULUNUŞLUKLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

GÜLÇİN KURTULUŞ ÇALIŞKAN

İzmir
2021

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKOKUL 1. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKULA UYUM VE
OKULA HAZIR BULUNUŞLUKLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

GÜLÇİN KURTULUŞ ÇALIŞKAN

DANIŞMAN
DOÇ. DR. TUNCAY CANBULAT

İzmir
2021

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İlkokul 1. Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluklarının Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

02/08/2021

Gülçin KURTULUŞ ÇALIŞKAN

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 24/08/2021

Tez Başlığı:

İlkokul 1. Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluklarının Değerlendirilmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 108 sayfalık kısmına ilişkin, 24/08/2021 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri**(uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 27** dir.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz

Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☐

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☒

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça hariç, ☐ Alıntılar dâhil, ☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☒ Kaynakça dâhil, ☒ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu LK SAYFA Çıktısı.x EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde.x	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Gülçin KURTULUŞ ÇALIŞKAN

Öğrenci No : 2018950221

Anabilim Dalı: Temel Eğitim Anabilim Dalı

Programı : Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans

Statüsü : Yüksek Lisans x ☐ **Doktora** ☐

ÖĞRENCİ

Gülçin KURTULUŞ ÇALIŞKAN

DANIŞMAN

Doç. Dr. Tuncay CANBULAT

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (☐) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali TaşTel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.

2:Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4:Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez süreci boyunca, araştırma konumun belirlenmesinden itibaren araştırmamın tamamlanmasına kadar yanımda olan, ihtiyaç duyduğum desteği veren, bilgisini, sabrını ve değerli zamanını esirgemeyen, bana inanan, başaracağıma güvenen saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Tuncay CANBULAT' a çok teşekkür ederim.

İlkokula başladığım günden itibaren bugüne kadar üzerimde emeği olan tüm öğretmenlerime saygılarımı sunar, teşekkür ederim.

Veri toplama sürecine katılan tüm öğretmenlere katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Beni yetiştiren, ilgisini ve sevgisini sunan, maddi ve manevi her zaman yanımda olan, başaracağıma hep inanan annem Gülay KURTULUŞ ve babam İsmet KURTULUŞ' a sonsuz teşekkür ederim.

Söz verdiği gibi her zaman yanımda olan, araştırmanın veri toplama sürecinde benimle okul okul dolaşan, motivasyonumun azaldığı zamanlarda bana olan inancıyla enerjimi yükselten, tez sürecinde ve her zaman destek olan sevgili eşim Yaşar Evren ÇALIŞKAN' a sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans süresinde, benimle oyun oynamak için ödevlerimin ve çalışmalarımın bitmesini bekleyen, bazen benimle enstitüye gelmek zorunda kalan çok kıymetli evlatlarım Gülce ÇALIŞKAN ve Güneş Ada ÇALIŞKAN' a çok teşekkür ederim. Bu tezi size armağan ediyorum, yolunuz hep aydınlık olsun.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç ve Önem.....	3
1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri.....	4
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Varsayımlar	5
1.6. Tanımlar.....	5
BÖLÜM II	6
KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Okula Hazır Bulunuşluk.....	6
2.1.1. Okula Hazır Bulunuşluk Ölçütleri	10
2.1.2. Okula Hazır Bulunuşluğu Etkileyen Başlıca Faktörler	13
2.1.3. Okula Hazır Bulunuşluğu Değerlendirme Araçları.....	17
2.2. Okula Uyum	21
2.2.1. Okula Uyumu Etkileyen Faktörler	24
2.2.1.1. Okula Uyumda Çocuk İle İlgili Faktörler.....	24
2.2.1.2. Okula Uyumda Aile İle İlgili Faktörler.....	26
2.2.1.3. Okula Uyumda Okul İle İlgili Faktörler	27
2.2.2. Okula Uyumu Değerlendirme Araçları	28
2.3. İlgili Araştırmalar	30
BÖLÜM III	41
YÖNTEM	41
3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni	41
3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar	41
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları.....	42
3.3.1. İlkokula Hazır Bulunuşluk Ölçeği	42
3.3.2. Okula Uyum Ölçeği	43
3.4. Uygulama Süreci	43
3.5. Verilerin Analizi.....	44
3.6. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği.....	46
BÖLÜM IV	48

BULGULAR.....	48
4.1. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Değerlendirilmesi.....	48
4.2. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Cinsiyet Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi ...	49
4.2.1. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Cinsiyete Göre İncelenmesi.....	50
4.3. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Okul Öncesi Eğitim Alma Durum Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi.....	51
4.3.1. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Okul Öncesi Eğitim Alma Durumuna Göre İncelenmesi	53
4.4. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Yaş Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi.....	55
4.4.1. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Yaşa Göre İncelenmesi	57
4.5. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.....	61
BÖLÜM V	63
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	63
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	63
5.1.1. Okula Hazır Bulunuşluğa İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	63
5.1.2. Okula Uyuma İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	70
5.1.3. Okula Hazır Bulunuşluk İle Okula Uyum Arasındaki İlişkiye Dair Tartışma ve Sonuç.....	72
5.2. Öneriler	74
KAYNAKÇA	75
EK 1.....	88
EK 2.....	89
EK 3.....	90
EK 4.....	91
EK 5.....	92
EK 6.....	93
EK 7.....	94
EK 8.....	95

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler	41
Tablo 2 Araştırmada Kullanılan Ortalama Karşılaştırma Testleri	45
Tablo 3 Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerine Ait Güvenirlik Değerleri.....	46
Tablo 4 Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Betimsel İstatistikler	48
Tablo 5 Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Cinsiyet Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi.....	49
Tablo 6 Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları.....	50
Tablo 7 Okula Uyum Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre U-Testi Sonuçları.....	51
Tablo 8 Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Okul Öncesi Eğitim Alma Durum Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi	52
Tablo 9 Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçek Puanlarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durum Değişkenine Göre t Testi Sonuçları.....	53
Tablo 10 Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk (Genel) Puanlarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durumuna Göre U-Testi Sonuçları	54
Tablo 11 Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Yaş Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi	55
Tablo 12 Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçek Puanlarının Yaş Değişkeninin Alt Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler	57
Tablo 13 Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçek Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	58
Tablo 14 Okula Uyum Ölçek Puanlarının Yaşa Ait Kruskal Wallis Test Sonuçları.....	59
Tablo 15 Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçekleri Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	61
Tablo 16 Okula Uyum Puanlarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Sonuçları.....	61

ÖZET

İLKOKUL 1. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKULA UYUM VE OKULA HAZIR BULUNUŞLUKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu araştırmanın amacı ilkokul birinci sınıfa başlayan öğrencilerin okula uyum ve okula hazır bulunuşluk düzeylerini cinsiyet, yaş ve okul öncesi eğitim alıp almama durumlarına göre değerlendirmektir. İlkokul yılları okul başarısı için önemlidir. Yapılan araştırmalar, ilkokula uyumun akademik ve sosyal başarıyı etkilediğini göstermiştir. Bu nedenle okula uyum ve okula hazır bulunuşluğu inceleyen çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu İzmir ili Bornova ilçesindeki devlet ilkokullarında okuyan 362 ilkokul 1.sınıf öğrencisi ve bu öğrencileri okutan 38 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada, ilkokul 1.sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarını belirlemek amacıyla “İlkokula Hazır Bulunuşluk Ölçeği” (Canbulat ve Kırıkaş, 2016), okula uyumlarını belirlemek amacıyla “Okula Uyum Ölçeği” (Özarslan, 2014) ve demografik bilgileri belirlemek için kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Araştırmada verilerin analizi, betimsel istatistikler (ortalama, standart sapma) Mann Whitney U Testi, Kruskal Wallis H Testi, Bağımsız Gruplar t Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Pearson Korelasyon Katsayısı ve çoklu regresyon analizi kullanılarak yapılmıştır.

Araştırma sonucunda, ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluk ve okula uyum düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı fark bulunamamıştır. Okul öncesi eğitim alan ilkokul 1. sınıf öğrencilerinin okula uyumları ve okula hazır bulunuşlukları, okul öncesi eğitim almayan ilkokul 1. sınıf öğrencilerinden yüksek düzeydedir. 69-71 aylık ve 72 ay üzeri olan öğrencilerin okula uyum ve hazır bulunuşlukları, 60-68 aylık öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Ayrıca 72 ay üzeri olan öğrencilerin okula uyum ve okula hazır bulunuşlukları 69-71 aylık öğrencilerden daha yüksek düzeydedir. Ayrıca, okula uyum ve okula hazır bulunuşluk arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okula uyum, okula hazır bulunuşluk, ilkokul birinci sınıf.

ABSTRACT

EVALUATION OF THE ADAPTATION AND READINESS OF 1st GRADE PRIMARY SCHOOL STUDENTS TO SCHOOL

This research aims to evaluate the school compliance and school readiness levels of the students who start the first grade of primary school according to their gender, age, and whether they have received pre-school education. Primary school years are important for school success. Studies have shown that school compliance affects academic and social success. For this reason, there is a need for studies examining school compliance and school readiness.

Survey model was used in the research. The sample group of the research consists of 362 primary school 1st-grade students studying in public primary schools in Bornova district of İzmir province and 38 class teachers who teach these students. In the study, the "Primary School Readiness Scale" (Canbulat ve Kırıktas, 2016) was used to determine the school readiness of primary school 1st grade students, "School Compliance Scale" (Özarslan, 2014) to determine their school compliance, and a personal information form was used to determine their demographic information.

The analysis of the data in the study was carried out using descriptive statistics (mean, standard deviation), Mann Whitney U test, Kruskal Wallis H Test, Independent Sample T-Test, One-Way Analysis of Variance, and Pearson Correlation Coefficient and multiple regression analysis.

As a result of the research, no significant difference was found according to gender in the school readiness and school compliance levels of primary school first-grade students. School compliance and school readiness of primary school 1st-grade students who receive pre-school education are higher than that of primary school 1st grade students who do not receive pre-school education. School compliance and readiness of students aged 69-71 months and over 72 months were found to be higher than students aged 60-68 months. In addition, the school compliance and school readiness of the students who are over 72 months old are at a higher level than the students 69-71 months old. In addition, a positive and moderately significant relationship was found between school compliance and school readiness.

Keywords: School compliance, school readiness, primary school student.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

İlkokula başlamak insan hayatının dönüm noktalarından biridir. Uzmanlar okula başlamayı, çocuğun annesinden doğumdan sonraki ikinci kopuşu olarak nitelendirmektedirler (Oktay, 1997).

Çocukluk çağında yaşanan en köklü değişiklik olan okula başlama, fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal uyum gerektiren bir süreçtir (Seven, 2011).

İlkokulun ilk yılları okul başarısını etkileyen önemli bir faktördür. Yapılan araştırmalar çocukların akademik ve sosyal başarılarının ilkokula başlarken gösterdikleri uyumla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Entwisle, 1995).

Çocuğun başarılı olabilmesi için öncelikle sağlıklı olması; yeterli zihinsel ve duygusal olgunluğa erişmiş olması; okula, öğretmene ve derslere karşı olumlu tutum geliştirmiş olması gerekir (Oktay, 1997).

İlkokula başlayan çocukların karşılaştıkları ilk zorluk okula uyum sürecidir. Okula uyum, çocuğun çevrenin ondan beklediklerine karşı geliştirdiği sosyal, davranışsal ve akademik tepkidir (Seven, 2011).

Çocuğun okula başlamasıyla birlikte kendisinden beklenen iki temel görev vardır. Bunlardan ilki okula uyum sağlamak, ikincisi ise okuma yazma becerisini kazanmaktır. Okuma yazma öğrenmek çocuğun akademik görevlerini yerine getirebilmesi için ön koşul olmakla birlikte bu becerileri kazanabilmek için öncelikle okula uyum sağlanması gerekmektedir. Çocuğun okula uyum sağlayabilmesi ve okuma yazmayı öğrenebilmesi için yeterli okul olgunluğu düzeyine ulaşmış olması gerekmektedir (Biber, 2017).

Okula uyum sürecinden sonra çocuklar ilk okuma yazma deneyimi ile karşılaşır. Talim Terbiye Kurulu'nun yayınladığı İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlarda okuma becerisine yer verilmiştir. Okuma becerisi okuma aşamalarını (görme, anlama, zihinde yapılandırma) destekleyici çalışmalarla geliştirilmektedir. Okuma becerisi; okuma öğrenme alanı olarak ele alınıp, okuma kurallarını uygulama, okuduğunu anlama, anlam kurma, söz varlığını geliştirme, tür yöntem ve tekniklere uygun okuma şeklinde tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009).

Okuma yazma öğrenme süreci karmaşık bir yapıdadır. Okumayı etkileyen çok fazla faktör vardır. Okuma yazma becerilerinin kazanılması süreci zihinsel gelişimler, çevre uyaranları ve eğitim programlarının kazanımlarıyla mümkün olmaktadır. Çocuğun okuma

becerisini kazanabilmesi için zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal olarak belli bir olgunluğa ulaşmış olması gerekmektedir. Okuduğunu anlayarak okuma becerisi için gereken olgunluğa 6 yaş civarında ulaşıldığı bilinmektedir (Cimem, 2017).

Okul olgunluğuna ulaşmak için belli bir yaşa gelinmesi gerektiği düşünüldüğünden, okula başlama konusunda en temel ölçüt yaş olarak kabul edilmektedir (Gündüz ve Çalışkan, 2013). Alan yazında okul olgunluğu ve okula hazır bulunuşluk birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bu doğrultuda okul olgunluğu da incelenmiştir.

Türkiye’de 2012-2013 eğitim-öğretim yılına kadar okula başlayacak çocukların o öğretim yılının Aralık ayı sonuna kadar 72 ayı doldurmaları halinde ilkokul birinci sınıfa kayıtları yapılıyordu. 9 Mayıs 2012 tarihli genelge ile okula başlama yaşında değişikliğe gidilmiştir. Genelgeye göre 2012 Eylül ayından itibaren 60-66 ay arasındaki çocuklar velisinin yazılı isteğiyle, 66 ayını doldurmuş çocuklar ise e-okul sistemi üzerinden okula kayıt edilerek okula başlamışlardır. Bu uygulama çokça tepki almıştır. Genelge 1 yıl uygulandıktan sonra 66, 67 ve 68 aylık olanları, velisinin vereceği dilekçe ile; 69, 70 ve 71 aylık olanları ise, ilkokula başlamaya hazır olmadıklarını belgeleyen sağlık raporu ile okul öncesi eğitime yönlendirebilir veya kayıtlarını bir yıl erteleyebilir şeklinde değiştirilmiştir (İlköğretim ve Eğitim, 2012). Temmuz 2019’a kadar devam eden uygulama 10 Temmuz 2019 tarihli ve 30827 sayılı resmi gazetede yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile değiştirilmiştir. Yeni yayımlanan yönetmeliğe göre, eylül ayı sonu itibarıyla 69 ayını dolduran çocuklar birinci sınıfa kaydedilir. Ayrıca 66, 67 ve 68 aylık çocukların velisinin yazılı isteği doğrultusunda ilkokul birinci sınıfa kaydı yapılabilir. 69, 70 ve 71 aylık çocuklar ise velisinin yazılı talebi bulunması halinde okul öncesi eğitime yönlendirilir veya kayıtları bir yıl ertelenir (MEB, 2019).

Özetle 2019-2020 eğitim öğretim yılından itibaren; Eylül ayının sonu itibarıyla 69 ayını dolduranların ilkokul birinci sınıfa kaydı yapılır. 66-69 ay arasındaki çocukların velisinin yazılı isteği olması durumunda da çocuğun kaydı ilkokul birinci sınıfa yapılır. Ekim, Kasım ve Aralık doğumlu olan 69, 70 ve 71 aylık çocukların ise velilerinin yazılı isteği olanların kaydı okul öncesi eğitime yapılır veya bir yıl ertelenir.

Anne babaların çocuğu erken yaşta okula göndermek istedikleri görülmektedir. Bunun değişen yaşam koşulları, annenin çalışması gibi durumlarla ilgisi olduğu düşünülmektedir. Ancak çocuğun okula olan hazır bulunuşluğu yeterli seviyede değilse bu yanlış bir karar olacaktır. Çünkü çocuğun hazır olmadan okula başlamasıyla yaşayacağı başarısızlık duygusu ilerleyen öğrenim yıllarını da etkileyebilmektedir.

Öğrencilerin çoğunun, kazanımlarda ustalaşmasını sağlayacak araçları bulmak öğretmenin görevidir. Aslında bu temel görev, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak, gelişimini teşvik edecek stratejiler bulmaktır (Bloom, 1968). Bu görevi gerçekleştirmede öğrencinin hazır bulunuşluğunu bilmek önemli bir aşamadır.

Yapılan bazı araştırmalar okula erken yaşta başlayan çocukların okula uyum konusunda sıkıntılar yaşadığını ve okula hazır olmadıklarını ortaya koymaktadır. Canbulat'a (2017) göre 60-65 ay arasındaki öğrencilerin okula uyum ve okula hazır bulunuşluğu 66 ay ve üstü yaştaki öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha geridedir. Ayrıca yaş arttıkça uyum ve hazır bulunuşluk düzeyi artmaktadır. Okul öncesine gitmek okula uyum ve hazır bulunuşlukta önemli bir değişken olup, gidenler lehine anlamlı derecede farklılık vardır.

Ünver, Dikbayır ve Yurdakul (2015) sınıf öğretmenlerinin ilkokula erken başlayan çocukların öğretiminde zorlandıklarını, hem 72 ay ve sonrasında hem de erken başlayan çocukların olumsuz etkilenebildiklerini göstermektedir. Araştırmada, 72 ay öncesinde ilkokula başlayan çocukların ise, birinci sınıf programının gerektirdiği çalışmalarda 72 ay ve sonrasında başlayanlara göre daha az uyum ve başarı gösterdikleri bulunmuştur.

Okula başlama için sadece takvim yaşı baz alındığında çocuklar arasında birtakım gelişimsel farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıklar okula uyumu, akademik başarıyı ve çocukların performanslarını etkileyebilmektedir. İlkokula başlayan çocukların okula hazır bulunuşluklarının yüksek seviyede olması, başta çocuğun kendisi için olmak üzere, öğretmen ve aileler için de sürecin daha kolay olmasını sağlamaktadır. Bu nedenle, okula başlama yaşında değişiklik yapılan eğitim-öğretim yılında birinci sınıfa başlayan çocukların okula hazır bulunuşluklarının ve okula uyum durumlarının belirlenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Bu çalışmada farklı yaş gruplarında ilkokula başlayan birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumlarının ve hazır bulunuşluklarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Amaç ve Önem

Bu araştırmanın amacı ilkokul birinci sınıfa başlayan öğrencilerin okula uyum ve okula hazır bulunuşlukları üzerinde cinsiyet, yaş ve okul öncesi eğitim alıp almamalarının etkisini değerlendirmektir. İlkokul yılları okul başarısı için önemlidir. Yapılan araştırmalar, ilkokula uyumun akademik ve sosyal başarıyı etkilediğini göstermiştir (Seven, 2011). Bu yüzden de çocukların okula uyum sağlamalarının akademik başarı üzerindeki etkisi yadsınamaz. Hatta okula uyumun çocukların gelecekteki öğrenme yaşantılarını etkileyebileceği söylenebilir.

İlkokulda çocuktan beklenen en önemli beceri okuma-yazma öğrenmesidir. Öğrencilerin ilk okuma yazma becerilerini yeterli düzeyde kazanabilmeleri, ilk okuma-yazmayı öğrenmeye ne kadar hazır olduklarına da bağlıdır. Öğrencilerin yazmaya hazır duruma gelmeleri için; parmak kaslarının yeterince gelişmiş olması, el-göz koordinasyonunu sağlıyor olması, kalem doğru tutabilmesi, yazmaya istekli olması gibi özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu özellikleri yeterince kazanamamış öğrencilerde çabuk yorulma, yanlış ya da çirkin yazma, başarısız olmadan dolayı tekrar yazmaya karşı isteksizlik ortaya çıkabilmektedir (Yangın, 2007). Çocuk belli bir hazır bulunuşluk düzeyine gelmeden okula başladığında başarısızlık yaşayabilmekte bu durum çocuğu hem duygusal olarak yıpratmakta hem de tekrar deneme isteğine ket vurmaktadır (Erkan ve Kırca, 2010).

2019-2020 eğitim-öğretim yılında Eylül ayı sonu itibariyle 69 ayını dolduran çocuklar ilkokul 1.sınıfa kayıtlanmıştır. Buna göre 69-72 ay aralığındaki çocuklar ile 72 ay üzeri çocukların okula uyum ve okula hazır bulunuşlukları öğretmen görüşlerine göre incelenecektir. Çocuğun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alandaki gelişim özelliklerinin okula uyum sürecinde etkili olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla ilkokula başlama yaşının çocukların okula uyum ve hazır bulunuşlukları üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri

Bu araştırmanın problem durumu; “ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve okula hazır bulunuşluklarını bazı demografik değişkenler açısından değerlendirmek” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- 1) İlkokul 1. sınıfa başlayan öğrencilerin;
 - a) Cinsiyete,
 - b) Yaşa,
 - c) Okul öncesi eğitim alma durumuna göre okula uyum düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?
- 2) İlkokul 1. sınıfa başlayan öğrencilerin;
 - a) Cinsiyete,
 - b) Yaşa,
 - c) Okul öncesi eğitim alma durumuna göre hazır bulunuşluk düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?

3) İlkokul 1. sınıfa başlayan öğrencilerin okula uyum ve hazır bulunuşluk düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

1.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Bornova İlçesi'ndeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında görev yapan birinci sınıf öğretmenleri ve onların öğrencileriyle sınırlıdır.
2. Elde edilen veriler; okula hazır bulunuşluk ve okula uyum ölçekleri sorularının kapsamıyla sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırma aşağıda belirtilen sayıtlara dayalı olarak gerçekleştirilmiştir.

1. Öğretmenler ölçeğinde yer alan öğrencilerle ilgili davranış ifadelerine gerçek düşünceleriyle cevap vermişlerdir.

1.6. Tanımlar

Okula hazır bulunuşluk: Çocuğun yaşına paralel olarak gelişiminin yanı sıra öğrenme yaklaşımları, kavrama ve genel bilgi düzeyi konusunda aile ve çevresinin desteği doğrultusunda kendinden beklenen gerekli bilgi, beceri ve tutum seviyesine ulaşmasıdır (Biber, 2017).

Okula uyum: Çocuğun yeni çevrenin taleplerine karşı gösterdiği sosyal, davranışsal ve akademik tepki becerilerine bağlı geniş kapsamlı bir terimdir (Seven, 2011).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Okula Hazır Bulunuşluk

İlkokul temel bilgi ve becerilerin kazanıldığı örgün eğitimin ilk basamağıdır. Bu nedenle ilkokul öğrenim hayatı için kritik öneme sahiptir.

Birçok ülkede okula başlamadan önce çocuklara hazır bulunuşluk testleri uygulanmakta ve çocuğun çok yönlü olgunlaşmış olması önemsenmektedir. Ülkemizde ise ilkokula başlamada temel kriter takvim yaşı olarak kabul edilmektedir (Erkan ve Kırca, 2010).

Yaşın bebeklik ve ilk çocukluk döneminde bilişsel, duyuşsal ve fiziksel gelişim üzerindeki etkisi büyüktür. Bu nedenle çocuğun okula hazır olmasını ve uyumunu etkileyen değişkenlerden birinin de takvim yaşı olduğu söylenebilir (Çökük, 2019).

Okula başlamak ve uyum sağlamak çocukluk döneminde karşılaşılan en zorlu süreçlerden biridir. Bu sürecin kolayca üstesinden gelinmesi, çocuğun okula hazır olması anne-baba desteği ve öğretmen tutumuyla doğrudan ilişkilidir (Çökük, 2019). Ev ortamından ayrılıp okul ortamına giren çocuktan kurallara uyması, arkadaşlarıyla ve öğretmeniyle iyi ilişkiler kurması, okuma yazma öğrenmesi gibi birtakım beceriler beklenmektedir. Çocuğun bu beklentileri ne derece karşılayabileceği okula hazır bulunuşluğu ile doğrudan ilişkilidir (Mercan Uzun ve Alat, 2014).

Hazır bulunuşluk kavramı alan yazında farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir:

MEB (2006) hazır bulunuşluk kavramını bireyin öğrenme ortamıyla karşılaştığı anda önceden sahip olduğu özellikler olarak tanımlamaktadır. Bu özellikler bireyin yaşı, genel sağlığı, gelişimi, olgunluğu, öğrenmeye karşı olan motivasyonu ve tutumu olarak sıralanabilir. Çocuk bir yaşantıyı öğrenemeye hazır değilken o yaşantıyı öğretmeye çalışmak çocuğun davranışlarında kalıcı ve olumsuz sonuçlar bırakabilir. Bireyin belli bir olgunluğa ulaşarak öğrenme sonucunda belirlenmiş bir davranışı göstermeye hazır olması hazır bulunuşluk olarak tanımlanmaktadır. Bir davranışın istenilen düzeyde öğrenilebilmesi için o davranış için gereken ön yaşantılara sahip olunması gerekmektedir. Okul çağına gelmiş bir çocuğun yaşı kadar, gelişimi, okula karşı olan tutumu ve öğrenme motivasyonu da hazır bulunuşluğunu belirlemede belirleyici olmaktadır.

Senemoğlu (2000) hazır bulunuşluğun, bireyin olgunlaşma düzeyini, önceki öğrenmelerini, güdülenmişlik düzeyini, yeteneklerini, ve genel sağlık durumunu kapsadığını söylemektedir.

Hazır bulunuşluk en basit haliyle herhangi bir faaliyeti gerçekleştirmek için bilişsel, duyuşsal, sosyal ve fiziksel olarak hazır hale gelmedir. İlkokula başlayan çocuğun hazır bulunuşluğunu bilmek okul hayatında ona doğru rehber olabilmek için büyük önem taşımaktadır (Altıntaş, 2015).

Hazır bulunuşluk, bir görevi başarabilmek için gerekli özelliklere sahip değildir. Hazır bulunuşluk; fiziksel gelişim, sosyal yeterlik, öğrenme yaklaşımları, bilişsel gelişim ve dil gelişimi gibi alanları içerir (Erkan, 2011). Hazır bulunuşluk, öğrencinin bir konudaki giriş seviyesidir. Bu seviye ön bilgi ve konu hakkındaki tutumu içermektedir. Öğrencinin hazır bulunuşluk seviyesini bilmek, önceden neler bildiğini saptamayı ve bireysel olarak sahip olduğu donanımları bilmeyi sağlar (Yenilmez ve Kakmacı, 2008).

Okula hazır olan çocuk sistemin beklentilerine sahip olan, kendine ve diğerlerine güvenen, okuma yazmaya karşı istekli, içsel motivasyonu olan, karşılaştığı problemlerle baş edebilecek ve başarıya hazır olan çocuktur (Cedoline, 1972).

Çocukların doğuştan okula hazır olduklarını ya da hazır olmadıklarını söylemek mümkün değildir. Çocuklar içinde bulundukları aileden, sosyal çevreden ve ortamdaki pek çok şeyi öğrenerek okula hazırlanırlar. Çocukların hazır bulunuşluğunu okulun beklentileri de etkiler. Çocuk A okulunun ondan beklediği yeteneklere sahipse A okuluna başlamak için hazırdır. Ancak aynı çocuk beklentileri farklı B okuluna hazır olmayabilir. Aslında okulun sorumluluğu yasal olarak uygun yaştaki çocukların becerilerine bakılmaksızın hepsinin eğitilmesini sağlamaktır (Maxwell ve Clifford, 2004).

Okula hazır olma durumu, belirlenen bazı öğretim hedeflerine göre yeterlilik durumudur. Çocuk okula başlamadan önce hem biyolojik olarak hem bilişsel olarak hem de duyuşsal olarak ön yeterliliklere sahip olmalıdır (Çelenk, 2008).

Okul olgunluğu ya da okula hazır bulunuşluk çocuğun bedensel, zihinsel ve sosyal anlamda ilkokulun gerekliliklerini yerine getirmeye hazır olması demektir. Okula hazır bulunuşluk kavramını daha iyi açıklayabilmek için okul olgunluğu ve öğrenme olgunluğu kavramlarını ayrı ayrı incelemek gerekir. Öğrenme olgunluğu, konuyu anlama ve çoklu gelişim süreçlerini fark etme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Okul olgunluğu ise bilişsel, dil, sosyal-duygusal ve fiziksel becerilerin kazanılması olarak tanımlanmaktadır (Koçyiğit, 2009).

İnsan davranışlarının çoğunu öğrenme yoluyla kazanmasına rağmen, davranışlarının gelişmesi için olgunlaşmaya ihtiyaç duymaktadır. Bir beceriyi kazanabilmek için gerekli olgunluk düzeyine ulaşmış olmak zorunludur (Oktay, 1967).

Gündüz ve Çalışkan'a (2013) göre okul olgunluğuna ulaşma seviyesi çocukların okula uyum sağlamalarında ve okuma yazma becerisini edinmelerinde rol oynamaktadır.

İlk okuma yazma öğretimi, temel düzeyde okuma ve yazma becerileri ile sınırlı değildir. Düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, analiz sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerin geliştirilmesinde ilk okuma yazma öğretiminin önemli bir işlevi vardır. Bu bağlamda Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaya dönük becerilerin kazandırıldığı bir ilk okuma yazma öğretimi amaçlanmaktadır (MEB, 2019).

Okumaya hazırlık, çocuğun okumak için gereken tüm bilgi ve becerilere sahip olmasını içerir. Çocuğun yalnızca okul yaşına erişmesi yeterli olmamakla birlikte yaştlarının bedensel gelişimine ulaşmış olması ve sağlıklı olması gereklidir. Okumayı öğrenmek çocuğun genel olgunlaşması ile ilgili olmasına rağmen, okula gitmeye ve okuma öğrenmeye karşı istekli olmayı çevre koşulları belirler (Oktay, 1997). Çevresel şartlar bireyin zekâ gelişimini etkiler. Okuma öğreniminde zekâ oldukça önemlidir.

Biber'e (2017) göre öğrencilerin okuma yazmaya geçişleri farklılık gösterebilmektedir. Çünkü her birey farklı kalıtsal özelliklere, çevre koşullarına ve bireysel özelliklere sahiptir. İlkokul birinci sınıfta başlayan okuma yazma öğretiminin amacı öğrencilere onların gelişimine uygun yöntemleri ve araç gereçleri kullanarak, doğru, anlayarak ve akıcı okuma; doğru, güzel, akıcı ve anlaşılır yazma becerisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Öğrencilerin bu becerileri istenen düzeyde kazanabilmeleri okuma yazmaya ne derece hazır olduklarına bağlıdır. İlk okuma yazmanın yazma boyutuna bakıldığında öğrencilerin yazmaya hazır olmaları için şunlar gerekir: parmak kaslarının yeterince gelişmiş olması, kalem doğru tutabilme, el- göz koordinasyonunu sağlayabilme, yazı araç gereçlerini doğru kullanabilme, yazının yönünün soldan sağa ve yukardan aşağı olduğunu bilme, harfleri oluşturan şekilleri doğru yönde çizebilme ve yazmaya istekli olma (Yangın, 2007). Bu özellikleri henüz kazanamamış öğrencilere yazmayı öğretmeye çalışmak çocuğun çabuk yorulmasına, düzgün yazamadığı için tekrar tekrar yazması nedeniyle yazmadan bıkmasına ve başarısızlık duygusunu tadararak okuldan nefret etmeye kadar varan bazı olumsuzluklara neden olabilmektedir (Çelenk, 1999; Yangın, 2007).

Okula hazır olmadan okula başlayan çocukların öğrenim hayatlarının ilk yılında yaşayacakları başarısızlığın neden olacağı hayal kırıklığı tüm yaşamlarını etkileyebilecek niteliktedir (Oktay, 1997).

Oktay (1997) okul başarısını etkileyen faktörleri şöyle sıralamıştır:

1. Çocuğun kendi özellikleri: Zekâ, kişilik, duygusal durum ve motivasyon.
2. Aile ortamı: Anne-babanın çocuğa karşı tutumları, anne-babanın okula karşı tutumları, çocuğun çalışabileceği mekan, yararlanabileceği kaynakları sağlama.
3. Okul ve sınıf ortamı: Fiziksel imkanlar, öğretmen özellikleri, okulda kullanılan araç-gereç ve malzeme, ders kitapları.

Okul olgunluğunun özellikle öğrenme için ön koşul olduğu görülmektedir. Bu olgunluk fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişim açısından belli bir seviyeye gelmek olarak yorumlanabilir. Okul olgunluğuna ulaşan çocuk kendisinden beklenenleri yerine getirecek ve başarıya ulaşabilecektir (Ülkü, 2007).

Öğrencinin okula hazır bulunuşluk düzeyi, yeni bir davranış değişikliğinin ve eğitim kazanımlarının belirleyicisidir. Çocuğun okula hazır olma düzeyinin yeterli olması; yöneticiler, öğretmenler, aileler ve en önemlisi de çocuklar için büyük kolaylaştırıcıdır (Canbulat, 2017).

Çocukların doğuştan okula hazır olduklarını veya hazır olmadıklarını söylemek mümkün değildir. Çocuğun ailesi ve çevresiyle olan ilişkileri becerilerinin gelişimini etkilemektedir. Dolayısıyla okula hazırlık, çocuğun hazırlığını, ailenin hazırlığını, okulun hazırlığını ve toplumun hazırlığını içermektedir (Polat ve Atış Akyol, 2019). United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF, 2012) okula hazırlığın üç boyutu üzerinde durmaktadır:

1. Çocuğun hazır olması (Çocuğun gelişim düzeyi ve öğrenmeye olan hazırlığı)
2. Okulların hazır olması (Okulun fiziki koşullarının her öğrencinin öğrenmesine olanak sağlaması)
3. Ailelerin hazır olması (Ailenin çocuğun gelişimini destekleyecek ortamı sağlaması ve okul ile ilgili tutumları)

Görüldüğü gibi hazır bulunuşluk sadece çocukla ilgili bir kavram olarak karşımıza çıkmamaktadır. Çocuğun okula hazırlıklı olmasını sağlamada ailenin, okulun dolayısıyla toplumun da rolleri ve görevleri vardır. Bu görevlerin eksiksiz yerine getirilmesi kuşkusuz çocuğun okula hazır bulunuşluğunu olumlu olarak etkileyecektir.

2.1.1. Okula Hazır Bulunuşluk Ölçütleri

İlkokula başlayan çocuğun öncelikle bilişsel, duyuşsal, sosyal ve fiziksel olarak hazır olması gerekir. Araştırmalar okula başlarken sahip olunması gereken becerileri ortaya koymaktadır. Okula hazır bulunuşluğu kapsayan becerilere ilişkin alan yazına aşağıda yer verilmiştir:

Senemoğlu (1994) çocuğun zorunlu eğitime başlamadan önce kazanması gereken yeterlilikleri şöyle sıralamıştır:

1. Kendisinin farkında olma
2. Sosyal beceriler
3. Kültürünün ve diğer kültürlerin farkında olma
4. İletişim becerileri
5. Algısal-devimsel beceriler
6. Analitik düşünme ve problem çözme becerileri
7. Yaratıcılık ve estetik beceriler

Docckett ve Perry (2003) öğretmenler, öğrenciler ve ebeveynlerle yaptıkları çalışmada okula geçişte önemli olan sekiz beceriden söz etmişlerdir. Bu beceriler:

- Bilgi (harfleri ve sayıları bilme)
- Sosyal uyum (Grup çalışmalarına katılma, öğretmene uygun yanıt verme)
- Beceriler (kalem tutma, ayakkabı bağlama)
- Mizaç (okula uyum sağlama)
- Kurallar (davranışların beklentiyi karşılaması)
- Fiziksel özellikler (Genel sağlık durumu ve yaş)
- Aile özellikleri (Okul-aile etkileşimi, okula başlamanın ailede yarattığı değişiklik)
- Eğitim ortamı (Okul ve okulun bulunduğu çevrenin özellikleri).

İlkokula başlarken sahip olunan yeterliliklerin okul başarısını olumlu etkilediğini belirten araştırmacılar bu yeterlilikleri şöyle sıralamaktadır:

- ✓ Yapılandırılmış günlük rutinleri takip etme yeteneği
- ✓ Bağımsız giyinme yeteneği
- ✓ Başkalarıyla geçinme iş birliği yapma becerisi
- ✓ Birini dinleme ve dikkatini ona verme yeteneği
- ✓ Basit kuralları takip etme yeteneği
- ✓ Makas kullanma, boyalarla çalışabilme yeteneği
- ✓ Kendi adını yazabilme

- ✓ Şekil ve renkleri tanıma
- ✓ Alfabeyi okuma (Rafoth, Buchenauer ve Crissman, 2018).

Graue (2006) okula hazır bulunuşluk ölçütlerini bir beceri kontrol listesi olarak açıklamıştır. Bu becerilerden birçoğunu kazanmış olan çocuğun okula hazır olduğu söylenebilir.

- Kesintiye uğramadan dinleyebilme
- Günün genel saatlerini bilme
- Yetişkinler tarafından verilen yönergeleri takip edebilme
- Temel şekilleri bilme
- Makası düzgün kullanabilme
- Alfabeyi tanıyabilme
- Öz bakımını yapabilme
- Kurallara uyma
- 10'a kadar sayabilme
- Düğme ilikleme, fermuar kapatma ve bağcık bağlama gibi becerileri yerine getirebilme
- Kelimelerin başlangıç sesini tanımlayabilme
- Benzer nesneleri renk, boyut ve şekle göre sıralayabilme.

MEB (2016) okul öncesi eğitim programında 60-72 aylık çocukların sahip olması gereken becerileri sıralarken bilişsel, dil, motor, öz bakım ve sosyal ve duygusal gelişim becerileri olarak açıklamaktadır. Bu becerilerden bazıları şöyledir:

➤ 60-72 Aylık Çocukların Bilişsel Gelişimi:

- 10-25 parçadan oluşan yapbozları tamamlar.
- Geometrik şekilleri kullanarak yeni şekiller oluşturur.
- 6-10 nesneyi herhangi bir özelliğine göre gruplandırır.
- 1'den 10'a kadar olan nesneleri kullanarak toplama ve çıkarma yapar.
- Yarım ve bütün olan nesneleri gösterir.
- 1'den 20'ye kadar olan sayıları sıralar.
- Neden sonuç ilişkilerini kurar.
- Bir olaydan sonra ne olabileceğini tahmin eder.
- Nesneler arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyler.
- Haftanın günlerini sırasıyla söyler.
- 20'ye kadar ritmik sayar vb.

➤ 60-72 Aylık Çocukların Dil Gelişimi:

- Sesler arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyler.
- Verilen sese benzer sesler çıkarır.
- Cümlelerinde özneye uygun fiil kullanır.
- “Kim, ne, ne zaman, nerede, neden, nasıl?” gibi sorular sorar ve bu sorulara yanıt verir.
- Bazı sözcüklerin zıt ve eş anlamlarını, eşseslilerini söyler.
- Akıcı konuşur.
- Dinlediği bir öyküyü anlatır.
- Resim, nesne ya da olaylar arasında ilişki kurarak anlamlı öykü anlatır.
- Yetişkinlere duygu ve düşüncelerini anlatır.
- Yazının yönünü gösterir vb.
- 60-72 Aylık Çocukların Motor Gelişimi:
 - Engelin üzerinden koşarak atlar.
 - Ritmik olarak seker.
 - Tek ayak sıçrayarak 2-3 m ilerler.
 - Belli bir mesafedeki hedefi vurur.
 - Topu yerde 5-6 kere sektirir.
 - İp atlar.
 - Vücudunun farklı bölümlerini kullanarak dengede durur.
 - Modele bakarak daire, üçgen, kare ve dikdörtgen çizer.
 - Yatay, dikey, eğri ve eğik çizgiler çizer ve bunlardan yeni bir şekil oluşturur.
 - Kalem doğru tutar vb.
- 60-72 Aylık Çocukların Öz Bakım Becerileri:
 - Dişlerini fırçalar.
 - Elini yüzünü yıkar, kurular.
 - Vücudunu yıkar.
 - Tuvalet gereksinimini kendi başına karşılar.
 - Giysilerini kendi kendine çıkarır, giyinir.
 - Giysilerinin düğme ve çıt çıtlarını çözer ilikler.
 - Ayakkabılarını bağlar.
 - Yemek araç gereçlerini yetişkin gibi kullanır.
 - Temizlikle ilgili malzemeleri doğru kullanır.
 - Tehlike yaratacak durumları fark eder vb.

➤ 60 - 72 Aylık Çocukların Sosyal Ve Duygusal Gelişimi:

- Ev adresini söyler.
- Ebeveynlerinin telefon numarasını söyler.
- Duygularını belli eder.
- Başkalarının duygusal ifadelerini açıklar.
- Kurallara uyar.
- Aldığı sorumluluğu yerine getirir.
- Kendine güvenir.
- Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.
- Yeni tanıştığı bireylerle kolay iletişim kurar.
- Duygularını kontrol eder.

Okul çağı çocukları koşma, tırmanma, yüzme, bisiklete binme gibi pek çok fiziksel beceriyi yapabilmeli, kalemı doğru tutup yazı yazabilmelidir (Ateş, 2016).

Okula hazır bulunuşluk becerileri, Amerika Ulusal Eğitim Hedefleri Paneli'nde (National Education Goals Panel, NEGP, 1995) sağlık ve fiziksel gelişim, duygusal ve sosyal yeterlik, öğrenme yaklaşımları, dil gelişimi ve iletişim becerileri, bilişsel kapasite ve genel bilgi şeklinde 5 temel alanı kapsayan beceriler olarak belirlenmiştir (Atış-Akyol, Parpuocu ve Erkan, 2020).

2.1.2. Okula Hazır Bulunuşluğu Etkileyen Başlıca Faktörler

Okula hazır bulunuşluk çok yönlü bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Hazır bulunuşluğu etkileyen pek çok faktör vardır. Bu faktörlerin bilinmesi çocuğun okula hazır olmasını ve dolayısıyla okula uyumunu kolaylaştırıcıdır (Polat ve Atış Akyol, 2019). Alan yazın incelendiğinde çocuğun ilkokula hazır bulunuşluğunu etkileyen çeşitli faktörlerin olduğu görülmektedir. Bu faktörler şöyle sıralanabilir:

Okula hazır bulunuşluk bilişsel, duyuşsal, psikomotor becerileri ve öz bakım becerilerini içermektedir. Çocuğun okula zihinsel, bedensel ve sosyal olarak da hazır olması gerekmektedir (Çökük, 2019). Okula hazırlığın birden çok boyutu vardır. İlk olarak okula hazır bulunuşluk sadece akademik anlamdaki yeterlilik değildir. Aynı zamanda sosyal ve duygusal hazırlığı ve fiziksel sağlığı da içerir. İkinci olarak hazır bulunuşluk sadece çocukla ilgili değildir. Çocuğun ailesi ve çevresiyle oluşur. Üçüncüsü okulun hazırlığıdır. Teknolojik imkanlar, sınıf mevcudu, öğretimin nasıl yapıldığı, müfredat vb. Kısaca hazırlıklı olmak sadece çocuğun değil toplumun sorumluluğundadır (Vernon-feagans ve Blair, 2010).

Çocuğun okula başlaması ve okuma yazma öğrenme süreci birden çok faktörün etkilediği karmaşık bir olaydır. Yapılan araştırmalarda temel olarak bahsedilen faktörler, fizyolojik, duygusal, çevresel faktörler ve zekâ (zihinsel) olarak sıralanabilir (Oktay, 1967).

Cedoline’a göre (1972) okul olgunluğunu etkileyen faktörler:

1. Fizyolojik gelişim ve normal fiziksel büyüme:

A. Kronolojik Yaş

B. Boy ve Kilo

C. Cinsiyet

D. Görsel Algı (görsel hafıza, ayrımcılık ve çağırışım)

E. İşitsel Algı (işitsel bellek, ayrımcılık ve bağlantı)

F. Motor Algılama (büyük ve küçük kas gelişimi ve Koordinasyon)

G. Diğer Vücut Fonksiyonları (glandüler, nörolojik, hormonal vb.)

2. Sosyal gelişim: Diğer insanlarla başarılı bir şekilde ilişki kurma sosyal becerisi.

3. Duygusal gelişim: Kişinin çevresiyle bağımsız olarak ilişki kurma yeteneği.

4. Zihinsel gelişim: Bilgiyi günlük deneyimlerde anlama ve kullanma konusunda entelektüel yetenek.

5. Dil gelişimi: Başkalarıyla tutarlı bir şekilde iletişim kurma yeteneği.

Senemoğlu (2000) bilişsel gelişimi, bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan, aktif zihinsel faaliyetler olarak tanımlamaktadır. Bilişsel gelişim; bebeklikten yetişkinliğe kadar, bireyin çevreyi ve dünyayı anlama yollarının kompleks ve etkili hale gelme sürecidir. Bilişsel gelişim, duyarlar, algılama, hatırlama, semboller, düşünme, problem çözme, yaratıcılık gibi zihinsel tüm etkinlikleri kapsayan gelişim alanıdır. Çevreyle etkileşimi sağlayan, bilginin edinilmesini, saklanması, yorumlanmasını, yeniden düzenlenmesini ve değerlendirilmesini sağlayarak dünyayı algılamaya yarayan gelişim alanına bilişsel gelişim denmektedir (MEB, 2006). Senemoğlu (2000) ‘*Piaget, bilişsel gelişimi, dünyayı öğrenme yolunda bir denge, dengesizlik yeni bir denge süreci olarak görmektedir*’ der. Yapılan araştırmalar zekânın bazı göstergeleri olan düşünme ve problem çözme gibi özelliklerin kalıtsal olduğunu ortaya koymaktadır. Çocukların bilişsel olarak okula hazır bulunuşluğunu belirleyen faktörlerden biri de yaştır. Arı (2014) yaptığı çalışmada ilkökula beş yaşında başlayan çocukların bilişsel gelişimlerinin olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Aynı sınıfta okuyan öğrenciler arasındaki yaş farkının 12 aydan fazla olmasıyla birlikte bireysel farklılıklardaki ve okula hazır bulunuşluktaki farkın arttığı gözlemlenmiştir. Sert (2014) ilkökula 72 aydan küçük başlayan çocukların dikkat sürelerinin daha kısa olduğunu belirtmiştir. Anne Çocuk Eğitim Vakfı’na (AÇEV, 2012)

göre 5 yaşında çocuklar henüz somut işlem dönemine geçmediklerinden dolayı 1.sınıfta kendilerinden beklenen okuma-yazma, temel matematik işlemleri yapabilme gibi becerileri kazanabilecek bilişsel düzeyde değillerdir.

Bedensel gelişim normal koşullarda yaş ile doğru orantılı olarak ilerlemekle birlikte çocukların gelişme hızı ve zihinsel gelişimleri birbirinden farklı olabilmektedir (Oktay, 1983, s.8; Akt. Cimem, 2017). Çocuğun okula hazır olması için, bedensel gelişiminin sağlıklı, yaşına uygun ve sürekli olduğundan emin olunmalıdır. Fiziksel gelişim, bedensel görünüşteki değişme kadar psikomotor gelişimi de kapsamaktadır. Okul öncesi dönemde çocuklar büyük kaslarını çok iyi kullanmalarına rağmen küçük kaslarını kullanmakta yetersizdirler. Okul döneminde küçük kas becerileri gelişir, küçük ve ince kalemle yazı yazabilir, piyano ve diğer enstrümanları çalabilir duruma gelirler (Senemoğlu, 2000). Okula başlama yaşına gelmiş her çocuk okula hazır olmayabilir (Cedoline, 1972). Sağlıklı bedensel ve duygusal gelişim okula uyumu kolaylaştırır (Oktay, 1983; Akt. Cimem, 2017).

Senemoğlu'na (2000) göre psikomotor gelişim; bireyin vücudunu kontrol altına almada gösterdiği becerinin artmasıdır. Diğer bir deyişle zihin-kas koordinasyonuna dayalı davranışların gelişimidir. Psikomotor gelişim, çocuğun gelişimi süresince organlarının işleyişini kontrol altına almadaki yeteneğinin artmasıdır. Psikomotor gelişim sinir sisteminin olgunlaşmasına bağlıdır (MEB, 2006). Çocuğun öz bakımını yapabilmesi ve yazı yazabilmesi için fiziksel ve motor gelişiminin okula başlamak için yeterli düzeyde olması önemlidir. Yazı yazmak için gerekli olan kalem tutma becerisinin ve el-göz koordinasyonunun gelişmiş olması gerekir (Akay, 2017). Yapılan araştırmalarda, küçük yaşta okula başlayan öğrencilerin psikomotor olarak yaşı büyük öğrencilere göre daha düşük seviyede oldukları belirlenmiştir (Altıntaş, 2015; Çökük, 2019; Gündüz ve Çalışkan, 2013). Zelyurt ve Özel (2015) yaptıkları çalışmada 72 ay altı çocukların tuvalet ihtiyaçlarını kendi başlarına karşılayamadıkları, kıyafetlerini tek başlarına giyip çıkaramadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Bireyin ailesinden başlayarak içinde bulunduğu çevreyle kurduğu sosyal ilişkiler sonucunda, yaşadığı toplumun ve evrensel kültürün değerlerine uygun davranış ve yaklaşımları kazanma süreci sosyal gelişim olarak tanımlanmaktadır. Sosyal gelişim çocuğun gelişiminin bir parçasıdır. Çocuğun birey olarak iyi yetişmesi toplumda kabul görmesi açısından önemlidir. Donald Hebb'e göre çocuktaki nörolojik olgunlaşma ile öğrenmenin ortak ürünü duygusal gelişmedir. Çocuktaki duygusal gelişim, çocuğun duyguları nasıl kazandığını ve bu duyguları kendisine, anne babasına ve diğerlerine nasıl aktardığını belirlemektedir. İletişim kurmada, davranışları yönlendirmede dolayısıyla yaşamı

sürdürmede duyguların rolü çok büyüktür (MEB, 2015). Psikososyal gelişim açısından çocuk, akranları ve öğretmenleri ile ilişkiler kurabilmeli, kurallara uymalı ve anne-babaya aşırı bağılılık göstermemelidir (Ateş, 2016).

Dil gelişimi kelimelerin, sayıların, sembollerin öğrenilmesini ve dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasını kapsar. Dil gelişiminde hem konuşma organlarının gelişimi hem de öğrenme mevcuttur. Dilin sözlü olması konuşma dilini, sözsüz olması ise yazı dilini ifade eder. Çocuğun dili kullanmayı öğrenmesi, gelişimin en önemli göstergelerindendir (MEB, 2015). Okula küçük yaşta başlayan çocukların sözel olarak kendini ifade etme becerisi tam olarak gelişmediği için problem yaşadıkları görülmektedir (Türk Tabipler Birliği [TTB], 2012).

Vygotsky'e (1978) göre çocuğun bilişsel gelişiminde çevresinin önemli bir etkisi vardır. Çocuklar kavramları, tutumları, olguları, becerileri ve fikirleri çevrelerinden öğrenirler. Olgunlaşmayı kalıtım, öğrenmeyi ise çevre etkileşimiyle kazanılan yaşantılar belirlemektedir. Her bireyin kalıtım özellikleri ve içinde bulunduğu çevre farklı olduğundan gelişiminin de farklı olması doğaldır. Zekânın sınırları genotip (ana-babadan kalıtımla getirilen özellikler) tarafından çizilir. Ancak bir fenotip (bireyin ortaya çıkan gözlenebilen özellikleri) olan gözlenen zekâ, çocuğun ana karnından başlayarak maruz kaldığı çevre tarafından belirlenir. Çevre kalıtımla getirilen özelliklere gelişme olanağı verebileceği gibi bu özellikleri sınırlandırabilmektedir (Akt. Senemoğlu, 2000). Çocukların okul öncesi dönemde hatta ondan da önce okuma yazma materyallerine, kitaplara, gazete ve dergilere ne derece maruz kaldığı okuma yazmaya olan hazır bulunuşluğunu etkilemektedir. Ailesi okuma yazma bilmeyen çocukların herhangi bir yazıya veya okuma aracına maruz kalmadıklarından dolayı okuma yazmaya hazır olmadıkları saptanmıştır. İlk çocukluktan itibaren okuma yazma araç gereçleriyle tanışan, okuma yazma konusunda çocuğu özendiren ailelerde yetişen ve okul öncesi eğitim alan çocukların okuma yazmaya olan hazır bulunuşlukları tüm bunlara maruz kalmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Ve tüm bu nedenlerden dolayı bu çocuklar okuma yazmada daha başarılı olmuşlardır (Çelenk, 2008; Oktay, 1967). Çocuk için öğrenme doğumla başlar. Yaşamın ilk yıllarındaki öğrenme hızı diğer dönemlere göre fazladır. Bloom'a (1964) göre çocuk 17 yaşında ölçülen zekâsının %50'sine 4 yaşında ulaşabilmektedir (Akt. Oktay, 1967). Bu nedenle çocuk okula başlamadan önce ona sunulan çevre çok önemlidir. Çocuğun öğrenmesini kolaylaştırarak okula hazır hale getirebildiği gibi çocuğun körelmesine de neden olabilir. Çocuğun sosyal çevresinin okuma yazma becerisini kazanmada etkili olduğu bilinmektedir. Çocukların okul öncesi dönemde okuma yazma araç gereçleri ile tanışmalarının başarıyı etkilediği

görülmüştür. Çünkü okuma yazma araç gereçlerinin olduğu bir çevrede yetişmemiş olanların okul başarısı, daha önce okuma yazma materyallerine maruz kalanlar kadar yüksek bulunmamıştır (Çelenk, 2008).

2.1.3. Okula Hazır Bulunuşluğu Değerlendirme Araçları

Hazır bulunuşluğu değerlendirme amacıyla dünyada birçok test geliştirilmiştir. Hazır bulunuşluğu değerlendirme testleri, çocuğun belli bir eğitim programına katılmaya hazır olup olmadığını ölçen testlerdir. Bu testler çocuk eğitim programına başlamadan önce uygulanmaktadır. Bu testlerin yaygın olarak kullanılanlarını içeren literatüre aşağıda yer verilmiştir.

Gesell Gelişim Testi: 1925 yılında yayınlanan Gesell Gelişim ya da Olgunluk Ölçeği çok sayıda araştırmaya konu olmuştur. Ölçek iki buçuk ile altı yaş arasındaki çocukları gelişimsel olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek “Büyük Motor”, “İnce Motor” hareketler, “Adaptasyon”, “Dil” ve “Kişisel ve Sosyal” olmak üzere beş alan içermektedir. Çocuğun gelişimi sırayla 1, 4, 7, 10, 12, 18, 24, 36, 48 ve 69 aylarda değerlendirilmektedir. Gesell Gelişim Ölçeğinin bugün hâlâ popüler olma nedeni, ölçeğin derinliğine yapılan gelişimsel araştırmalardan elde edilen normlara sahip olmasıdır. Bebeğin gelişimi zaman içinde ve sıralı aşamalardan geçer. Gesell ve arkadaşları gelişim ve olgunlaşma süreci içindeki bu aşamalara ilişkin normlar elde etmişler ve bu normlara göre bebeğin gelişimini değerlendirmişlerdir. Örneğin, çocuk ilk kelimeyi ne zaman söylüyor, ne zaman yürümeyi öğreniyor gibi gelişimsel normları saptamışlardır. Bu normları kullanarak çocuğun aşamalara göre gelişim hızının değerlendirilmesi mümkün olmaktadır. Çocuğun gelişimi bu normlara göre ileride ise akranlarına göre ileri bir gelişim, geride ise akranlarına göre ağır giden bir gelişim, paralellik gösteriyorsa normal bir gelişim izlediği anlaşılmaktadır (Özgüven, 2020; Sak ve Yorgun, 2020).

Öğrenime Hazır Oluş Testi: ABD’de Dildreth, Nellie ve Griffiths tarafından geliştirilen “Öğrenime Hazır Oluş Testi” Araştırma Bürosu tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. “Öğrenime Hazır Oluş Testi”; çocukların okula hazır oluşunda önemli olan dil gelişimi, sözel olarak söylenenleri anlama, sayı becerisi ve motor yetenekler gibi zihinsel yetenekleri kapsar. Test, sözcük anlama, cümleler, bilgi ve eşleştirme olmak üzere dört bölümden oluşmuştur. İlköğretime hazır oluş yetenek ve becerilerini gözleme amacı ile uygulanmaktadır (Özgüven, 2020).

Kaliforniya Zihni Olgunluk Testi: Amerika’da E.T. Sullivan, W.W. Clark, E.W. Tieges tarafından geliştirilmiştir. Testin okul öncesi çocuklar için olan bölümü Test ve Araştırma Bürosu tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu bölüm; yer ilişkileri, muhakeme, sayı bilgisi, dil bilgisi olmak üzere her biri iki alt ölçeği içeren dört testten oluşmuştur. 5-7 yaş düzeyi için hazırlanmıştır. Test çocukların zihin gelişimini ölçen bir sürat testidir. Testte 51 soru bulunmaktadır ve süresi 30 dakikadır (Özgüven, 2020).

Detroit Zihin Yeteneği Testi: Amerika’da H.J. Barker tarafından 6-7 yaş çocuklar için geliştirilen Detroit Zihin Yeteneği Testi İ. Ethem Özgüven tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Galatasaray Lisesi ilkokul birinci sınıfa gidecek çocukları zihin düzeyi bakımından sınıflandırmak için geliştirilen test; büyüklüğe göre eşyaları ayırt edebilme, eşyaları resimden tanıyabilme, çeşitli resimler içinden fonksiyonlarını bilme, eşya ve varlıkların fonksiyonlarını bilme, eksik resimleri tamamlama, resimlerde hataları bulma, birbirine benzeyen resimleri bulma, eksik şekli tamamlama, resimler üzerinde sayma, aradakilere dokunmadan bir resimden diğerine çizgi çizme olmak üzere toplam on kısa testten oluşmuştur. Bütün test toplam 60 sorudur ve testin çözümünde zaman kısıtlaması bulunmamaktadır (Özgüven, 2020).

Metropolitan Okul Olgunluğu Testi: Hildreth, Griffiths ve Gauvran tarafından geliştirilen ve Oktay (1983) tarafından uyarlanarak Türkiye için geçerlik, güvenirlik ve norm çalışmaları yapılan Metropolitan Olgunluk Testi, en çok kullanılan testler arasında yer almaktadır. Test, okula yeni başlayanların birinci sınıf talimatlarını anlamaya hazırlıklı olmalarını sağlayacak olan özellikleri ve başarılarını ölçmek üzere hazırlanmıştır. 16 sayfalık bir kitapçıktan oluşan bu test, kelime anlama, cümleler, genel bilgi, eşleştirme, sayılar ve kopya etme gibi altı ayrı testten oluşur. Her alt test uygulamacı tarafından sözlü verilecek talimatlara göre çocuğun işaretleyeceği ya da kopya edeceği resimlerden oluşur. Çocuğun her doğru cevabına bir puan verilir ve toplam puan yüksekliği okul olgunluk düzeyini göstermektedir (Oktay, 1983).

Boehm Okul Öncesi Testi: Ann E. Boehm (1971) tarafından geliştirilmiştir. Test okul öncesi dönemdeki çocukların dil ve bilişsel gelişimleri ile temel kavramları değerlendirme amacıyla oluşturulmuştur. Test 2000 yılında Ayşegül Ergül tarafından Boehm Okul Öncesi Temel Kavramlar Testi-3 olarak Türkçeye uyarlanmıştır. Günümüzde kullanılan bu uyarlama 3-6 yaş arasındaki çocukların dil ve bilişsel gelişimleri ile temel ilişkili kavramları anlamalarını değerlendirme amacıyla oluşturulmuştur. Bireysel olarak uygulanan test, resimli sorular ve yönergelerden oluşmaktadır. Testte her doğru 1(bir) puan,

her yanlış 0(sıfır) puan olarak kabul edilir ve doğru cevapların toplamı test puanı olarak kabul edilir (Ergül, 2007).

Bracken Temel Kavram Ölçeği: iki yaş altı ay ile yedi yaş on bir ay arasındaki çocukların temel kavram gelişimlerini değerlendirmek amacıyla Bracken (1998) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlama çalışması Aynur Bütün Ayhan ve Neriman Aral tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek 11 alt testten ve 308 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan alt testler; renk alt testi, harf alt testi, sayı-sayma alt testi, boyut alt testi, karşılaştırma alt testi, şekil alt testi, yön-pozisyon, bireysel-sosyal farkındalık, yapı-materyal, miktar ve zaman-sıralamadır. Ölçek çocuklara bireysel olarak uygulanmaktadır. Her uygulama yaklaşık olarak 40-45 dakika sürmekte; çocuğun verdiği doğru cevaplar 1, yanlış cevaplar ise 0 olarak puanlanmaktadır (Bütün Ayhan ve Aral, 2007; Sak ve Yorgun, 2020).

Lollipop Testi: Alex L. Chew tarafından geliştirilen Lollipop Testi okul öncesi eğitimin sonunda ya da ilkokul birinci sınıfın başında uygulanmaktadır. Test okula hazır bulunuşluğu ölçmeyi hedefler. Lollipop testi tepki kartları, uygulama-puanlama kitapçığı ve testin geliştirilmesi ile yorumlanması hakkında bilgilendirici kitaplıktan oluşur. Uygulama kitapçığı, 4 alt testten oluşmaktadır. Bunlar renk ve şekilleri tanıma, resim tarif etme-pozisyon ve uzamsal farkındalık, sayıları tanımlama ve sayma, harfleri tanımlama ve yazma şeklinde gruplanan maddeleri içerir (Erdoğan, 2013).

Brigance K&1 Tarama Envanteri: Albert Brigance (2005) tarafından geliştirilmiştir. 57-78 ay arasındaki kapsamlı değerlendirmeye ihtiyacı olan çocukların belirlenmesi amacı ile kullanılan test; dil, sayı, motor beceriler, harfleri tanıma, yönergeleri takip etme gibi becerileri içeren 12 alt testten oluşmaktadır (Panter ve Bracken, 2009).

Ülkemizde öğrencilerin hazır bulunuşluklarını belirlemek amacıyla kullanılan testler oldukça sınırlıdır. Bu testlerin ayrıntısına aşağıda yer verilmiştir.

Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği: Polat Unutkan (2003) tarafından 5-6 yaş çocuklarının ilköğretime hazır bulunuşluklarını değerlendirmek amacıyla gelişim ve uygulama formlarını içeren “Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği” geliştirilmiştir. Gelişim Formu; fiziksel gelişim, zihinsel gelişim, sosyal gelişim, duygusal gelişim, dil gelişimi, yaratıcılık ve öz bakım becerileri olmak üzere 7 bölüm ve 203 maddeden oluşmaktadır. Form gözlem bilgilerine dayalı olup, çocuğun davranışlarını tekrarlama sıklığına göre her zaman (3), sık sık (2), bazen (1) ve hiçbir zaman (0) şeklinde yetişkin tarafından puanlanır. Uygulama formu; dikkat ve hafıza, matematik, fen, ses ve çizgi çalışmaları olmak üzere 5 bölüm ve 121 sorudan oluşmaktadır. Sorular ilköğretime hazırlık

amacıyla yapılması gereken uygulama alanlarına yönelik olarak hazırlanmıştır. Yetişkinin sorduğu sorulara çocuğun verdiği cevaplar doğru ise 1 puan verilir (Polat Unutkan, 2003).

Okula Hazır Olma Ölçeği: Baydar, Güroğlu ve Birdiç (2003) tarafından geliştirilen ölçek, çocuğun okula ne kadar hazır olduğu konusunda annenin algısını ölçmektedir. Ölçek 106 soru ve 7 alt ölçekten oluşan okula hazırlık ölçeğinin kısa formu (15 madde) Türkiye’de Erken Çocukluk Gelişim Ekolojileri Araştırması’nda kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda okula hazırlığı düşük olan çocukların %63’ünün okulda 2 veya daha fazla problem yaşadığı, okula hazırlığı yüksek olan çocukların ise yalnızca %33’ünün 2 veya daha fazla problem yaşadığı görülmüştür. Ayrıca okula hazırlığı düşük olan çocukların %63’ünün okula uyumunun da düşük olduğu, okula hazırlığı yüksek olan çocukların ise %33’ünün okula uyumunun düşük olduğu görülmüştür (Baydar, Küntay, Gökşen, Yağmurlu ve Cemalcılar, 2010).

Bahçeşehir Okula Hazırlık Testi: Şirin, Güler, Olgan ve Köklü (2012) tarafından geliştirilen ölçek 60 ay üstündeki çocukların ilkokula akademik olgunluk düzeylerini çeşitli beceriler kapsamında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Test akademik becerileri 3 aşamada ölçmekte (başlangıç, orta ve ileri) ve her öğrenciyi toplam 40 puan üzerinden değerlendirmektedir. Test öğrencileri aldıkları puanlara göre üç grupta değerlendirmektedir. Toplam puanı 26 ve üzeri olanların ilkokula hazır olduğu, 17-25 arası puan alanların fiziksel ve sosyal-duygusal gelişimleri de dikkate alınarak uzman görüşlerine göre karar verilecek düzeyde olduğu ve 0-16 arası puan alanların okula başlamaya hazır olmadığı düşünülmektedir (Gündüz ve Özarslan, 2014).

İlkokula Hazır Bulunuşluk Ölçeği: Canbulat ve Kırıktaş (2016) tarafından geliştirilen ölçek ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek her bir öğrenci için öğretmen tarafından doldurulmaktadır. Öğretmen değerlendirme ölçeğidir. Ölçek 33 madde ve 4 alt boyuttan (bilişsel beceriler, duyuşsal beceriler, psikomotor beceriler ve öz bakım becerileri) oluşmaktadır (Canbulat ve Kırıktaş, 2016).

Gelişimsel İlkokula Hazır Bulunuşluk Ölçeği: Sak ve Yorgun (2020) tarafından geliştirilen ölçek 44-69 aylık anaokulu dönemindeki öğrencilerin okula hazır bulunuşluğunu değerlendirmek için kullanılmaktadır. Ölçek 59 madde ve 8 alt boyuttan (matematik, fiziksel gelişim ve sağlık, sosyal ve duygusal gelişim, dil, okur- yazarlık ve iletişim, fen ve teknoloji, sosyal bilimler, öğrenme yaklaşımı, yaratıcı sanatlar) oluşmaktadır (Sak ve Yorgun, 2020).

2.2. Okula Uyum

Uyum, kişinin sahip olduğu özelliklerinin kendi benliği ile çevresi arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilmesidir (Yavuzer, 1988). Uyum; birey ile dünya arasındaki harmoni, bireyin bu harmoniyi elde etmek ve sürdürmek için kendisini ve çevresini değiştirmeye çalışması süreci olarak ifade edilmektedir (Ateş, 2016). Uyum, bireyin yaşadığı çevreyle dengeli bir bağ kurabilmesi ve bu bağı devam ettirebilmesidir. Okula uyum ise çocukların yeni ve farklı bir eğitimsel çevreye geçiş süreçleri hem de bu geçişin amaçlanan sonucu olarak ifade edilen bir kavramdır (Akış, 2018). Okul uyumu, okulun öğrenciden bekledikleri ile öğrencinin özellikleri arasındaki karmaşık ve çok yönlü eğitimsel uyumdur (Bağçeli Kahraman, 2018).

Okula hazır olma ve uyum sağlama okullarda uygulanan programın yeterliliklerini karşılama yönünden birbirini tamamlayan iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yanı sıra çocukların okula hazır olmalarının yanı sıra okul ortamına uyum sağlamaları da oldukça önemlidir (Çökük, 2019).

İlk kez okula başlayan çocuk için okul, yeni ve zengin bir sosyal çevredir. Kurallar ve başarılması gereken görevler çocuk için uyum sağlama gerekliliği doğurur. Çocuğun okula uyum sağlaması eğitim hayatındaki önemli bir basamaktır. Çocuğun bu basamağı sorunsuz geçmesi ileriki öğrenim hayatını da etkilemektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı çocukların okula uyum düzeylerinin belirlenmesi gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi için ön koşuldur (Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek, 2014).

Gelişim dönemlerinin doğal zorluklarına çevrenin olumsuz etkileri eklendiğinde, bunlara tepki olarak ortaya çıkan duygusal düzeyde bozukluklar görülebilmektedir. Bu bozukluklara uyum ve davranış bozuklukları denilmektedir. Parmak emme, tırnak yeme, alt ıslatma ve anti-sosyal davranışlar uyum ve davranış bozukluklarındandır (Yavuzer, 1988). Kişilik, bireyin karşılaştığı sorunları çözmesi ve engelleri aşmasıyla gelişmektedir. Çocuk yeni yetenekler kazanıp çevresine uyum sağlarken gelişmenin doğal sonucu olarak yeni sorunlarla karşılaşmaktadır. Çocuk her yeni sorun çözümünde olgunlaşmakta ve anne-babanın desteğine daha az ihtiyaç duymaktadır. Gelişme basamaklarında karşılaşılan sorunlar o dönemde çözülmediği takdirde ileriki dönemlerde daha büyümüş olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuk çözemediği sorunlara tepki olarak uyumsuzluk davranışları geliştirebilmektedir. Uyum bozukluklarının çoğu aile içi etkileşim, yaşantılar veya yanlış yetiştirilme sonucu ortaya çıkmaktadır. Hırçınlık, sinirlilik, geçimsizlik, kavgacılık, okuldan kaçma, çalma, yangın çıkarma ve kuralları çiğneme davranış bozukluğu olarak adlandırılmaktadır (Yörükoğlu, 1979). Okula çabuk uyum sağlayan çocuklar uyumlu çocuk

olarak tanımlanırken, bazı çocuklar uyum sorunları yaşadıkları için, okul hayatlarının henüz başındayken uyumsuz çocuk olarak adlandırılmaktadır (Başaran, Gökmen ve Akdağ, 2014).

Okula başlayan çocuğun okul yaşına gelmiş olması yeterli değildir. Çocuğun sağlıklı olması, normal beden gelişimine sahip olması, göz ve kulak gibi okuma yazma öğrenmeyi etkileyecek organlarının sağlıklı olması gerekmektedir. Beden sağlığı ve gelişimi kadar önemli olan duygusal gelişimini tamamlamamış çocukların okul uyumu konusunda sıkıntı yaşamaları muhtemeldir. Öğrenmeyi birinci dereceden etkileyen unsur olan zekâ, kalıtım yoluyla geçmesine rağmen gelişimi için uygun çevre şartlarının sağlanması gerekmektedir. Sonuç olarak çocuğun bedeni sağlıklı, zekâsı yeterli ve herhangi bir duygusal sorunu yoksa, sevildiğini ve istendiğini biliyorsa, insanlarla rahat ilişki kurabiliyorsa, öğrenmek için istekliyse uygun çevre koşulları sağlandığında rahatlıkla okula hazır hale gelebilmektedir (Oktay, 1967).

Okul uyumu, akademik performans ve bilişsel becerilerle ilgili olduğu kadar sosyal-duygusal becerilerle de ilgilidir. Çocuğun akranları ve öğretmeniyle kurduğu ilişki okula uyumunu etkilemektedir. Öğretmeniyle yakın ilişki kuran çocuğun okula uyumu kolay olurken, öğretmene bağımlı olan çocuğun okula uyumu zor olmaktadır. Ayrıca öğretmeniyle çatışmalı ilişkisi olan çocuğun okula uyumu da olumsuz etkilenmektedir (Birch ve Ladd, 1997).

Çocuğun ev ortamının rahatlığından ayrılıp, kuralların olduğu okula başlangıçta yaşadığı ilk haftalar, akranları ve öğretmeniyle ilişki kurmasında ve kendini kontrol etmesinde kritik öneme sahiptir (Yoleri ve Tanış, 2014). Çocukların okula uyum sağlamaları onların hem akademik başarı hem de sosyal ve duygusal davranışları açısından çok önemli olmakla birlikte ileriki öğrenme ve yaşam süreçlerini de etkilemektedir. Çocukların okula uyumu dolayısıyla akademik başarı durumları üzerinde etkili olan en önemli faktörlerden biri hazır bulunuşluk düzeyleridir (Çökük, 2019).

Bedensel, sosyal, zihinsel ve duygusal gelişimlerini sağlamada okul öncesi eğitimin katkısı, çocuk ilkokula başladığında kendini göstermektedir. Yapılan araştırmalar okul öncesi eğitim alan çocukların almayanlara göre ilkokulda daha uyumlu ve girişken, sosyal etkinliklerde daha başarılı olduklarını ortaya koymaktadır (Yavuzer, 2001).

Okul uyumu sadece akademik başarıyı değil aynı zamanda arkadaşlık kurma, iş birliği yapma gibi sosyal becerileri de etkilemektedir (Ladd ve Price, 1987). Çocuk ve yetişkin ilişkileri akademik ve sosyal gelişim için özel önem taşıyan sosyal bir bağlamdır. Ebeveyn-çocuk ve öğretmen-çocuk ilişkileri üzerine yapılan araştırmalarda çocuğun

yetişkinlerle kurduğu ilişkinin akranlarıyla kurduğu ilişkideki becerilerini etkilediği görülmüştür (Pianta, 1997).

Okul uyumunun çocukların okul başarısını sağlam temeller üzerine oturttuğuna dair pek çok kanıt vardır (Shields vd., 2001). Okul uyumu, okul ortamındaki başarı, okula olan ilgi ve çocuğun okulda kendini rahat hissedip hissetmemesi ile şekillenmektedir (Önder ve Gülay, 2010).

Okula uyum, çocuğun okul ortamından sosyal ve akademik olarak üst düzeyde yarar sağlaması olarak tanımlanabilir. Çocuğun okula başarılı bir geçiş sağlayabilmesi için aile, çocuk ve okulun birbirini desteklemesi ve birlikte çalışması önem taşımaktadır (UNICEF, 2012).

Çocukların okula uyumu üzerinde çeşitli değişkenlerin etkisinin olduğu bilinmektedir. Anne- babalar, çocuğun akranları ve öğretmenleri doğrudan ya da dolaylı olarak okula uyumu etkilemektedir. Akranlar tarafından kabul edilme ya da reddedilme okula uyumu etkilemektedir. Özellikle okul öncesi dönemde akranları tarafından kabul edilmeyen, sevilmeyen çocukların okula uyumsuz oldukları hatta ileriki yıllarda da akademik başarısızlık yaşadıkları görülmektedir (Önder ve Gülay, 2010). Olumlu akran ilişkisi geliştiren çocukların (akranları tarafından sevilme kabul edilme gibi) sosyal-duygusal gelişimlerinin ve okula uyumlarının olumlu olarak etkilendiği ve akademik başarılarının yükseldiği görülmektedir (Ladd ve Price, 1987). Anne babanın çocukla ilişkisi ve çocuğu yetiştirme tarzı da okula uyumu etkilemektedir. Çocuk yetiştirme tarzının çocuğun sosyal davranışlarına doğrudan okula uyumuna da dolaylı olarak etki edeceği bilinmektedir (Önder ve Gülay, 2010). Çocuğun okula uyumu, ailenin sosyal sınıfından, annenin eğitim düzeyinden, annenin psiko-sosyal sağlığından, maddi yoksunluktan, ebeveynin statüsünden ve etnisitesinden etkilenmektedir (Desforges ve Abouchaar, 2003).

Çocuğun okula uyumunu etkileyen bir diğer önemli faktör de öğretmendir. Çocuğun öğretmenle kurduğu ilişki olumluysa okula uyum sağlama çocuk açısından daha kolay atlatılmaktadır. Yapılan bazı araştırmalar öğretmen-öğrenci ilişkisinin okul uyumunu akran-öğrenci ilişkisinden daha fazla etkilediğini göstermektedir (Önder ve Gülay, 2010).

Okula uyum süreci üzerinde sosyal ve çevresel faktörlerin yanı sıra çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardaki gelişim özellikleri gibi bireysel farklılıklarının da etkisi olduğu bilinmektedir.

Polat ve Atış Akyol (2019) okula uyum sağlamada zorluk yaşamaya neden olabilecek bazı durumları şöyle sıralamaktadırlar:

- Anneye aşırı düşkünlük

- Tek ebeveynli olma ya da ebeveynlerden birinin uzun süredir evde olmaması
- Çocuğun yaşadığı travma (ölüm, ayrılık, hastalık, kardeş gibi)
- Çocuğun okula ilişkin olumsuz algısı
- Aile ve öğretmen arasındaki tutum farkı
- Akran reddi
- Okul veya öğretmen değişiklikleri
- Okul ortamında ihmal veya istismarın olması
- Ev ortamında ihmal veya istismarın olması
- Okuldan uzun süre ayrı kalma

Okula uyum sağlamayı zorlaştıracak nedenlerin bilinmesi bu nedenlerin ortadan kaldırılabilmesi için önemlidir. Okula uyum sorunu yaşayan çocukların hangi nedenlerden dolayı uyumsuz davranışlar sergilediğinin öğretmen tarafından anlaşılması çözümü hızlandıracaktır.

Okula uyum sağlayan öğrencilerin sınıf içinde aktif oldukları, derse dikkatlerini yoğunlaştırabildikleri, hem bireysel hem grup çalışmalarını yürütebildikleri ve başarılı oldukları görülmektedir. Ayrıca bu öğrenciler öğretmenleri ve akranlarıyla samimi ve güvenli ilişki kurabilmektedirler (Altıntaş, 2015; Gülay, 2011). Akranları tarafından kabul edilen, sevilen öğrencilerin özgüvenlerinin yüksek olduğu ve aidiyet duygularının geliştiği görülmektedir. Olumlu akran ilişkisi başarılı okula uyum için çok önemli bir kriter olmaktadır (Gülay, 2011).

2.2.1. Okula Uyumu Etkileyen Faktörler

Alan yazında okula uyumu etkilediği düşünülen pek çok faktör karşımıza çıkmaktadır. Bu faktörler genel olarak; çocuğun kişisel özellikleri ve gelişimi, içinde bulunduğu çevre, ebeveyn ilişkisi, öğretmen, okul, akran ilişkileri, okul öncesi eğitim alıp almaması, okul fobisi, okula hazır bulunuşluk düzeyi ve yaş olarak sıralanabilir (Akış, 2018; Ateş, 2016; Başaran, Gökmen ve Akdağ, 2014; Önder ve Gülay, 2010). Okul uyumunu etkileyen faktörler; çocukla ilgili olanlar, aile ile ilgili olanlar ve okul ile ilgili olanlar olarak üç başlık altında toplanabilir ve çok çeşitli değişkenler içermektedir (Polat ve Atış Akyol, 2019).

2.2.1.1. Okula Uyumda Çocuk İle İlgili Faktörler

Çocuğun kişisel özelliklerinin okula uyumu etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğu düşünülmektedir. İçerik kapalı, özgüveni zayıf olan, anne babaya aşırı düşkün, arkadaşlık

kurmada zorluk yaşıyan, sosyal ilişkileri zayıf çocukların okula uyum süreci zorlayıcı ve uzun olabilmektedir (Çökük, 2019). Ateş'e (2016) göre çocuğun fiziksel olarak hazır olması, psikomotor olarak kendinden beklenen becerileri yerine getirebilmesi, davranışlarını kontrol edebilmesi, psiko-sosyal olarak gelişmiş olması okula uyumu kolaylaştırıcıdır. Okul uyumu ile ilişkili olduğu düşünülen mizaç; kalıtımla aktarılan fakat çevre tarafından biçimlendirilen, bebeklik dönemiyle birlikte gözlemlenmeye başlayan nispeten kararlı kişilik yapısıdır. Mizaç özelliklerinin, davranış sorunları, akran kabulü, arkadaş seçimi, okul başarısı, okulu sevmeye, öğretmen-öğrenci ilişkisi gibi faktörleri etkilediği gözlemlenmektedir. Okul uyumunu etkilediği bilinen kişilik özelliklerinden bir diğeri öz saygıdır. Özsaygı, çevre ile etkileşim sonucu gelişen, bireyin kendi özelliklerine yönelik duyguları, kendisini değerli bulma, sevmeye değer olduğunu düşünme, kendisini benimseme ve kendisini kabul ve kendisine saygı düzeyi olarak tanımlanmaktadır. Olumlu özsaygı geliştirmiş çocukların akran ilişkilerinin olumlu ve öğrenmeye karşı istekli oldukları bilinmektedir. Duygusal olarak yeterli olan çocukların akranlarıyla işbirliğine dayalı oyunlar oynadıkları ve yardım amaçlı sosyal davranışlar sergiledikleri gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda duygusal olarak yeterli olgunluğa ulaşmamış çocukların okula uyumlarının zor olabileceği düşünülmektedir (Kaya ve Akgün, 2016).

Araştırmacılar ilkokula başlarken okula uyumu etkileyen en önemli faktörün okul öncesi eğitim alma durumu olduğunu belirtmektedirler. Okul öncesi eğitim alan çocuk, daha önce okul deneyimi yaşadığı için her yönüyle okula kolay uyum sağlamaktadır. Okul öncesi eğitimi, çocuğun ilkokula hazırlık evresidir. Okul öncesi eğitim alarak ilkokula başlayan öğrencilerin okul öncesi eğitim almadan ilkokula başlayanlara göre okula daha kolay uyum sağladıkları, öğrenmeye daha açık oldukları, ders dinleme becerilerinin gelişmiş olduğu ve motivasyonlarının daha yüksek olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmaktadır (TTB, 2012). Sosyo-ekonomik ve kültürel olarak dezavantajlı ortamda büyüyen çocukların okul öncesi eğitim almaları iyi koşullarda yetişen akranlarını yakalama fırsatı da sunmaktadır. Zengin materyal ortamı sunan okul öncesi eğitim kurumlarında ilkokula hazırlık eğitimi alan çocukların gelecekteki okul yaşantısında başarılı olmaları beklenmektedir (Erkan ve Kırca, 2010).

Okula uyumu etkileyen hazır bulunuşluk, bir görevi yerine getirebilmek için gereken özelliklere sahip olma durumudur (Erkan, 2011). Çocuğun okula uyum sağlaması, okulun kendisinden beklediklerini yerine getirmesiyle mümkün olmaktadır. Çocuk kendisini yeterli ve başarılı hissettiğinde okula uyumu kolay gerçekleşmektedir. Çocuğun okulda başarılı olması hazır bulunuşluğunun yeterli düzeyde olmasına bağlıdır (Çökük, 2019). Okul ortamı

kendine özgü kuralları olan ve çocuk için yerine getirilmesi gereken görev sorumlulukları olan yeni bir çevredir. Bu yeni sosyal çevrede çocuk okuma-yazma, temel matematik becerilerini öğrenmek gibi görevlerle karşı karşıya kalmaktadır. Çocuğun hem okula uyum sağlaması hem de kendisinden beklenen görevleri yerine getirebilmesi belli bir hazır bulunuşluğu gerektirmektedir (Erkan, 2011; Kaya ve Akgün, 2016). Yapılan araştırmalar okula hazır bulunuşluğu yüksek olan öğrencilerin okul uyumunun daha kolay olduğunu göstermektedir (Canbulat, 2017; Çökük, 2019; Kaya ve Akgün, 2016; Özarslan, 2014).

Okula uyumu etkileyen bir diğer faktör de yaştır. Biyolojik yaştan okula başlamak için yeterli olması çocuğun okula hazır olduğu anlamını taşımamakla birlikte küçük yaşta okula başlayan çocukların okul uyumu konusunda sıkıntılar yaşadığı bilinmektedir (Akay, 2017; Bağçeli Kahraman, 2018; Canbulat, 2017; Çökük, 2019; Esaspehlivan, 2006; Kaya ve Akgün, 2016; Özarslan, 2014; Yoleri ve Tanış, 2014).

Okula uyumu zorlaştıran faktörlerden olan okul fobisi, çocuğun okula gitmeyi reddetmesi ya da isteksiz olmasıdır. Çocuk okula gitmeyi istemediğini genellikle bedensel yakınmalarla belli ederek ailesini ikna eder. Okul saati yaklaştıkça ortaya çıkan karın ağrıları, mide bulantısı veya baş ağrısı okula gitmeme kararı verildiğinde kaybolmaktadır. Okul fobisi çocuğun okuldan, öğrenme yaşantısından ve sosyal faaliyetlerden uzaklaşmasına neden olduğu için, akademik ve sosyal gelişmeyi olumsuz etkilemektedir. Okul fobisine neden olduğu bilinen bazı durumlar; baskıcı aile ortamı, aşırı koruyucu anne-baba tutumunun olması, çocuğun her istediğinin hemen yapıldığı aileler ve ebeveynlerin disiplin sağlayamaması sonucu çocuğun otorite olduğu aile ortamlarıdır (Yavuzer, 1988).

2.2.1.2. Okula Uyumda Aile İle İlgili Faktörler

Okula uyumu etkileyen faktörlerin başında aile gelmektedir. Okul öncesi dönemde çocuk için en önemli sosyalleşme ortamı ailedir. Çocuğun yetiştiği ailenin yapısı, ailedeki birey sayısı, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini oluştururken duygusal ve toplumsal gelişmesini etkilemektedir (Yavuzer, 1988). Ailenin çocuğu yetiştirme tarzı, çocuktan beklentileri, okula veya öğretmene karşı tutumları, aile içinde geçimsizlik olması, yeni kardeşin oluşu, yakın birinin ölümü gibi durumlar çocuğun okula uyumunda belirleyici olmaktadır. Çocuğun ebeveyne bağımlı yetiştirilmiş olması okula uyum sürecini zorlaştırmaktadır. Anneye aşırı düşkün olan çocukların anneyi bırakıp sınıfa girmek istememe, okuldan kaçmaya teşebbüs gibi davranışları gözlemlenmektedir.

Çocuk üzerinde çok fazla baskı olması veya başarı beklentisinin yüksek olması da çocuğu dolayısıyla çocuğun okula uyumunu olumsuz etkilemektedir (Erten, 2012).

Polat Unutkan'a (2007) göre çocukların yaşadıkları evin yapısı çocuğun gelişimini ve okula uyumunu etkilemektedir. Anne babanın eğitim seviyesi sosyo-ekonomik düzey üzerinde belirleyicidir. Ekonomik zorluklar yaşayan ailelerde büyüyen çocukların okula hazırlık anlamında eksik kaldığı, beslenme yetersizliği yaşadığı, okuma yazma materyalleriyle az karşılaştığı bilinmektedir. Eğitim seviyesi yüksek ailelerde büyüyen çocukların ise okula hazırlık olarak avantajlı olduğu söylenebilir. Bu çocuklar kitap, defter, kalem gibi materyallerle erken yaşta tanışmakta, bu çocukların kendine ait odaları bulunmaktadır. Bu durum okula uyumu etkilemektedir.

2.2.1.3. Okula Uyumda Okul İle İlgili Faktörler

Ateş (2016) ilkökul 1.sınıf öğrencilerinin okula uyumlarının sınıf öğretmenleri görüşlerine göre incelendiği çalışmasında, okula uyumu etkileyen bir diğer faktör olan okul kavramı üzerinde durmaktadır. Okula başlama ile aileden ayrılma, farklı bir çevreye giriş yaşandığı için hemen her çocukta uyumsuz davranışlar görülmesi normal karşılanmaktadır. Okul çocuğun hayatında çok önemli bir yer tutmaktadır. Çocuk okul sayesinde topluma uyum sağlamayı öğrenir. Toplumsal kuralların, rollerin öğrenildiği yer olan okulda çocuğun uyumunu kolaylaştıracak ortamın sağlanması, uyum sürecinin daha az sancılı geçmesine ve kısa sürmesine olanak sağlayacaktır. İyi bir çevrede bulunan okulda çocuk, doğru davranışları gözlemleyebilecek ve toplumun kendisinden beklentilerine daha kolay cevap verebilecektir. Kaya ve Akgün (2016) okul uyumunu etkileyen değişkenleri araştırdıkları çalışmalarında, eğitim kurumlarının yeni başlayan çocukların eğitim sistemine dahil olmalarına ve okula uyum sağlamalarına destek olmak için okulun hazır olmasının önemini vurgulamaktadırlar. Bu bağlamda MEB'in 2006-2007 eğitim-öğretim yılında uygulamaya koyduğu oryantasyon eğitiminin çocuklarının okula uyum sürecinin daha kolay atlatılması için önemli bir adım olduğu söylenebilir. Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek (2014) okulların fiziksel yetersizliğinin ve farklı yaş aralığında olan çocukların aynı sınıfta eğitim almalarının okula uyumu zorlaştırdığını belirtmektedirler. Çocukların aktif olduğu, ilgi çekici, düşünmeye olanak sağlayan, okulu sevdirecek yöntem ve tekniklerin kullanıldığı okul ortamının, okul uyumunu kolaylaştırdığı düşünülmektedir (Kaya ve Akgün, 2016).

Okula uyumu etkileyen en önemli faktörlerden biri de öğretmendir. Okula başlayan çocuk rol model alacağı kendisini eğitecek olan öğretmenle ilk kez karşılaşmaktadır. Bu süreçte öğretmenin yaklaşımı çocuğun ileriki okul yaşantısını da etkilemektedir. Çocuğun

bireysel özelliklerinin ve hazır bulunuşluk seviyesinin farkında olan öğretmen çocuğa ona uygun davranacak ve yapabileceği görevler verecektir. Aksi halde öğrenmeye hazır olmayan çocuğa zorla bir şeyler öğretmeye çalışmak çocukta başarısızlık duygusunun gelişmesine neden olabilmektedir (Dirlik, 2014). Yapılan araştırmalar olumlu öğretmen öğrenci ilişkisinin okula uyumu desteklediğini göstermektedir (Bağçeli Kahraman, 2018).

Okula uyumu etkileyen bir diğer faktör akran ilişkileridir. Bireyin akran ilişkilerinin en yoğun yaşandığı dönem okul dönemidir. Akran ilişkileri çocuğun okula uyumunu kolaylaştırabilmekte ya da zorlaştırabilmektedir (Dirlik, 2014). Olumlu akran ilişkileri çocukta özgüven, aidiyet gibi duyguları geliştirir. Yapılan bazı araştırmalarda okula uyum sağlayan çocukların sosyal oldukları, kabul gördükleri ve akran ilişkilerinin iyi olduğu görülmektedir. Olumsuz akran ilişkisine maruz kalan (şiddet görme veya dışlanma) çocukların ise okul uyumunun olumsuz etkilendiği görülmektedir (Gülay, 2011).

Alan yazında okula uyumu etkileyen faktörler incelendiğinde, çocuğun okula uyumunun doğum ile başlayıp bebeklik ve okul öncesi dönemdeki yaşantılardan etkilendiği, içinde yaşadığı aile ortamı ve çevresinin çocuğun okula hazır bulunuşluğunu etkilediği ve okula uyumunda belirleyici olduğu görülmektedir.

2.2.2. Okula Uyumu Değerlendirme Araçları

Literatürde okula uyumu inceleyen araştırmalar bulunmasına rağmen okula uyumu değerlendirme araçlarının oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Günümüzde kullanılan okula uyum değerlendirme araçlarına kısaca yer verilmiştir.

Teacher Rating Scale of School Adjustment (Okula Uyum Öğretmen Derecelendirme Ölçeği): Birch ve Ladd (1997) tarafından geliştirilen ölçek 52 madde 5 alt faktörden (okulu sevmeye, okuldan kaçınma, işbirlikçi katılım, kendini yönlendirme ve bağımsız katılım) oluşmaktadır. Her çocuk için, alt ölçekteki her bir maddeden çocuğun puanı toplanarak ve alt ölçeği oluşturan madde sayısına bölünerek ortalama bir alt ölçek puanı hesaplanmaktadır (Betts ve Rotenberg, 2016).

5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği: Ölçek, 1996'da Ladd, Kochenfender ve Coleman tarafından geliştirilmiştir. Önder ve Gülay (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek bu yaş grubu çocuklar için kullanılan ilk ölçektir. Ölçeğin uyarlama çalışmasına 269 anasınıfı öğrencisi katılmıştır. Ölçek 27 madde ve 4 alt boyuttan (okulu sevmeye, işbirlikli katılım, okuldan kaçınma ve kendi kendini yönetme) oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler “uygun değil”, “uygun” ve “tamamen uygun” ifadeleriyle

değerlendirilmektedir. Araştırmanın sonucunda, ölçeğin uygulanmasıyla okula uyum becerilerinin farklı değişkenler açısından araştırılması, okula uyum sürecinin ayrıntılı biçimde incelenmesi için gerekli olduğu söylenmiştir (Önder ve Gülay, 2010).

Okula Uyum Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği: Seven (2011) tarafından ilköğretime yeni başlayan çocukların okula uyum düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Araştırmaya Muş'taki ilköğretim okullarında öğrenim gören yedi yaşındaki 100 çocuk ve onları okutan 16 birinci sınıf öğretmeni katılmıştır. Ölçek 10 maddeden oluşur. Araştırmanın sonucunda, ölçeğin ilköğretim birinci sınıfa geçişte yaşanan sorunları tespit etmede kullanılmasının çözüm önerileri geliştirmek açısından faydalı olacağı söylenmiştir (Seven, 2011).

Kiel Okula Alma Testi (Türkçe): Kutluca Canbulat ve Canbulat (2012) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek Almanya'da ilköğretim birinci sınıfa başlayan öğrencilerin dil, fiziksel, sosyal ve duygusal ve bilişsel beceriler yönünden okul yeterliliği ya da okula hazır bulunuşluk düzeyini belirlemeye yönelik olarak geliştirilmiştir. Araştırma Bolu il merkezindeki bir ilköğretim okulunda okuyan 18 birinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda, okula alma testinin öğrencinin bilişsel, fiziksel, dilsel, duygusal ve sosyal gelişimi ve bu gelişim düzeylerine bağlı okul hazır bulunuşluğu ile ilgili detaylı bilgi sunduğu, bireyin okul öğrenmelerine ilişkin algılarını ortaya koyduğu ve bunu öğrenci ile ilgili bilgileri öğrenci gözlemleri ve veli görüşmeleri yoluyla gerçekleştirdiği için öğrenciye sunulacak olan eğitim hizmetini artıracak belirtilmiştir (Kutluca Canbulat ve Canbulat, 2012).

Okula Uyum Ölçeği: Özarslan tarafından 2014 yılında farklı yaş kategorilerinde (60-71 ve 72-84 ay) okula başlayan çocukların okula uyum problemlerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Çalışmanın verileri 64 öğrenci ve 135 birinci sınıf öğretmeninden elde edilmiştir. Ölçekte okula uyumla ilgili 15 madde bulunmakta olup öğretmen tarafından doldurulmaktadır. Araştırmanın sonucunda, 60-71 ay yaş aralığındaki çocukların okul olgunluğuna ulaşmadıkları, ancak 72-84 ay yaş aralığındaki çocukların okula akademik olarak hazır oldukları sonucuna ulaşılmıştır. 60-71 yaş aralığındaki çocukların okula uyumlarını olumsuz etkileyebilecek kimi davranışları sık sık, kimilerini de ara sıra yaşadıkları görülmüştür (Özarslan, 2014).

Okula Uyum Öğretmen Derecelendirme Ölçeği-Kısa Formu (Short Form of the Teacher Rating Scale of School Adjustment): Birch ve Ladd (1997) tarafından geliştirilen formun 2007 yılında Betts ve Rotenberg tarafından gözden geçirilen ve kısaltılan formudur. Ölçek okul öncesi çocukların okula uyumunu değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır. Öğretmen

tarafından doldurulan form çocukların okula genel olarak uyumunu değerlendirmektedir. Form 16 madde ve 3 alt faktörden (sınıfa katılım, olgunlaşma ve olumlu yönelim) oluşmaktadır. Kısa form 52 maddelik orijinal forma göre, öğretmenler için doldurulmasının daha kolay olduğu ve çocuk çıktıları ile okula uyum arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla da kullanılabileceği belirtilmektedir (Bakkaloğlu ve Sucuoğlu, 2018).

2.3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili olan yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmalar incelendiğinde genel olarak cinsiyet, yaş ve okul öncesi eğitim değişkenlerinin okula uyuma ve okula hazır bulunuşluğa olan etkileri değerlendirilmiştir. Cinsiyet değişkeninin okula uyum ve okula hazır bulunuşluğa etkisi bulunmazken, kız öğrencilerin puanları daha yüksek bulunmuştur (Ateş, 2016). Okul öncesi eğitim almanın okula uyumu kolaylaştırdığı ve okula hazır bulunuşluğa etkilediği görülmektedir (Akay, 2017; Arabacıoğlu, 2019; Ateş, 2016; Canbulat, 2017; Çökük, 2019; Esaspehlivan, 2006; Güler, 2016; Keleş Ertürk, 2017; Koçyiğit, 2009; Magnuson, Ruhm ve Waldfogel, 2004; Mercan Uzun ve Alat, 2014; Tangüner, 2017; Yoleri ve Tanış, 2014). Küçük yaşta okula başlayan öğrencilerin okula uyumda zorlandıkları ve okula hazır olmadıkları, öğrencilerin yaşı büyüdükçe okula uyum ve hazır bulunuşluklarının arttığı görülmektedir (Akay, 2017; Altıntaş, 2015; Calp, 2014; Canbulat, 2017; Çakıcı, 2015; Çalışkan ve Gündüz, 2013; Çökük, 2019; Dirlik, 2014; Güler, 2016; Özarslan, 2014; Rimm ve Kaufman, 2004; Yavuzekinci, 2019; Yılmaz, Taşçi ve Fidan, 2013; Yoleri ve Tanış, 2014; Zelyurt ve Özel, 2015).

Birch ve Ladd (1997) yaptıkları çalışmada, öğretmen-öğrenci ilişkisinin okul uyumunu nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Anaokulu çocuklarıyla yapılan çalışmaya 206 öğrenci ve onların öğretmenleri katılmıştır. Öğretmen-öğrenci ilişkilerindeki üç özelliğin (bağımlılık, yakınlık ve çatışma) ele alınarak incelendiği çalışmada, bu ilişkilerin okul uyumunu çeşitli yönlerden etkilediği söylenmiştir. Çalışmanın sonucunda, bağımlı ve çatışmalı öğretmen-öğrenci ilişkisinin okul ortamıyla olumsuz ilişkiler (düşük akademik performans, olumsuz tutum gibi) ortaya çıkararak okul uyumunu olumsuz etkilediği, yakın öğretmen-öğrenci ilişkisinin ise gerek akademik performans gerek okulu sevme davranışlarında olumlu etkiler yaparak okul uyumunu arttığı belirtilmiştir.

Brostrom (2000) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin okula geçiş faaliyetlerine karşı tutumlarını değerlendirmiştir. Çalışma için 32 sorudan oluşan anket kullanılmıştır.

Çalışmaya 249 öğretmen katılmıştır. Uygulama sonucunda öğretmenlerin yüzde yetmiş beşinin okula uyumla ilgili yapılacak faaliyetlere olumlu baktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Magnuson, Ruhm ve Waldfogel (2004) tarafından yapılan çalışmada, çocuk bakımı ve erken eğitimin okula hazır bulunuşluğa etkileri incelenmiştir. Çalışmada 72 soruluk bir okuma testi ile 64 maddelik matematik testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitimin okula hazır bulunuşluğu arttırdığı ve dezavantajlı çocukların okul öncesi eğitime katılmasıyla okula hazır bulunuşluk eksikliklerinin azaldığı belirtilmiştir.

Rimm ve Kaufman (2004) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin ve ebeveynlerin okula hazır bulunuşluğu nasıl tanımladığını, okula hazırlığın bilişsel, sosyal, özdenetim ve kronolojik belirteçlerinin neler olduğunu ve çocuk bakımının ve ev yaşantısının okula hazırlığı nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin okula hazır bulunuşluğu; iyi beslenmiş, iyi dinlenmiş, fiziksel olarak sağlıklı, isteklerini ve ihtiyaçlarını ifade edebilme, meraklı ve hevesli olma olarak tanımlarken ebeveynler; alfabeyi sayma, matematik bilme gibi akademik beceriler olarak tanımlamıştır. Bilişsel, sosyal, özdenetim ve kronolojik belirteçlerde ise bilişsel yeteneğin erken belirtilerinin ve okul olgunluğunun çocuğun okuldaki performansı ile bağlantılı olduğu bulunmuştur. Çocukların sosyal becerilerinin akademik performansla uyumlu olduğu, özdenetimin ise okula hazır bulunuşluğu belirlemede önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yaşı okul olgunluğunu gösterdiği ölçüde hazır bulunuşluğun bir göstergesi olduğu belirtilmiştir.

Desforges ve Abouchaar (2005) tarafından yapılan çalışmada, ebeveyn katılımının okul başarısı ve uyumuna etkisi değerlendirilmiştir. Çalışmada iyi ebeveynlik, ödevlere yardım etme, öğretmenlerle konuşma, okula gitme, okul yönetiminde yer alma gibi ebeveyn katılımının başarıyı arttığı ve okula uyumu kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Esaspehlivan (2006) tarafından yapılan, okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş veya gitmemiş 68-78 aylık öğrencilerin okula hazır bulunuşluk düzeylerinin karşılaştırıldığı çalışmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya 300 çocuk katılmış olup, araştırmanın sonucunda, 78 aylık olanların hazır bulunuşluk düzeyleri 68 aylık olanlardan ve okul öncesi eğitim alanların hazır bulunuşluk düzeyleri okul öncesi eğitim almayanlardan yüksek bulunmuştur.

Gill, Winters ve Friedman (2006) çalışmalarında, öğretmenlerin hazır bulunuşluğu etkileyen faktörlere ilişkin bakış açılarını incelemeyi ve ebeveynlerin süreçteki rolüne ilişkin algılarını keşfetmeyi amaçlamışlardır. Yarı yapılandırılmış anket formuyla 86 okuldan veri toplanan araştırmanın sonucunda, akademik becerilerin hazır olmasında çocuk faktörünün, aile ile okul arasındaki iletişimde ebeveyn faktörünün etkili olduğu belirtilmiştir.

Koçyiğit (2009) tarafından yapılan çalışmaya 14 birinci sınıf öğretmeni ve 13 veli katılmıştır. Yapılan görüşmelerde katılımcıların okula hazır bulunuşluk için gerekli olan becerileri tespit etmek ve bu durumun okul öncesi eğitim ile ilgili sonuçlarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda okula hazır bulunuşluk, ilkokul birinci sınıfın gerektirdiği becerileri yapabilme olgunluğuna erişme olarak tanımlanmış ve bu olgunluğun çocuğun gelişim alanlarının (sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel) paralel bir şekilde gelişmesine bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca okula hazırlık için okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiği ifade edilmiştir.

Gündüz ve Çalışkan'ın (2013) çalışmalarında, 60-66, 66-72 ve 72-84 aylık öğrencilerin okul olgunluğu ve okuma yazma becerilerini belirlemeyi ve gruplar arasında fark olup olmadığını ortaya çıkarmayı hedeflemişlerdir. Araştırmaya 105 kız ve 100 erkek öğrenci ve 17 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda 60-66 aylık öğrenci grubunun okul olgunluğu seviyesi ortanın altı bulunurken 66-72 ve 72-84 aylık öğrenci grubunun okul olgunluğu seviyesi orta düzeyde bulunmuştur. 72-84 aylık öğrencilerin okul olgunluğu seviyesi her iki gruptan da yüksek bulunmuştur. Ayrıca 72-84 ve 66-72 ay grubundaki çocukların ilk okuma yazma becerilerini değerlendirme formundan elde ettikleri puanlar 60-66 aylık çocuklardan yüksek çıkmıştır. 72-84 ve 66-72 aylık öğrencilerin okuma yazma becerilerini kazanma düzeyleri 60-66 aylık öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Öğretmen görüşlerine göre bilişsel boyutta farklılık gözlenmezken, 60-66 ve 66-72 aylık öğrencilerde kavrama güçlüğü, parmak kas gelişim yetersizliği, yavaş öğrenme, çabuk yorulma, kurallara uymama gibi sorunlar yaşanmıştır. Bu sorunlar 60-66 aylık öğrencilerde daha yoğun gözlenmiştir.

Yılmaz, Taşçı ve Fidan'ın (2013) yaptığı çalışmada, ilkokul birinci sınıf öğretmenlerinin 60-66 aylık öğrencilere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışma sonucunda, bu yaş grubunun dinleme becerisinde eksiklik olduğu, çabuk sıkıldıkları, sınıf kurallarına uymada güçlük yaşadıkları, dikkat süresinin kısıtlılığı, oyun oynama isteği, kas gelişimi yetersizliği, pantolon düğmesi ilikleyememe, okul-sınıf algısının olmaması, derse geçmede zorlanma gibi sorunlar yaşadıkları belirtilmiştir.

Calp (2014) tarafından yapılan çalışma, 60-71 ve 72-84 ay birinci sınıf öğrencilerinin okuma, yazma ve kalem tutma becerileri, derse katılma durumları ve akademik başarılarını karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmaya 38 ilkokul birinci sınıf öğrencisi ve onların 19 sınıf öğretmeni katılmıştır. Çalışmanın sonucunda derse katılım açısından bir fark bulunmamıştır. Yaş grupları arasında yazı kalitesi, yazma becerisi ve kalemi doğru tutma açısından belirgin bir fark bulunmamışken yaşça büyük olan çocukların toplam okuma

becerisi puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca akademik başarılar incelendiğinde yaşça büyük olanların puanları daha yüksek çıkmasında rağmen öğrenci çiftlerinin yarıdan fazlasının başarı düzeyi birbirine yakın bulunmuştur. Bu bulgulardan hareketle okula başlama aşamasında yaş değişkeninin yanı sıra sosyal, psikolojik ve fizyolojik olgunlaşma ve hazır olmanın da etken olduğu söylenebilmektedir.

Dirlik (2014) tarafından yapılan çalışmada, okula başlayan 60-66 aylık öğrencilerin hazır bulunuşluk ve sosyal-duygusal uyumları araştırılmıştır. Araştırmaya 283 birinci sınıf öğrencisi ve 9 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, 60-66 aylık öğrencilerin okula hazır bulunuşluk bakımından uygun olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca tüm yaş gruplarının aynı sınıfta eğitim alması 60-66 aylık öğrencileri sosyal-duygusal yönden olumsuz etkilemiştir.

Mercan Uzun ve Alat (2014) tarafından yapılan çalışmada, ilkokul birinci sınıf öğretmenlerinin 4+4+4 eğitim sistemi ve ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin hazır bulunuşlukları hakkındaki görüşlerini belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu araştırmaya maksimum çeşitlilik örnekleme ile seçilen, Samsun'un değişik yerlerinde görev yapan 20 ilkokul birinci sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmış, veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, daha küçük yaşta okula başlayan çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal hazır bulunuşluk açısından farklı sorunlar yaşadıkları ve okuma yazma öğrenimi için temel olan becerileri tam olarak gösteremedikleri saptanmıştır.

Özarslan (2014) yaptığı çalışmada, 60-71 ay yaş aralığındaki birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğu düzeylerini belirlemeyi ve farklı yaşlarda (60-71 ve 72-84 ay) öğrencileri okutan öğretmenlerin görüşlerine göre okula uyum ve sınıf yönetimi sorunlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada Bahçeşehir Okula Hazırlık Testi (BOHT) ve araştırmacı tarafından geliştirilen Öğretmen Sınıf Yönetimi ve Çocukların Okula Uyum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma verileri 133 öğretmen ve 64 birinci sınıf öğrencisinden elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, 72-84 aylık öğrencilerin akademik olarak okula hazır oldukları ancak 60-71 aylık öğrencilerin okul olgunluğunun yeterli düzeyde olmadığı ve desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. 72-84 aylık çocuklarının ses bilgisi, renk, şekil ve toplam puan açısından 60-71 aylık öğrencilerden daha yüksek puan aldıkları belirtilmiştir. Okula uyum ve sınıf yönetimi sorunları açısından öğretmen görüşlerine göre 72-84 aylık öğrencilerin lehine olacak şekilde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Yoleri ve Tanış (2014) ilkokul birinci sınıfta okuyan öğrencilerin çeşitli değişkenler açısından okula uyumlarının belirlendiği çalışmanın örneklemini Uşak il merkezinde okuyan 286 birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu ve Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ilkokula 7 yaşında başlayanların okula uyum düzeyi 5 yaşında başlayanlara göre ve okul öncesi eğitim alanların okula uyum düzeyi okul öncesi eğitim almayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Altıntaş (2015) ilkokul 1. sınıfa başlayan öğrencilerin, uyum ve hazırlık çalışmaları sürecinde sınıf yönetimi, ilk okuma yazma becerileri ve okula uyumu ile ilgili yaşadıkları sorunların öğretmen görüşlerinden yararlanılarak değerlendirildiği çalışmasına Rize il merkezinde görev yapan 16 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda, yaşı küçük öğrencilerin psikomotor olarak gelişmediği, sosyal-duyuşsal olarak okula uyumda zorlandıkları, bilişsel gelişim açısından ön bilgilerinin yeterli olmadığı bulunmuştur. Ayrıca yaşı küçük öğrencilerin ders sırasında beslenme ve tuvalet ihtiyacı hissettikleri, yaşı büyük olan öğrencilerin ise verilen etkinlikleri çok kısa sürede yaptıkları için sınıf yönetiminde zorluklar yaşandığı belirtilmiştir.

Çakıcı (2015) yaptığı çalışmada, 60-72 aylık ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşlukları ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya İstanbul ilinde görev yapan 305 ilkokul birinci sınıf öğretmeni katılmıştır. Çalışma sonucunda 60-72 aylık öğrencilerin ilkokula hazır bulunuşlukları bilişsel, dil, motor, öz bakım ve sosyal-duygusal gelişim alanlarına göre yeterli bulunmamıştır. Erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre daha olumlu görüş bildirirken, kıdemli öğretmenlerin öğrencileri yeni öğretmenlerden daha iyi gözlemledikleri görülmüştür.

Zelyurt ve Özel (2015) yaptığı çalışma, 4+4+4 eğitim sisteminin uygulandığı ilk yıl olan 2012-2013 eğitim-öğretim yılında birinci sınıf okutmuş olan sınıf öğretmenlerinin 72 ay ve altındaki çocukların okula uyumu, fiziksel gelişimi ve uygulanan program hakkındaki görüşlerini almayı hedeflemiştir. Araştırma sonucunda 72 ay ve altı çocukların tuvalet ihtiyacını tek başlarına karşılayamadıkları, kıyafetlerini bağımsız olarak giyip çıkaramadıkları, sıra bekleme gibi kuralları bilmedikleri, görsel hafızalarının gelişmediği, dikkatlerinin çabuk dağıldığı ve iletişim kuramadıkları gibi durumlar tespit edilmiştir.

Ateş (2016) çalışmasında, ilkokul birinci sınıfa devam eden öğrencilerin okula uyumlarını etkileyen faktörleri incelemiş ve bu faktörlerin sonuçlarını sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirmiştir. Araştırmaya Ankara Çubuk ilçesinde görev yapan 105 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin ilkokul birinci sınıfta okula

uyumunu etkileyen en önemli faktörün öğrenci-öğretmen iletişimi olduğu, okula uyumu etkileyen en düşük faktörün ise cinsiyet olduğu belirlenmiştir. Ayrıca okula hazır bulunuşluğun okula uyumu doğrudan etkilediği, fiziksel ve zihinsel yeterli olgunluğa ulaşamamış öğrencilerin okula uyumlarının zor olduğu ve okul öncesi eğitimin çocuğun okula hazır başlamasında çok önemli olduğu vurgulanmıştır.

Demirtaş Zorbaz (2016) çalışmasında ekolojik yaklaşımı temel alarak ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumunu etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 81 öğretmen ve 517 ebeveyn oluşturmuştur. Çalışma Ankara ili merkez ilçelerde yer alan devlet okullarında yürütülmüştür. Çalışmanın verileri, Kişisel Bilgi Formu, Öğretmen-Öğrenci İlişki Ölçeği (Pianta, 2001), Çocuk Davranış Ölçeği (Ladd ve Profilet, 1996), Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği (Ladd, Kochenfender ve Coleman, 1996), Çocuk ve Gençler İçin Davranış Değerlendirme Ölçeği (Achenbach ve Rescorla, 2001), Çocuk ve Gençler İçin Öğretmen Bilgi Formu (Achenbach, 1991) ve Aile Katılım Ölçeği (Fantuzzo, Tighe ve Childs, 2000) kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin dışa yönelim özellikleri, öğretmen ve akran ilişkileri çocukların okula uyum düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde etkilerken, aile katılımının anlamlı düzeyde etkilemediği ortaya konulmuştur. Ayrıca dışa yönelimin öğretmen ve akran ilişkileri aracılığıyla okula uyumu etkilediği tespit edilmiştir.

Güler (2016) ilkokul birinci sınıfa başlayan öğrencilerin okula başlama yaşına göre okula uyumlarının ve okuma yazma becerilerinin incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmaya Ordu ilindeki 2 ilkokulda okuyan 337 birinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın verileri “Okul Uyum Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği”, “Okuma Becerisi Ölçeği”, “Dikte ve Yazma Becerisi Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Formu” kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda, okula başlama yaşı yükseldikçe okula uyum ve okuma yazma becerileri ölçeklerinden alınan puanların arttığı, kız öğrencilerin okula uyum puanlarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu, okul öncesi eğitim alanların okula uyum ve okuma yazma ölçeklerinden aldıkları puanların okul öncesi eğitim almayanlardan yüksek olduğu, anne-babanın eğitim düzeyi yükseldikçe okula uyum ve okuma yazma ölçeklerinden alınan puanların yükseldiği görülmüştür. Ayrıca okul uyumu iyi olan öğrencilerin okuma yazma becerilerinin daha iyi olduğu ve okula başlama yaşı ile okul uyumu ve okuma yazma becerileri arasında pozitif anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Sop (2016) yaptığı çalışmada ebeveyn tutumları, çocuklarda görülen davranış problemleri, çocukların öz düzenleme becerileri ve okula hazır bulunuşlukları arasındaki doğrudan veya dolaylı ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın örneklem grubunu Burdur ili

Merkez ilçesindeki bağımsız anaokullarına devam eden 66-72 aylık 140 çocuk, bu çocukların velileri ve 8 anaokulu öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Ebeveyn Tutum Ölçeği (Şendil, 2008), Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği (Kanlıklılıçer, 2005), Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (Fındık Tanrıbuyurdu ve Güler Yıldız, 2014), Metropolitan Okula Hazır Bulunuşluk Testi-Altıncı Versiyon (Erkan ve Kırca, 2010), Aile Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların öz düzenleme becerilerinin, davranış problemleri ile hazır bulunuşlukları arasında kısmi aracı etkisi bulunmuştur. Ayrıca değişkenler arasındaki doğrudan ve dolaylı etkiler alt boyutlar bazında incelendiğinde, çocukların öz düzenleme becerilerinden dikkat-dürtü kontrol becerilerinin, çocukların endişeli-ağlamaklı olma davranışı ile okula hazır bulunuşlukları arasında kısmi aracı etki göstermiştir. Araştırma sonuçları çocukların endişeli/ağlamaklı olma davranışının dikkat/dürtü kontrol becerilerini negatif yönlü etkilediği, çocukların dikkat/dürtü kontrol becerilerinin de çocukların okula hazır bulunuşluklarını pozitif yönlü etkilediğini göstermektedir.

Akay (2017) çalışmasında, anaokuluna ve ilkokul birinci sınıfa devam eden 60-71 aylık öğrencilerin zihinsel-dil gelişimleri açısından ilkokula hazır oluş düzeylerini karşılaştırmıştır. Araştırmaya İstanbul'da anaokulu ve ilkokul birinci sınıfa devam eden 60-71 aylık 343 öğrenci katılmıştır. Araştırmada öğrencilerin zihinsel-dil gelişimlerini belirlemek için Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Öğrenciler anaokuluna devam eden 60-65 aylık, anaokuluna devam eden 66-71 aylık, ilkokul birinci sınıfa devam eden 60-65 aylık ve ilkokul birinci sınıfa devam eden 66-71 aylık olmak üzere dört gruba ayrılmış ve gruplar arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, anaokuluna devam eden öğrencilerin ve 66-71 aylık öğrencilerin ilkokula hazır oldukları görülürken, ilkokula devam eden 60-65 aylık öğrencilerin okula hazır olmadıkları belirlenmiştir. Anaokuluna devam eden 60-65 aylık öğrenciler arasında okul öncesi eğitim ve kardeş sayısına göre, ilkokul birinci sınıfa devam eden 60-65 aylık öğrenciler arasında ise okul öncesi eğitim, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, çalışmada anaokuluna devam eden 66-71 aylık öğrenciler arasında anne ve baba eğitim durumuna göre, ilkokul birinci sınıfa devam eden 66-71 aylık öğrenciler arasında okul öncesi eğitim, cinsiyet, anne ve baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık saptanmıştır. Araştırma bulgularından yola çıkarak 60-65 aylık öğrencilerin okul öncesi eğitim alması tavsiye edilmiştir.

Canbulat (2017) kesintili zorunlu eğitimden etkilenen ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve hazır bulunuşluk düzeylerini değerlendirdiği çalışmasının örneklem grubunu

İzmir ili Buca ilçesinde görev yapan 18 sınıf öğretmeninin 440 ilkokul birinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Okula Uyum Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği ve Okula Hazır Bulunuşluk Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, cinsiyet değişkeni açısından fark bulunmazken, yaşı büyük ve okul öncesi eğitim alan öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Keleş Ertürk'ün (2017) yaptığı çalışmada, 5-6 yaş grubu çocuklarının okula hazırlık becerilerinin çocuğa, ebeveyne ve ev ortamına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmaya anasınıfına devam eden 178 çocuk, anasınıfına devam etmeyen 103 çocuk olmak üzere toplam 281 çocuk ve bu çocukların anneleri olmak üzere 562 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim alma değişkeninin Metropolitan Okul Olgunluk Ölçeğinin tüm boyutlarından alınan puanları yordadığı, anne öğrenim durumu değişkeninin; kelime anlama, eşleştirme, okuma olgunluğu alt test ve genel toplam puanlarını yordadığı, ebeveynliğe yönelik tutum değişkeninin ise, kelime anlama, sayı olgunluğu, kopya etme alt test ve genel toplam puanlarını yordadığı, anne çalışma durumu değişkeninin, eşleştirme, sayı olgunluğu alt test ve genel toplam puanlarını yordadığı, kardeş sayısı değişkeninin ise, kopya etme alt test puanlarını yordadığı saptanmıştır.

Tangüner (2017) okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve anksiyete düzeylerini inceleyerek aralarındaki farkları belirlediği çalışma İzmir ilinde bulunan 2 ilkokulda gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya ilkokul birinci sınıf öğrencileri, aileleri ve öğretmenlerinin bulunduğu 291 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitim almış öğrencilerin okula uyumları okul öncesi eğitim almamış öğrencilerden yüksek bulunurken, okul öncesi eğitim almamış öğrencilerin anksiyete puanları okul öncesi eğitim almış öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Okul öncesi eğitime başlama yaşı yükseldikçe öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar düşmekte olduğu görülmüştür. Ayrıca anne-babanın eğitim durumunun ve çalışıp çalışmamasının okul öncesi eğitim alıp almama durumunu anlamlı şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çoruk (2016) ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeylerine etkisini araştırmıştır. Çalışmaya İstanbul ili Fatih ilçesinde bulunan devlet üniversitelerine bağlı okul öncesi eğitim kurumları ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 6 bağımsız anaokulunda eğitim gören 106 anasınıfı öğrencisi ve onların ebeveynleri katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Metropolitan Okul Olgunluğu Testi, Ebeveyn Tutum Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; okul öncesi çağında bulunan 64-76 aylık çocuklar, sayı olgunluğunda kopya

etme olgunluğuna göre daha başarılı bulunmuş olup, okul olgunluğu, çocukların cinsiyetine ve doğum sırasına göre farklılık göstermemektedir. Ailelerin iyi düzeydeki ekonomik yapısı, çocukların genel okul olgunluğu başarısına etki etmemekle birlikte eşleştirme alt boyutunda daha düşük gelirli ailelerin çocuklarının başarısını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Anne yaşı, çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeyini etkilemezken, 36-40 yaş aralığında olan babalar, diğer yaşlara oranla, çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeyi eşleştirme alt boyutunu olumlu yönde etkilemektedir. Anne öğrenim durumu, çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeyi eşleştirme alt boyutunu olumlu etkilemekte iken, baba öğrenim durumu, çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeyini etkilememektedir. Çalışan annelerin çocukları, çalışmayan annelerin çocuklarına göre, kopya etme bölümünde daha başarılıdır. Çalışmaya katılan ebeveynlerin en fazla demokratik tutumu, en az otoriter tutumu benimsedikleri görülmüştür. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının çocukların cinsiyetine, ailelerin sahip olduğu ekonomik yapıya, anne babaların öğrenim düzeyine, çocukların doğum sırasına göre farklılık göstermemiş olduğu görülmüştür. Anne yaşının, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkilemediği görülürken, 41 yaş üstünde olan babaların izin verici tutum sergilediği görülmüştür. Çalışan annelerin çocuklarına karşı demokratik tutum sergilediği görülmüştür. Otoriter ve aşırı koruyucu tutum sergileyen ebeveynlerin, okul öncesi dönemde okuma yazma eğitimi verilmesini istedikleri görülmektedir. Ebeveynlerin demokratik tutum düzeyi, çocukların kelime anlama ve eşleştirme düzeyini arttırmış olduğu görülürken, ebeveynlerin demokratik ve otoriter tutum sergilemeleri de çocukların genel bilgiler düzeyini arttırmaktadır. Ebeveynlerin demokratik tutum sergilemeleri, çocukların okuma olgunluğu, sayı olgunluğu ve toplam olgunluk düzeylerini arttırmış olduğu görülmektedir.

Tekin (2018) öz düzenleme becerilerinin ilkokula hazır bulunuşluk üzerindeki etkisini incelediği çalışma Muğla ili Menteşe ilçe merkezindeki resmi okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve normal gelişim gösteren 255 çocuk ile yapılmıştır. Araştırmanın verileri Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği ve Metropolitan Okula Hazır Bulunuşluk Testi kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, öz düzenleme becerileri ile ilkokula hazır bulunuşluk arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Arabacıoğlu (2019) yaptığı çalışmada, 5 yaş çocuklarının okula uyum düzeyleri ile ebeveyn tutumları ve çocuğun mizacı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Bursa il merkezindeki 6 bağımsız anaokuluna devam eden 5 yaş grubu 248 çocuk ile onların ebeveynleri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen “Ebeveyn Tutumları

Ölçeği”, Yağmurlu ve Sanson (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan “Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği”, Güven ve Işık tarafından geliştirilen (2006) “Beş Yaş Çocukları İçin Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Formu” ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, kız çocukların okula uyum puanları erkek çocukların okula uyum puanlarından yüksek olduğu, annelerin demokratik tutumları arttıkça çocukların okula uyumunun arttığı, daha önce aynı anaokuluna giden çocukların okula uyumlarının daha önce farklı anaokuluna giden çocuklardan ve daha önce hiç anaokuluna gitmemiş çocuklardan yüksek olduğu bulunmuştur.

Çökük (2019) da yaptığı araştırmada, birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluk düzeyleri ve okula uyum sorunlarını belirlemeyi hedeflemiştir. Araştırmada gömülü karma desen kullanılmış olup, araştırmaya tabakalı amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş 909 birinci sınıf öğrencisi ve 30 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda, 60-65 aylık öğrencilerin okula hazır bulunuşluk düzeyleri orta, 66-71 ve 72-84 aylık öğrencilerin okula hazır bulunuşluk düzeyleri ise yüksek çıkmıştır. Yaş grupları arasında yapılan karşılaştırmada 60-65 aylık öğrencilerin okula hazır bulunuşlukları diğer yaş gruplarından düşük düzeyde bulunmuştur. Ayrıca kız öğrencilerin, Gaziantep, İstanbul ve Kayseri illerinde okuyan öğrencilerin, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin, anne-baba eğitim durumu yüksek olan öğrencilerin, kardeş sayısı az olan öğrencilerin, aile gelir durumu yüksek olan öğrencilerin okula hazır bulunuşlukları daha yüksek düzeyde bulunmuştur. 60-65 aylık öğrencilerin, Van ilinde okuyan öğrencilerin, okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin, anne-baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin, aile gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin okula uyum sorunları yaşadıkları belirlenmiştir. İlkokula hazır bulunuşluk düzeyleri yüksek olan öğrencilerin okula kolay uyum sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler öğrencilerin yaşları büyüdükçe okula hazır bulunuşluklarının arttığını söylemişlerdir.

Gülşeker (2019) ebeveynlerin oyun algısı, çocukların oyun davranışları ve çocukların okula hazır bulunuşlukları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmaya İzmir ve Konya illerinde okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş grubundaki 108 öğrenci ve onların ebeveynleri katılmıştır. Araştırmanın verileri “Okula Hazır Bulunuşluk Testi”, “Oyun Çeşitleri Ölçeği”, “Ebeveyn Oyun Algısı Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Anketi” kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların okula hazır bulunuşluk puanları ile ebeveynlerin oyun desteği puanları arasında pozitif anlamlı ilişki bulunurken, ebeveynlerin akademik odak puanları arasında negatif anlamlı ilişki bulunmuştur. Çocukların okula hazır bulunuşluk puanları ile oyun puanları arasında pozitif anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca annenin yaşı, medeni hali, eğitim düzeyi ve mesleği, çocukların cinsiyeti, ailedeki kardeş sayısı, ailede

bulunan kişi sayısı, ailenin geliri değişkenleri ile ebeveynlerin oyun algısı, oyun davranışları, çocukların okula hazır bulunuşluk puanları arasında bir ilişkiye rastlanmıştır.

Yavuzekinci (2019) okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocukların okula hazır bulunuşluk becerilerinin çoklu zekâ alanlarına göre incelendiği çalışmaya 200 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın verileri “Teele Çoklu Zekâ Envanteri”, “Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği” ve “Genel Bilgi Formu” kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda hazır bulunuşluk becerileri açasından, okul öncesi eğitime devam süresi değişkeni açasından, 13 ay ve üzeri süredir okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların matematik becerileri ve ses çalışmaları alt boyutları ile uygulama formu toplam puan ortalamalarının 6-12 ay arası okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların puan ortalamalarından anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Yaş değişkeni açasından ise matematik becerileri, fen becerileri, ses çalışmaları alt boyutları ile uygulama formu toplam puan ortalamaları açasından 72-78 aylık çocukların lehine anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır.

Wang ve Zhou (2021) yüksek depresif semptom gösteren anneleri olan çocukların ilkokula uyumlarını araştırdıkları çalışmada, depresif belirtiler, annenin eğitime katılımı ve çocukların içselleştirme ve dışsallaştırma sorunları anneler tarafından bildirilmiştir. Öğretmenler ise çocukların akademik başarılarını raporlamışlardır. Araştırma sonucunda, yüksek depresif belirtilerin annenin eğitime katılması ile olumsuz ilişkili olduğu, eğitimde düşük anne katılımının ise düşük akademik performansa ve içselleştirme sorunlarına neden olduğu bulunmuştur. Ayrıca eğitimde anne katılımının ebeveyn duyarlılığından bağımsız olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Valiente, Doane, Clifford, Grimm ve Lemery Chalfant (2021) okula hazır bulunuşluk ile okuma ve matematik başarıları arasındaki boylamsal ilişkileri inceleyip bu ilişkilerin mizaç tarafından yönetilip yönetilmediğini araştırmışlardır. Sosyo-ekonomik ve etnik açıdan farklı ikizlerin katıldığı araştırmada, ebeveynler çocukların 5 yaşında okula hazır olduklarını bildirmiştir. Öğretmenler 3 yıl sonra mizaç (çabalı kontrol, öfke ve utangaçlık) ve akademik başarı hakkında rapor vermişlerdir. Araştırmanın sonucunda, mizacın okula hazır bulunuşluk ile okuma arasındaki ilişkileri güçlendirebileceğini ve utangaçlığı azaltırken okula hazır bulunuşluğu ve çabalı kontrolü teşvik etmenin önemini vurgulamaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni

Farklı yaşlarda (60-68 ay arası, 69-71 ay arası ve 72 ay ve üzeri) ilkokula başlayan öğrencilerin okula uyum ve hazır bulunuşluklarının farklı değişkenler açısından incelendiği bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar'a (2014) göre tarama araştırması, geçmişte ya da hâlâ var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne kendi ortamında olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. İlişkisel tarama araştırmasında ise iki veya daha çok değişkenin birlikte değişimi incelenmektedir. Bu değişim, değişkenler arasında doğru orantılı veya ters orantılı olabileceği gibi sistemli bir ilişki de olmayabilir. Tutar ve Erdem'e göre (2020) ilişkisel tarama araştırmaları iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri derinlemesine analiz etmek için yapılan araştırmalardır. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar değişkenler arasında kesin bir neden-sonuç ilişkisi ortaya koymamaktadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılı Eylül ayında İzmir ili Bornova ilçesi Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında okuyan farklı yaş grubundaki (60-68 ay arası, 69-71 ay arası ve 72 ay ve üzeri) ilkokul 1. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise 362 ilkokul 1. sınıf öğrencisi ve bu öğrencileri okutan 38 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. 2019 yılı MEB verilerine göre İzmir ili Bornova ilçesinde bulunan ilkokul sayısı 36 olup, toplam ilkokul 1. sınıf öğrencisi sayısı 5296'dır (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2019). Evreni temsil etmesi için örneklem grubuna 10 okul seçilmiştir. Bu okulların 2 tanesi üst sosyo-ekonomik, 4 tanesi orta sosyo-ekonomik ve 4 tanesi alt sosyo-ekonomik çevrede bulunmaktadır. Araştırmada örnekleme yöntemi olarak amaçlı örneklem çeşitlerinden uygun durum örnekleme kullanılmıştır. Uygun durum örnekleme, araştırma yapılacak grupların daha kolay ulaşılabilir olanlarının seçilmesidir (Ekiz, 2020; Sönmez ve Alacapınar, 2019).

Tablo 1

Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler

Demografik Bilgi			Grup	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet			Kız	193	53.3
			Erkek	169	46.7
			Toplam	362	100
Okul Öncesi Eğitim Durumu			Evet	274	81.1
			Hayır	64	18.9
			Toplam	338	100
Yaş			60-68 ay	24	6.6
			69-71 ay	105	29.0
			72 ay ve üstü	233	64.4
			Toplam	362	100

Araştırmanın verileri farklı okullarda öğrenim gören ilkököl 1.sınıf öğrencilerinden toplanmıştır. İlk olarak toplanan veriler üzerinden kayıp değerler incelenmiş, söz konusu kayıp değerlerin bağımsız değişkenlerde bulunmasından ötürü ilgili analiz kapsamının dışında bırakılmıştır. Bir sonraki aşamada ise tek ve çok değişkenli uç gözlem özelliği gösteren değerler çalışmanın dışında bırakılmıştır. Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya nihai aşamada toplam 362 öğrenci katılmıştır. Araştırmada dâhil edilen öğrencilerin demografik özellikleri incelendiğinde öğrencilerin % 53.3'ünün kız (n=193), %46.7'sinin ise erkek (n=169) olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almama durumları incelendiğinde % 81.1'inin okul öncesi eğitim aldığı (n=274), %18.9'unun ise okul öncesi eğitim almadığı (n=64) görülmektedir. Araştırmada toplam 362 ölçek kullanılmasına karşın, 24 ölçekte okul öncesi eğitim durumu belirtilmediği için analizlerde okul öncesi eğitim durumu ile ilgili 338 veri kullanılmıştır. Yaş değişkenine ait bilgiler incelendiğinde ise araştırma grubunun %6.6'sının 60-68 ay (n=24), %29.0'unun 69-71 ay (n=105), %64.4'ünün ise 72 ay ve üstü (n=233) yaşa sahip oldukları görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

3.3.1. İlkokula Hazır Bulunuşluk Ölçeği

İlkokula hazır bulunuşluk ölçeği, ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemek amacıyla Canbulat ve Kırıktaş (2016) tarafından geliştirilmiştir. Öğretmen tarafından puanlanan ölçek, 5’li likert tipte olup 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler “tamamen yeterli=5, yeterli=4, orta düzeyde yeterli=3, kısmen yeterli=2 ve yeterli değil=1” olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 165 iken en düşük puan 33’tür. Ölçekten alınan puan yükseldikçe okula hazır bulunuşluk düzeyi artmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemeye yönelik Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin, bilişsel beceriler, duyuşsal beceriler, öz bakım becerileri ve psikomotor beceriler olarak 4 alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, bilişsel beceriler alt boyutunda 0.98, duyuşsal beceriler alt boyutunda 0.97, öz bakım becerileri alt boyutunda 0.96, psikomotor beceriler alt boyutunda 0.96 ve genel yapı için 0.99 olarak belirlenmiştir (Canbulat ve Kırıktaş, 2016). Bu çalışmada ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı bilişsel beceriler alt boyutunda 0.95, duyuşsal beceriler alt boyutunda 0.88, öz bakım becerileri alt boyutunda 0.92, psikomotor beceriler alt boyutunda 0.96 ve genel yapı için 0.95 bulunmuştur. Bu durumda ölçme aracından elde edilen verilerin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014).

3.3.2. Okula Uyum Ölçeği

Okula uyum ölçeği, ilkokul birinci sınıfa farklı yaşlarda (60-71 ay ve 72-84 ay) başlayan öğrencilerin okula uyum sorunlarını belirlemek amacıyla Özarslan (2014) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5’li likert tipinde olup 15 maddeden oluşmakta ve öğrencinin öğretmeni tarafından doldurulmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler “hiçbir zaman=1, nadiren=2, ara sıra=3, sık sık=4 ve her zaman=5” olarak puanlanmaktadır. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonuçlarına göre, ölçek tek faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 60-71 aylık çocuklar için 0.92 ve 72-84 aylık çocuklar için 0.90 olarak bulunmuştur (Özarslan, 2014). Bu araştırmada ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur. Buna göre ölçekten elde edilen verilerin güvenilir olduğu söylenebilir (Büyüköztürk ve diğerleri 2014).

3.4. Uygulama Süreci

Araştırmada kullanılacak ölçekler için izinler alındıktan sonra uygulama için Dokuz Eylül Üniversitesi Etik Kurulu'na ve İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurulmuştur. Gerekli izinler (Ek 2 ve Ek 5) alındıktan sonra uygulama sürecine geçilmiştir. Uygulama süreci 2019-2020 eğitim öğretim yılı 1. döneminde İzmir ili Bornova ilçesindeki devlet okullarında yürütülmüştür. Araştırmacı okullara gitmeden önce okul idaresi ile görüşerek randevu almış ve belirlenen zamanda okullara gitmiştir. Araştırmacı öğretmenlerle birebir görüşmüş ve araştırmayı kabul eden öğretmenlere onam formu imzalatmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğretmenlere ölçekler dağıtılmıştır. Öğretmenlerin ölçekleri doldurmasının ardından uygulama sonlandırılmıştır. 38 öğretmenden toplam 509 ölçek toplanmıştır. Yeterli veri toplandığı düşünülerek veri analizine geçilmiştir. Veri analizi sonucunda kayıp değerlerin olduğu ölçekler analiz dışı bırakılarak 362 ölçek kullanılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

İlkokul öğrencilerinin okula uyum ve okula hazır bulunuşluk düzeylerinin ve ilgili davranışları etkileyen değişkenlerin belirlenmeye çalışıldığı bu çalışmada ilk olarak ilkokul öğrencilerine ait okula uyum ve okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden (Psikomotor-Duyuşsal-Öz Bakım-Bilişsel) elde edilen puanlara ait betimsel değerler incelenmiştir. Söz konusu alt ölçeklere ait ortalamalar minimum ve maksimum puanlar çerçevesince değerlendirilmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında ise okulu uyum ve okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerine ait puanlar cinsiyet, okul öncesi eğitim alma ve yaş değişkenlerinin alt düzeylerinde ortalama karşılaştırma testlerine tabi tutulmuştur. Ortalama karşılaştırma testlerine geçmeden önce ilgili değişkenlerin okula uyum ve okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerinde gösterdikleri dağılımlar incelenmiştir. İlgili literatür incelendiğinde bir puan dağılımının normal ve çarpık-basık dağılım olup olmadığına karar vermek için çeşitli yaklaşımların olduğu görülmektedir. Bu çalışma kapsamında değişkenlerin alt düzeylerinde söz konusu ölçek puanlarının dağılımlarına karar vermede üç farklı yöntemden faydalanılmıştır. Bunlardan ilki dağılımın normal dağılım özelliği gösterip göstermediğini test eden Kolmogorov-Smirnov (K-S), ShapiroWilks (S-W) testleridir. Bu test " H_0 =normal dağılım göstermektedir" hipotezini test etmekte ve test istatistiğinin anlamlı olup olmadığını incelemektedir. Test sonuçlarının anlamlılık düzeylerinin 0.05 düzeyinin üstünde yer alması

ilgili hipotezin kabul edilmesine sebebiyet vermekte ve normal dağılım ile ilgili kanıt oluşturmaktadır (Bryman ve Cramer, 2001). Veri sayısının ilgili alt grupta 30 dan küçük olma durumunda S-W, 30 dan büyük olma durumunda ise K-S testi uygulanmıştır. Normalliğe karar vermede bir diğer yaklaşım ise ilgili alt düzeye ait puan dağılımının basıklık-çarpıklık katsayılarının (-2,+2) aralığında olup olmama durumunun incelenmesidir. Belirtilen aralıklarda basıklık-çarpıklık katsayısına sahip olan alt düzeylerin normal dağılım gösterdiğine ilişkin kanıt barındırdığı varsayılmıştır (George ve Mallery, 2010). Son olarak ise ilgili alt düzeylere ait puan dağılımların basıklık-çarpıklık katsayılarından elde edilen Z değerlerinin (-1.96,+1.96) aralığında olup olmadığı incelenmiştir. Belirtilen aralıklarda Z katsayısına sahip olan alt düzeylerin normal dağılım gösterdiğine ilişkin kanıt barındırdığı varsayılmıştır (Howitt ve Cramer, 1997). Tüm bu yöntemlerden ilgili ölçütlere sahip olan alt grupların normal dağılım, bu ölçütlerden en az bir tanesini sağlamayan alt grupların ise normal olmayan dağılımlar gösterdikleri varsayılmıştır. İlgili değişkene ait alt grup sayısı iki olan ve tüm alt grupları normal dağılım gösteren puanların ortalama karşılaştırmasında bağımsız gruplar t testi, en az bir alt grubu normal dağılım göstermeyenlerin ortalama karşılaştırmasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır (Ruxton, 2006). İlgili değişkene ait alt grup sayısı ikiden fazla olan ve tüm alt grupları normal dağılım gösteren puanların ortalama karşılaştırmasında tek yönlü varyans analizi, en az bir alt grubu normal dağılım göstermeyenlerin ortalama karşılaştırmasında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır (Kruskal, 1952). Okula uyum ve okula hazır bulunuşluk alt düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmasında kullanılan testler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Araştırmada Kullanılan Ortalama Karşılaştırma Testleri

Ölçek	Değişken	Analiz
Okula Uyum	Cinsiyet	Mann Whitney U Testi
	Okul Öncesi Eğitim	Mann Whitney U Testi
	Yaş	Kruskal Wallis H Testi
Okula Bulunuşluk/Psikomotor	Cinsiyet	Bağımsız Gruplar t Testi
	Okul Öncesi Eğitim	Bağımsız Gruplar t Testi
	Yaş	Tek Yönlü Varyans Analizi
Okula Hazır Bulunuşluk/Duyuşsal	Cinsiyet	Bağımsız Gruplar t Testi

	Okul Öncesi Eğitim	Bağımsız Gruplar t Testi
	Yaş	Tek Yönlü Varyans Analizi
Okula Hazır bulunuşluk/Öz Bakım	Cinsiyet	Bağımsız Gruplar t Testi
	Okul Öncesi Eğitim	Bağımsız Gruplar t Testi
	Yaş	Tek Yönlü Varyans Analizi
Okula Hazır bulunuşluk/Bilişsel	Cinsiyet	Bağımsız Gruplar t Testi
	Okul Öncesi Eğitim	Bağımsız Gruplar t Testi
	Yaş	Tek Yönlü Varyans Analizi
Okula Hazır bulunuşluk/ Genel	Cinsiyet	Bağımsız Gruplar t Testi
	Okul Öncesi Eğitim	Mann Whitney U Testi
	Yaş	Kruskal Wallis H Testi

Araştırmanın son aşamasında ise öncelikle okula uyum ve okula hazır bulunuşluk alt ölçekleri arası korelasyon katsayıları incelenmiştir. Söz konusu ölçek puanlarının dağılımlarının normal olması sebebiyle ilişki katsayısının belirlenmesinde Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Bir sonraki aşamada ise hazır bulunuşluk alt ölçeklerine ait puanların bağımsız değişken, okula uyum ölçeğinden elde edilen puanların bağımlı değişken olarak belirlendiği çoklu doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analizde hazır bulunuşluk alt ölçek puanlarının okula uyum ölçek puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığı incelenmiştir.

3.6. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

Araştırmada kullanılan okula uyum ve okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerine ait Cronbach Alfa ve bileşik güvenirlik katsayısı Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3

Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerine Ait Güvenirlik Değerleri

Ölçek	Alfa Katsayısı	Bileşik Güvenirlik Katsayısı
Okula Uyum	0.91	0.93
Psikomotor	0.96	0.88

Duyuşsal	0.88	0.90
Öz Bakım	0.92	0.86
Bilişsel	0.95	0.92
Hazır bulunuşluk (Genel)	0.95	0.93

Okula uyum ölçeğine ait güvenirlik değerleri incelendiğinde alfa katsayısının 0.91, bileşik güvenirlik katsayısının ise 0.93 olduğu görülmektedir. Hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden Bilişsel alt ölçeğine ait alfa katsayısının 0.95, bileşik güvenirlik katsayısının 0.92, Duyuşsal alt ölçeğine ait alfa katsayısının 0.88, bileşik güvenirlik katsayısının 0.90, Öz Bakım alt ölçeğine ait alfa katsayısının 0.92, bileşik güvenirlik katsayısının 0.86, Psikomotor alt ölçeğine ait alfa katsayısının 0.96, bileşik güvenirlik katsayısının 0.88 olduğu görülmektedir. Son olarak hazır bulunuşluk ölçeğine ait genel alfa katsayısı 0.95, genel bileşik güvenirlik katsayısı ise 0.93 bulunmuştur. İlgili değerlerinin tümünün 0.70 ve üstü olduğu dolayısıyla okula uyum ve okula hazır bulunuşluk ölçeklerinden elde edilen puanların hem iç tutarlılık anlamında hem de yapısal olarak güvenilir oldukları söylenebilir (Domino ve Domino, 2006).

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Değerlendirilmesi

Okula uyum ve okula hazır bulunuşluk genel ve alt ölçeklerinden psikomotor, duyuşsal, öz bakım, bilişsel alt ölçek puanlarına ait betimsel değerler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Betimsel İstatistikler

Ölçek	N	Min	Max	$\bar{X}$	S.S
Okula Uyum	362	43.00	75.00	71.02	6.27
Psikomotor	362	6.00	15.00	13.13	2.47
Duyuşsal	362	13.00	40.00	35.44	6.03
Öz bakım	362	10.00	25.00	22.69	3.36
Bilişsel	362	30.00	85.00	74.27	13.73
Hazır bulunuşluk (Genel)	362	60.00	165.00	145.53	24.64

Tablo 4'te yer alan betimsel değerler incelendiğinde okula uyum puanlarına ait ortalamanın 71.02 olduğu görülmektedir. Ölçekten alınabilecek minimum-maksimum puanlar çerçevesinde değerlendirildiğinde çalışma grubunun okula uyum puanlarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Hazır bulunuşluk alt ölçeklerine ait ortalamalar incelendiğinde ise psikomotor hazır bulunuşluk 13.13, duyuşsal hazır bulunuşluk 35.44, öz bakım hazır bulunuşluk 22.69 ve bilişsel hazır bulunuşluk 74.27 ortalamaoya sahip olduğu görülmektedir. Alt ölçeklerden alınabilecek minimum-maksimum puanlar çerçevesinde değerlendirildiğinde çalışma grubunun tüm hazır bulunuşluk alt ölçeklerine ait puanların oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

4.2. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Cinsiyet Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi

Çocukların okula uyum ve okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden elde edilen puanların cinsiyet değişkeni alt düzeylerinde dağılımlarına ait K-S/S-W test istatistiği, çarpıklık-basıklık değerleri, basıklık-çarpıklık Z değerleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5

Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Cinsiyet Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi

Ölçek	Düzy	K-S	Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık Z Değ.	Basıklık Z Değ.
Okula Uyum	Kız	0.000	3.52	-1.95	10.10	-11.16
	Erkek	0.000	3.36	-1.90	9.05	-10.19
Psikomotor	Kız	0.079*	0.58	-0.82	1.67	-1.79
	Erkek	0.154*	0.03	-0.81	0.08	-1.76
Duyuşsal	Kız	0.200*	0.67	-0.98	1.92	-1.72
	Erkek	0.200*	0.55	-0.81	1.48	-1.50
Öz bakım	Kız	0.200*	0.07	-0.78	0.20	-1.19
	Erkek	0.200*	1.33	-0.46	1.58	-1.82
Bilişsel	Kız	0.200*	-0.15	-0.30	-0.42	-1.72
	Erkek	0.200*	0.78	-0.28	1.11	-1.95
Hazır bulunuşluk (Genel)	Kız	0.200*	-0.26	-0.97	-0.74	-1.46
	Erkek	0.200*	0.49	-1.22	1.32	-1.56

Tablo 5'te yer alan normalliğe ilişkin değerler incelendiğinde okula uyum puanlarının cinsiyet alt gruplarından hem kız hem erkek alt grubunda K-S testinin anlamlı ($p<0.05$) olduğu görülmektedir. Çarpıklık-basıklık katsayısının hem kız alt grubunda (çarpıklık=3.52, basıklık=-1.95), hem de erkek alt grubunda (çarpıklık=3.36, basıklık=-1.90) belirlenen ölçütler dışında kalmaktadır. Çarpıklık-basıklık Z değerleri incelendiğinde ise yine hem kız alt grubunda (çarpıklık Z=10.10, basıklık Z=-11.16) hem erkek alt grubunda (çarpıklık Z=9.05, basıklık Z=-10.19) belirlenen ölçütler dışında kalmaktadır. Buna göre okula uyum ölçek puanlarının hem kız hem de erkek alt gruplarında normal olmayan dağılım

gösterdikleri söylenebilir. Hazır bulunuşluk alt ölçeklerine ait değerler incelendiğinde tüm alt gruplarda ve ölçek genelinde K-S testinin anlamlı olmadığı, basıklık-çarpıklık ve basıklık-çarpıklık Z değerlerinin normallik için beklenen değer aralığında olduğu görülmektedir. Buna göre hazır bulunuşluk alt ölçek puanlarının tüm alt gruplarda normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

4.2.1.Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Cinsiyete Göre İncelenmesi

Çocukların okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden elde edilen puanların cinsiyete göre karşılaştırmasına ait bağımsız değişkenler t test sonuçları Tablo 6'da, okula uyum ölçeğinden elde edilen puanların cinsiyete göre karşılaştırmasına ait Mann Whitney U test sonuçları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 6

Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek	Düzy	N	$\bar{X}$	S.S	SD	T	p
Psikomotor	Kız	193	13.23	2.35	360	0.85	0.397
	Erkek	169	13.01	2.61			
Duyuşsal	Kız	193	35.82	5.53	360	1.27	0.205
	Erkek	169	35.01	6.56			
Öz bakım	Kız	193	22.74	3.09	360	0.34	0.736
	Erkek	169	22.62	3.65			
Bilişsel	Kız	193	74.36	13.16	360	0.18	0.860
	Erkek	169	74.11	14.41			
Hazır bulunuşluk (Genel)	Kız	193	146.16	23.05	360	0.54	0.590
	Erkek	169	144.75	26.45			

Tablo 6'da yer alan bağımsız gruplar t testi sonuçları incelendiğinde okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden psikomotor alt ölçek puanlarının cinsiyete göre anlamlı fark göstermediği görülmektedir ($t_{360}=0.85$, $p>0.05$). Buna göre kız ($\bar{X}=13.23$) ve erkek (13.01) grupları arasındaki farkın hem istatistiksel olarak hem de pratikte geçerli olmadığı

söylenbilir. Bir diğer alt ölçek olan duyuşsal alt ölçek puanlarının cinsiyete göre anlamlı fark göstermediği görülmektedir ($t_{360}=1.27$, $p>0.05$). Buna göre kız ($\bar{X}=35.82$) ve erkek (35.01) grupları arasındaki farkın istatistiki olarak ve pratikte geçerli olmadığı söylenbilir. Hazır bulunuşluk alt ölçeğine ait üçüncü alt faktör olan öz bakım alt ölçek puanlarının da cinsiyete göre anlamlı fark göstermediği görülmektedir ($t_{360}=0.34$, $p>0.05$). Buna göre kız ($\bar{X}=22.74$) ve erkek (22.62) grupları arasındaki farkın hem istatistiksel olarak hem de pratikte geçerli olmadığı söylenbilir. Bilişsel alt ölçek puanlarına ait test sonuçları incelendiğinde cinsiyete göre anlamlı fark göstermediği görülmektedir. Buna göre kız ($\bar{X}=74.36$) ve erkek (74.11) grupları arasındaki farkın hem istatistiksel olarak hem de pratikte geçerli olmadığı söylenbilir. Hazır bulunuşluk ölçeğinin genel ölçek puanlarına ait test sonuçları incelendiğinde cinsiyete göre anlamlı fark göstermediği görülmektedir ($t_{360}=0.54$, $p>0.05$). Buna göre kız ($\bar{X}=146.16$) ve erkek (144.75) grupları arasındaki farkın hem istatistiksel olarak hem de pratikte geçerli olmadığı söylenbilir.

Tablo 7

Okula Uyum Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre U-Testi Sonuçları

Ölçek	Düzy	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Okula uyum	Kız	193	179.64	34671.00	15950.00	0.700
	Erkek	169	183.62	31032.00		

Okula uyum ölçeğine ait puanların cinsiyete göre u testi sonuçlar incelendiğinde kadın ve erkek alt grupları arasındaki sıra ortalaması arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($U=15950.00$, $p>0.05$). Buna göre kız öğrencilerin sıra ortalamaları (179.64) ile erkek öğrencilerin sıra ortalamaları (183.62) arasındaki farkın hem istatistiksel olarak hem de pratikte geçerli olmadığı söylenbilir.

4.3. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Okul Öncesi Eğitim Alma Durum Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi

Çocukların okula uyum ve okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden elde edilen puanların okul öncesi eğitim alma değişkeni alt düzeylerinde dağılımlarına ait K-S/S-W test

istatistiği, çarpıklık-basıklık değerleri, basıklık-çarpıklık Z değerleri Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Okul Öncesi Eğitim Alma Durum Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi

Ölçek	Düzy	K-S/S-W	Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık Z Değ.	Basıklık Z Değ.
Okula Uyum	Evet	0.000	2.89	-1.55	2.44	-2.55
	Hayır	0.053*	-1.20	-0.02	-1.03	-0.07
Psikomotor	Evet	0.200*	0.87	-0.71	0.80	-1.59
	Hayır	0.200*	-0.18	0.04	-1.00	0.15
Duyuşsal	Evet	0.200*	0.53	-0.70	1.63	-1.55
	Hayır	0.200*	-0.98	-0.36	-1.65	-1.21
Öz bakım	Evet	0.200*	1.26	-1.61	1.70	-1.91
	Hayır	0.200*	-1.25	0.22	-1.12	0.72
Bilişsel	Evet	0.200*	1.89	-1.55	1.44	-1.55
	Hayır	0.200*	-1.20	-0.02	-1.03	-0.07
Hazır bulunuşluk (Genel)	Evet	0.000	2.36	-1.63	8.05	-11.06
	Hayır	0.000	-1.33	0.24	-2.25	0.81

Tablo 8’de yer alan normalliğe ilişkin değerler incelendiğinde okula uyum puanlarının okul öncesi eğitim alma durum alt düzeylerinden okul öncesi eğitim alan alt grubunda K-S testinin anlamlı ($p<0.05$) olduğu görülmektedir. Yine aynı grupta çarpıklık katsayısının (2.89) ve çarpıklık-basıklık Z değerlerinin (çarpıklık $Z=2.44$, basıklık $Z=-2.55$) belirlenen ölçütler dışında kalmaktadır. Bir diğer grup olan okul öncesi eğitim almayanlar alt grubunda ise tüm ölçütlerin sağlandığı görülmektedir. Buna göre okula uyum ölçek puanların okul öncesi eğitim alanlarda normal olmayan dağılım okul öncesi eğitim almayanlarda ise normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bir diğer ölçek olan hazır bulunuşluk alt ölçeklerine ait değerler incelendiğinde tüm alt gruplarda K-S testinin anlamlı olmadığı, basıklık-çarpıklık ve basıklık-çarpıklık Z değerlerinin normallik için beklenen değer aralığında olduğu görülmektedir. Buna göre hazır bulunuşluk alt ölçek puanlarının tüm

alt gruplarda normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Hazır bulunuşluk/genel ölçeğine ait değerler incelendiğinde her iki grupta da K-S testinin anlamlı ($p<0.05$) olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim alanlara ait çarpıklık katsayısının (2,36), çarpıklık Z değerinin (8,05) ve basıklık Z değerinin (-11,06) normallik için beklenen aralıkta yer almadığı görülmektedir. Yine aynı şekilde okul öncesi almayanlara ait puanların çarpıklık Z değerinin (-2,25) beklenen aralıkta yer almadığı görülmektedir. Buna göre hazır bulunuşluk/genel ölçek puanlarının alt gruplarda normal dağılım göstermediği söylenebilir.

4.3.1. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Okul Öncesi Eğitim Alma Durumuna Göre İncelenmesi

Çocukların okula hazır Bulunuşluk alt ölçeklerinden elde edilen puanların okula öncesi eğitim alma durum değişkenine göre karşılaştırmasına ait bağımsız değişkenler t test sonuçları Tablo 9’da, okula uyum ölçeklerinden elde edilen puanların okul öncesi eğitim alma durum değişkenine göre karşılaştırmasına ait Mann Whitney U test sonuçları Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 9

Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçek Puanlarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durum Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek	Düzy	N	$\bar{X}$	S.S	SD	t	P	η^2
Psikomotor	Evet	274	13.69	2.03	336	8.32	0.000*	0.17
	Hayır	64	11.11	2.97				
Duyuşsal	Evet	274	36.80	4.90	336	7.68	0.000*	0.15
	Hayır	64	31.13	6.82				
Öz bakım	Evet	274	23.36	2.80	336	6.63	0.000*	0.12
	Hayır	64	20.53	4.06				
Bilişsel	Evet	274	77.83	10.56	336	10.02	0.000*	0.23
	Hayır	64	61.14	16.87				

Tablo 9’da yer alan bağımsız gruplar t testi sonuçları incelendiğinde okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden psikomotor alt ölçek puanlarının okul öncesi eğitim alma durumuna göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($t_{336}=8.32$, $p<0.05$). Buna göre okul

öncesi eğitim alan öğrencilerin psikomotor alt ölçek puan ortalamalarının ($\bar{X}=13.69$) ve okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin alt ölçek puan ortalamalarından (11.11) daha fazla olduğu söylenebilir. Anlamlı farka ilişkin hesaplanan eta kare korelasyon katsayı değerine ($\eta^2=0.17$) göre oluşan bu farklılığın oldukça büyük bir etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir. Buna göre okul öncesi eğitim alanlarla almayanlar arasında psikomotor hazır bulunuşluk açısından hem istatistiksel olarak hem de pratikte bir fark olduğu görülmektedir. Bir diğer alt ölçek olan duyuşsal alt ölçek puanlarının okul öncesi eğitim alma durumuna göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($t_{336}=7.68$, $p<0.05$). Buna göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin duyuşsal alt ölçek puan ortalamalarının ($\bar{X}=36.80$) ve okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin alt ölçek puan ortalamalarından (31.13) daha fazla olduğu söylenebilir. Anlamlı farka ilişkin hesaplanan eta kare korelasyon katsayı değerine ($\eta^2=0.15$) göre oluşan bu farklılığın oldukça büyük bir etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir. Buna göre okul öncesi eğitim alanlarla almayanlar arasında duyuşsal hazır bulunuşluk açısından hem istatistiksel olarak hem de pratikte bir fark olduğu görülmektedir. Hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden öz bakım alt ölçek puanlarının da okul öncesi eğitim alma durumuna göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($t_{336}=6.63$, $p<0.05$). Buna göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin öz bakım alt ölçek puan ortalamalarının ($\bar{X}=23.36$) ve okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin alt ölçek puan ortalamalarından (20.53) daha fazla olduğu söylenebilir. Anlamlı farka ilişkin hesaplanan eta kare korelasyon katsayı değerine ($\eta^2=0.12$) göre oluşan bu farklılığın oldukça büyük bir etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir. Buna göre okul öncesi eğitim alanlarla almayanlar arasında öz bakım hazır bulunuşluk açısından hem istatistiksel olarak hem de pratikte bir fark olduğu görülmektedir. Son olarak hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden bilişsel alt ölçek sonuçları incelendiğinde ise söz konusu alt ölçek puanlarının okul öncesi eğitim alma durumuna göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($t_{336}=10.02$, $p<0.05$). Buna göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin bilişsel alt ölçek puan ortalamalarının ($\bar{X}=77.83$) ve okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin alt ölçek puan ortalamalarından (61.14) daha fazla olduğu söylenebilir. Anlamlı farka ilişkin hesaplanan eta kare korelasyon katsayı değerine ($\eta^2=0.23$) göre oluşan bu farklılığın oldukça büyük bir etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir. Buna göre okul öncesi eğitim alanlarla almayanlar arasında bilişsel hazır bulunuşluk açısından hem istatistiksel olarak hem de pratikte bir fark olduğu görülmektedir.

Tablo 10

Okula Uyum ve Hazır Bulunuşluk (Genel) Ölçek Puanlarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durumuna Göre U-Testi Sonuçları

Ölçek	Düzy	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p	Etki Büyüklüğü
Okula uyum	Evet	274	185.73	50889.00	4322.0	0.000	0.37
	Hayır	64	100.03	6402.00			
Hazır bulunuşluk (Genel)	Evet	274	186.65	51142.00	4069.00	0.000	0.38
	Hayır	64	96.08	6149.00			

Okula uyum ölçeğine ait puanların okul öncesi eğitim alma durumuna göre u testi sonuçlar incelendiğinde alt grupları sıra ortalaması arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir ($U=4322.0$, $p<0.05$). Buna göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sıra ortalamalarının (185.73) ile okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin sıra ortalamalarından (100.03) daha fazla olduğu söylenebilir. İlgili farka ilişkin olarak hesaplanan etki büyüklüğü katsayısının (0.37) ise büyük etki büyüklüğüne yakın bir değere sahip olduğu söylenebilir. Okula hazır bulunuşluk genel ölçek puanlarının okul öncesi eğitim alma durumu alt grupları sıra ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir ($U=4069.0$, $p<0.05$). Buna göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sıra ortalamalarının (186.65) ile okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin sıra ortalamalarından (96.08) daha fazla olduğu söylenebilir. İlgili farka ilişkin olarak hesaplanan etki büyüklüğü katsayısının (0.38) ise büyük etki büyüklüğüne yakın bir değere sahip olduğu söylenebilir.

4.4. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Yaş Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi

Çocukların okula uyum ve okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden elde edilen puanların yaş değişkeni alt düzeylerinde dağılımlarına ait K-S/S-W test istatistiği, çarpıklık-basıklık değerleri, basıklık-çarpıklık Z değerleri Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11

Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçeklerinden Elde Edilen Puanların Yaş Değişkeni Alt Düzeylerinde Dağılımlarının İncelenmesi

Ölçek	Düzy	K-S/S-W	Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık
-------	------	---------	-----------	----------	-----------	----------

					Z Değ.	Z Değ.
Okula Uyum	60-68 ay	0.000*	0.38	-1.01	0.41	-1.80
	69-71 ay	0.000	1.85	-1.56	3.96	-6.64
	72 ay ve üstü	0.000	5.17	-2.26	16.27	-14.19
Psikomotor	60-68 ay	0.200*	-1.12	-0.24	-1.22	-0.52
	69-71 ay	0.076*	-0.51	-0.84	-1.09	-1.58
	72 ay ve üstü	0.053*	1.21	-1.39	1.80	-1.72
Duyuşsal	60-68 ay	0.200*	0.21	-0.64	0.23	-1.36
	69-71 ay	0.121*	0.07	-1.02	0.15	-1.33
	72 ay ve üstü	0.065*	0.88	-1.34	1.78	-1.39
Öz bakım	60-68 ay	0.200*	-0.71	-0.46	-0.78	-0.98
	69-71 ay	0.074*	0.58	-1.16	1.24	-1.91
	72 ay ve üstü	0.061*	1.04	-1.43	1.28	-1.97
Bilişsel	60-68 ay	0.200*	-0.60	-0.26	-0.65	-0.54
	69-71 ay	0.056*	0.03	-1.00	0.07	-1.25
	72 ay ve üstü	0.053*	1.10	-1.41	1.47	-1.82
Hazır bulunuşluk (Genel)	60-68 ay	0.200*	-0.42	-0.37	-0.46	-0.79
	69-71 ay	0.000	-0.08	-0.98	-0.16	-4.17
	72 ay ve üstü	0.000	0.57	-1.29	1.79	-8.11

Tablo 11’de yer alan normalliğe ilişkin değerler incelendiğinde okula uyum puanlarının tüm yaş değişkeni alt düzeylerinde K-S testinin anlamlı ($p < 0.05$) olduğu görülmektedir. 72 ay ve üstü alt grubunda çarpıklık-basıklık katsayısının (çarpıklık=5.17, basıklık=-2.26) beklenen değerler dışında kaldığı, diğer alt gruplarda ise (-2,+2) aralığında olduğu görülmektedir. Bir diğer değer olan basıklık-çarpıklık Z değerlerinin ise 60-68 ay grubunda beklenen değer aralığında, 69-71 ay (çarpıklık Z=3.96, basıklık Z=-6.64), 72 ay ve üstü alt grubunda (çarpıklık Z=16.27, basıklık Z=-14.19) normallik için beklenen değerler dışında değerlere sahip olduğu görülmektedir. Buna göre 60-68 ay grubuna ait okula uyum puanlarının normal, diğer alt grupların ise normal olmayan dağılım gösterdiği söylenebilir. Hazır bulunuşluk alt ölçeklerine ait değerler incelendiğinde tüm alt gruplarda K-S testinin anlamlı olmadığı, basıklık-çarpıklık ve basıklık-çarpıklık Z değerlerinin normallik için

beklenen değer aralığında olduğu görülmektedir. Buna göre hazır bulunuşluk alt ölçeklerine ait puanların tüm alt gruplarda normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Hazır bulunuşluk/genel ölçek puanlarına ait değerler incelendiğinde 69-71 ay ve 72 ay ve üstü alt gruplarında K-S/S-W testlerinin anlamlı ($p<0.05$), 69-71 ay grubuna ait basıklık Z değerinin (-4,17) ve 72 ay ve üstü grubuna ait basıklık Z değerinin (-8,11) istenen aralıkta yer almadığı görülmektedir. Buna göre hazır bulunuşluk/genel ölçek puanlarının 69-71 ay ve 72 ay ve üstü gruplarında normal dağılım göstermediği söylenebilir.

4.4.1. Çocukların Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt  l eklerinden Elde Edilen Puanların Yaş Göre İncelenmesi

Çocukların okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden elde edilen puanların yaşa göre karşılaştırmalarına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 12’de, okula uyum ölçeklerinden elde edilen puanların yaşa göre karşılaştırmalarına ait Kruskal-Wallis H test sonuçları Tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 12

Okula Hazır Bulunuşluk Alt  l ek Puanlarının Yaş Değişkenin Alt Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler

Ölçek	Düzey	N	$\bar{X}$	SS
Psikomotor	60-68 ay	24	11.21	3.16
	69-71 ay	105	12.81	2.59
	72 ay ve �st�	233	13.47	2.23
	Toplam	362	13.13	2.48
Duyuşsal	60-68 ay	24	31.71	7.29
	69-71 ay	105	34.44	6.89
	72 ay ve �st�	233	36.29	5.24
	Toplam	362	35.45	6.03
�z Bakım	60-68 ay	24	20.38	4.21
	69-71 ay	105	22.10	3.82
	72 ay ve �st�	233	23.23	2.83
	Toplam	362	22.71	3.34

Bilişsel	60-68 ay	24	65.25	15.57
	69-71 ay	105	72.80	14.37
	72 ay ve üstü	233	75.91	12.85
	Toplam	362	74.30	13.74

Tablo 12’de yer alan psikomotor alt ölçeğine ait betimsel istatistikler incelendiğinde 60-68 ay grubunun ($\bar{X}$ =11.21, S.S=3.16), 69-71 ay grubunun ($\bar{X}$ =12.81, S.S=2.59) ve 72 ay ve üstü grubunun ($\bar{X}$ =13.47, S.S=2.23) değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Duyuşsal alt ölçeğine ait betimsel istatistikler incelendiğinde 60-68 ay grubunun ($\bar{X}$ =31.71, S.S=7.29), 69-71 ay grubunun ($\bar{X}$ =34.44, S.S=6.89) ve 72 ay ve üstü grubunun ($\bar{X}$ =36.29, S.S=5.24) değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Öz bakım alt ölçeğine ait betimsel istatistikler incelendiğinde 60-68 ay grubunun ($\bar{X}$ =20.38, S.S=4.21), 69-71 ay grubunun ($\bar{X}$ =22.10, S.S=3.82) ve 72 ay ve üstü grubunun ($\bar{X}$ =23.23, S.S=2.83) değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Bilişsel alt ölçeğine ait betimsel istatistikler incelendiğinde 60-68 ay grubunun ($\bar{X}$ =62.25, S.S=15.57), 69-71 ay grubunun ($\bar{X}$ =72.80, S.S=14.37) ve 72 ay ve üstü grubunun ($\bar{X}$ =75.91, S.S=12.85) değerlerine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 13

Okula Hazır bulunuşluk Alt Ölçek Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F değeri	p	η^2	Anlamlı Farklılık*
Psikomotor	Gruplar arası	126.68	2	63.34	10.90	0.000	0.06	2-1,3-1
	Gruplar içi	2086.22	359	5.81				
	Toplam	2212.90	361					
Duyuşsal	Gruplar arası	606.96	2	303.48	8.70	0.000	0.05	3-1,3-2
	Gruplar içi	12538.54	359	34.90				
	Toplam	13135.50	361					
Öz Bakım	Gruplar arası	233.96	2	116.98	11.09	0.000	0.06	3-1,3-2
	Gruplar içi	3788.16	359	10.55				
	Toplam	4022.12	361					
Bilişsel	Gruplar arası	2808.99	2	1404.50	7.72	0.000	0.04	2-1,3-1
	Gruplar içi	65321.58	359	181.95				
	Toplam	68130.57	361					

*1=60-68 ay, 2=69-71 ay, 3=72 ay ve üstü

Tablo 13'te yer alan hazır bulunuşluk alt ölçeklerine ait tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde psikomotor alt ölçek puan ortalamalarının yaş değişkeninin alt gruplarında anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($F_{2,359}=10.90$, $p<0.05$). Söz konusu farklılığın hangi alt gruplar arasında oluştuğunu belirlemeye yönelik yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda 69-71 ay grubunun ($\bar{X}=12.81$) ve 72 ay ve üstü grubunun ($\bar{X}=13.47$) alt ölçek ortalamalarının, 60-68 ay grubunun alt ölçek ortalamasından ($\bar{X}=11.21$) daha fazla olduğu görülmektedir. Anlamlı farka ilişkin hesaplanan eta kare korelasyon katsayı değerine ($\eta^2=0.06$) göre oluşan bu farklılığın orta etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir. Buna göre alt gruplar arasında oluşan bu farklılığın hem istatistiksel olarak hem de pratikte geçerli olduğu söylenebilir. Bir diğer alt ölçek olan duyuşsal alt ölçek puan ortalamalarının da yaş değişkeninin alt gruplarında anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($F_{2,359}=8.70$, $p<0.05$). Söz konusu farklılığın hangi alt gruplar arasında oluştuğunu belirlemeye yönelik yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi gerçekleştirilmiştir. Bu test sonucunda 72 ay ve üstü grubunun ($\bar{X}=36.29$) alt ölçek ortalamalarının, hem 69-71 ay grubunun ($\bar{X}=34.44$) ve hem de 60-68 ay grubunun alt ölçek ortalamasından ($\bar{X}=31.71$) daha fazla olduğu görülmektedir. Anlamlı farka ilişkin hesaplanan eta kare korelasyon katsayı değerine ($\eta^2=0.05$) göre oluşan bu farklılığın orta etki büyüklüğüne yakın bir değere sahip olduğu söylenebilir. Buna göre alt gruplar arasında oluşan bu farklılığın hem istatistiksel olarak hem de pratikte geçerli olduğu söylenebilir. Bir diğer alt ölçek olan öz bakım alt ölçek puan ortalamalarının yaş değişkeninin alt gruplarında anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($F_{2,359}=11.09$, $p<0.05$). Söz konusu farklılığın hangi alt gruplar arasında oluştuğunu belirlemeye yönelik yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi gerçekleştirilmiştir. Bu test sonucunda 72 ay ve üstü grubunun ($\bar{X}=23.23$) alt ölçek ortalamalarının, hem 69-71 ay grubunun ($\bar{X}=22.10$) ve hem de 60-68 ay grubunun alt ölçek ortalamasından ($\bar{X}=20.38$) daha fazla olduğu görülmektedir. Anlamlı farka ilişkin hesaplanan eta kare korelasyon katsayı değerine ($\eta^2=0.06$) göre oluşan bu farklılığın orta etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir. Buna göre alt gruplar arasında oluşan bu farklılığın hem istatistiksel olarak hem de pratikte geçerli olduğu söylenebilir. Son olarak bilişsel alt ölçek puan ortalamalarının yaş değişkeninin alt gruplarında anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($F_{2,359}=7.72$, $p<0.05$). Söz konusu farklılığın hangi alt gruplar arasında oluştuğunu belirlemeye yönelik yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda 69-71 ay grubunun ($\bar{X}=72.80$) ve 72 ay ve üstü grubunun ($\bar{X}=75.91$) alt ölçek ortalamalarının, 60-68 ay grubunun alt ölçek ortalamasından ($\bar{X}=65.25$) daha fazla olduğu görülmektedir. Anlamlı farka ilişkin hesaplanan eta kare korelasyon katsayı değerine ($\eta^2=0.04$) göre oluşan bu

farklılığın orta etki büyüklüğüne yakın bir değere sahip olduğu söylenebilir. Buna göre alt gruplar arasında oluşan bu farklılığın hem istatistiksel olarak hem de pratikte geçerli olduğu söylenebilir.

Tablo 14

Okula Uyum Ölçek Puanlarının Yaşa Ait Kruskal Wallis Test Sonuçları

Ölçek	Düzy	N	Sıra Ort.	SD	χ^2	p	Anlamlı Fark*	Etki Büyüklüğü
Okula Uyum	60-68 ay	24	120.67	2	17.69	0.000	3-1,	0.22
	69-71 ay	105	163.64				3-2,	0.15
	72 ay ve üstü	233	195.82				2-1	0.17
Hazır Bulunuşluk (Genel)	60-68 ay	24	119.40	2	15.91	0.000	3-1	0.13
	69-71 ay	105	165.29				3-2	0.19
	72 ay ve üstü	233	195.20				2-1	0.11

*1=60-68 ay, 2=69-71 ay, 3=72 ay ve üstü

Tablo 14'te yer alan okula uyum ölçek puanlarının yaşa ait Kruskal Wallis test sonuçları incelendiğinde okula uyum ölçek puanlarına ait sıra ortalamalarının yaş değişkeni alt düzeylerinde anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($\chi^2=17.69$, $p<0.05$). Söz konusu farklılığın hangi alt gruplar arasında oluştuğunu belirlemeye yönelik yapılan Mann Whitney U testi sonucunda 69-71 ay grubunun (163,64) ve 72 ay ve üstü grubunun (195,82) alt ölçek sıra ortalamalarının, 60-68 ay grubunun alt ölçek ortalamasından (120,67) daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca 72 ay ve üstü yaşa sahip öğrencilerin sıra ortalamalarının 69-71 ay yaşa sahip öğrencilerin sıra ortalamalarından daha fazla olduğu görülmektedir. Anlamlı farka ilişkin hesaplanan etki büyüklüğü değerleri incelendiğinde (0,22, 0,15, 0,17) oluşan bu farklılığın orta etki büyüklüğüne yakın bir değere sahip olduğu söylenebilir. Buna göre alt gruplar arasında oluşan bu farklılığın hem istatistiksel olarak hem de pratikte geçerli olduğu söylenebilir. Hazır bulunuşluk/genel ölçek puanlarının yaşa ait Kruskal Wallis test sonuçları incelendiğinde hazır bulunuşluk ölçek puanlarına ait sıra ortalamalarının yaş değişkeni alt düzeylerinde anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir ($\chi^2=15,91$, $p<0.05$). Söz konusu farklılığın hangi alt gruplar arasında oluştuğunu belirlemeye yönelik yapılan Mann Whitney U testi sonucunda 69-71 ay grubunun (165,29) ve 72 ay ve üstü grubunun (195,20) alt ölçek sıra ortalamalarının, 60-68 ay grubunun alt ölçek ortalamasından

(119,40) daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca 72 ay ve üstü yaşa sahip öğrencilerin sıra ortalamalarının 69-71 ay yaşa sahip öğrencilerin sıra ortalamalarından daha fazla olduğu görülmektedir. Anlamlı farka ilişkin hesaplanan etki büyüklüğü değerleri incelendiğinde (0,13, 0,19, 0,11) oluşan bu farklılığın orta etki büyüklüğüne yakın bir değere sahip olduğu söylenebilir. Buna göre alt gruplar arasında oluşan bu farklılığın hem istatistiksel olarak hem de pratikte geçerli olduğu söylenebilir.

4.5. Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluk Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Okula uyum ve okula hazır bulunuşluk alt ölçekleri olan psikomotor, duyuşsal, öz bakım ve bilişsel hazır bulunuşluk alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayı değerleri Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15

Okula Uyum ve Okula Hazır bulunuşluk Alt Ölçekleri Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Ölçek	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(1) Okula Uyum	1.00					
(2) Psikomotor	0.658	1.00				
(3) Duyuşsal	0.669	0.852	1.00			
(4) Öz bakım	0.603	0.791	0.895	1.00		
(5) Bilişsel	0.646	0.869	0.920	0.854	1.00	
(6) Hazır bulunuşluk (Genel)	0.672	0.901	0.965	0.910	0.986	1.00

Tablo 15'te yer alan korelasyon katsayı değerleri incelendiğinde Hazır bulunuşluk ölçeğini kendi alt faktörleri ile pozitif, anlamlı ve oldukça yüksek ilişkiler gösterdiği görülmektedir. Diğer ilişkiler incelendiğinde Okula uyum ölçeği ile okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden psikomotor ölçeği ile $r:0.658$, duyuşsal alt ölçeğiyle $r:0.669$, öz bakım alt ölçeğiyle $r:0.603$, bilişsel alt ölçeğiyle ise $r:0.646$ ilişki katsayısına sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu ilişki katsayılarının pozitif, anlamlı ve orta derecede olduğu söylenebilir. Bu ilişkilerden yola çıkarak okula hazır bulunuşluk alt ölçek puanlarının okula uyum puanlarının anlamlı bir yordayıcı olup olmadığına ilişkin gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analizi Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16

Okula Uyum Puanlarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	T	P
Sabit	45.774	1.434		31.927	0.000
Psikomotor	0.812	0.185	0.32	4.39	0.000
Duyuşsal	0.412	0.076	0.40	5.43	0.000
R=0.689	R ² =0.475				
F _(2,360) =163.07	p=0.000				

Okula hazır bulunuşluk alt ölçek puanlarının bağımsız değişken, okula uyum puanlarının bağımlı değişken olduğu çoklu doğrusal regresyon analizinde öncelikle tüm hazır bulunuşluk alt ölçek puanları bağımsız değişken olarak değerlendirilmiştir. Ancak yapılan analiz sonucunda öz bakım ve bilişsel hazır bulunuşluk alt ölçeklerine ait puanlarının okula uyum puanlarını yordamasına ilişkin t değerlerinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Nihai aşamada okula hazır bulunuşluk alt ölçeklerinden psikomotor ve duyuşsal alt ölçek puanlarının okula uyum puanlarını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür (R=0.689, R²=0.475; F_{2,360}=p<0.05). Analiz sonuçlarına göre, psikomotor ve duyuşsal hazır bulunuşluk değişkenleri okula uyum puanlarındaki toplam varyansının yaklaşık %48'ini açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise tüm değerlerin anlamlı olduğu dolayısıyla psikomotor ve duyuşsal hazır bulunuşluk alt boyutlarının okula uyum puanlarının anlamlı bir yordayıcıları olduğu söylenebilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlara, tartışmaya ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve okula hazır bulunuşlukları çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş ve okul öncesi eğitim durumu) açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda 38 sınıf öğretmeninden, okuttukları 362 ilkokul birinci sınıf öğrencisini değerlendirdikleri “okula uyum” ve “okula hazır bulunuşluk” ölçekleri kullanılarak veriler toplanmıştır. Veri analizleri yapıldıktan sonra sonuçlar bulgular bölümünde sunulmuştur. Bu bölümde ise araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlar ilgili literatüre göre tartışılmıştır. Tartışma ve sonuç bölümü; okula hazır bulunuşluk, okula uyum ve okula hazır bulunuşluk ile okula uyum arasındaki ilişki olarak üç başlıkta ele alınmıştır.

5.1.1. Okula Hazır Bulunuşluğa İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin hazır bulunuşluk ölçeğinin genelinde, psikomotor beceriler, duyuşsal beceriler, öz bakım becerileri ve bilişsel beceriler alt ölçeklerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına paralel olarak alanyazındaki benzer çalışmalarda da cinsiyetin okula hazır bulunuşluk veya okul olgunluğu üzerinde etkisi bulunmamıştır (Canbulat, 2017; Cinkılıç, 2009; Çökük, 2019; Özcan, 2014; Tatal, 2013; Türkyılmaz, 2018). Bu araştırmalardan farklı olarak Akay’ın (2017) zihinsel-dil gelişimi açısından okula hazır oluş düzeylerini karşılaştırdığı çalışmasında ilkokul birinci sınıfa devam eden 66-71 aylık öğrenciler arasında cinsiyet açısından kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Çiftçi’nin (2017) farklı yaşlardaki ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin Türkçe ve matematik dersi kazanımlarına ulaşma durumlarını incelediği çalışmasında, okula başlama yaşı 60-65 ay ve 66-71 ay aralığında olan öğrencilerin, kazanımlara ulaşma durumlarında kızlar lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma sonucuna göre cinsiyet okula hazır bulunuşlukta önemli bir değişken değildir. Alanyazında cinsiyet değişkeninde anlamlı farkın olduğu çalışmalarda fark 72 aydan küçük çocuklarda kızlar lehine bulunmuştur. Bu

araştırmada çalışma grubunun tamamı incelenmiş olup grubun %65'ini 72 ay ve üzeri çocuklar oluşturmaktadır. Bu nedenle okula hazır bulunuşlukta cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farkın oluşmadığı söylenebilir.

Araştırmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının yüksek düzeyde olduğu ve yaş değişkenine göre anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre 69-71 aylık öğrencilerin ve 72 ay ve üzeri öğrencilerin genel hazır bulunuşluk puanları 60-68 aylık öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca 72 ay ve üzeri öğrencilerin okula hazır bulunuşluk puanları da 69-71 aylık öğrencilerin puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına paralel olarak Canbulat'ın (2017) yaptığı çalışmada 60-65 aylık öğrencilerin okula hazır bulunuşluğu 66 ay üzeri öğrencilerden anlamlı düzeyde geride bulunmuştur. Ayrıca yaş arttıkça okula hazır bulunuşluğun arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Esaspehlivan'ın (2006) çalışmasında 68 aylık öğrencilerin okula hazır bulunuşlukları 78 aylık öğrencilerden anlamlı derecede geri bulunmuştur. Yine benzer olarak Çökük (2019) tarafından yapılan çalışmada 60-65 aylık öğrencilerin okula hazır bulunuşları orta düzeydeyken 66-71 ve 72-84 aylık öğrencilerin okula hazır bulunuşlukları yüksek düzeyde bulunmuştur. Ayrıca yaş grupları arasında yapılan karşılaştırmada 60-65 aylık öğrencilerin okula hazır bulunuşlukları diğer yaş gruplarından düşük düzeyde bulunmuştur. Gündüz ve Çalışkan'ın (2013) yaptıkları çalışmada 60-66 aylık öğrenci grubunun okul olgunluğu seviyesi ortanın altı bulunurken 66-72 ve 72-84 aylık öğrenci grubunun okul olgunluğu seviyesi orta düzeyde bulunmuştur. 72-84 aylık öğrencilerin okul olgunluğu seviyesi her iki gruptan da yüksek bulunmuştur. Dirlik (2014) tarafından yapılan çalışmada 60-66 aylık öğrencilerin okula hazır bulunuşluk bakımından uygun olmadığı belirlenmiştir. Özarslan (2014) yaptığı çalışmada 72-84 aylık öğrencilerin akademik olarak okula hazır oldukları ancak 60-71 aylık öğrencilerin okul olgunluğunun yeterli düzeyde olmadığı ve desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca 72-84 aylık çocuklarının ses bilgisi, renk, şekil ve toplam puan açısından 60-71 aylık öğrencilerden daha yüksek puan aldıkları belirtilmiştir. Yavuzekinci (2019) okula hazır bulunuşluk becerilerini çoklu zekâ alanlarına göre incelediği çalışmasında yaş değişkenine göre matematik becerileri, fen becerileri, ses çalışmaları alt boyutları ile uygulama formu toplam puan ortalamaları açısından 72-78 aylık çocukların lehine anlamlı bir farklılaşma saptamıştır. Son olarak Rimm ve Kaufman (2004) yaşı okul olgunluğunu gösterdiği ölçüde hazır bulunuşluğun bir göstergesi olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucuna ve alanyazındaki benzer çalışmalara göre yaşı okula hazır bulunuşluğa etkisi olduğu görülmektedir. 60-68 aylık öğrencilerin okula başlamaya yeterince hazır olmadıkları

söylenebilir. Okula başlangıçta oluşan bu farkın yaşı küçük öğrenciler için eğitim yaşamı boyunca devam etmesinin mümkün olduğu düşünüldüğünde, ilkokula 66 aydan küçük başlamanın bir dezavantaj oluşturduğu söylenebilir. Öğrencilerin yaşı büyüdükçe okula hazır bulunuşluğunun arttığı görülmektedir. Bebeklik ve ilk çocukluk döneminde gelişim çok hızlı olduğu için birkaç aylık fark bile küçük yaşta okula başlayan çocukların aleyhine olmaktadır. İnce motor becerilerin gelişimi henüz tamamlanmadan okula başlamak çocuğu hem zorlayacak hem de başarısız olmasına neden olacaktır. Çizgi ve yazma çalışmalarında zorlanan çocuk henüz okula uyum sağlayamadan okulu sevmeme, derse katılmak istememe gibi davranışlar geliştirebilir. Okulun kendisinden beklediği görevleri yerine getirebilmek için bilişsel olarak da hazır olması gerekmektedir. Derse odaklanabilmek, sesleri ayırt edebilmek ve doğru çıkarabilmek, harf çalışmalarını yapabilmek, sesleri birleştirerek hece, kelime ve cümleler oluşturabilmek belli bir hazır bulunuşlukla mümkündür. Yaşın okula hazır bulunuşlukta önemli bir değişken olduğu yapılan araştırmalarda görülmektedir (Akay, 2017; Boz ve Yıldırım, 2014; Canbulat, 2017; Çakıcı, 2015; Çökük, 2019; Dirlik, 2014; Esaspehlivan, 2006; Gündüz ve Çalışkan, 2013; Özarslan, 2014; Yavuzekinci, 2019; Yılmaz, Taşçi ve Fidan, 2013; Zelyurt ve Özel, 2015)

Araştırmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin psikomotor becerilere ilişkin okula hazır bulunuşluğunun yüksek düzeyde olduğu ve yaş değişkenine göre anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. 69-71 aylık ve 72 ay ve üzeri öğrencilerin psikomotor alt ölçeğinden aldıkları puanlar 60-68 aylık öğrencilerin puanlarından yüksek bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına paralel olarak Çökük'ün (2019) çalışmasında 60-65 aylık birinci sınıf öğrencilerinin psikomotor becerilere ilişkin hazır bulunuşluklarının orta düzeyde olduğu, 66-71 aylık öğrencilerin yüksek düzeyde olduğu ve 72-84 aylık öğrencilerin ise çok yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz, Taşçi ve Fidan (2013) yaptıkları çalışmada 60-66 aylık öğrencilerin küçük kas gelişiminin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Boz ve Yıldırım (2014) çalışmalarında 60-65 aylık öğrencilerin gelişimsel olarak okula hazır olmadıkları, ince motor becerilerinin ve el-parmak kaslarının yeterince gelişmediği sonuçlarına ulaşmışlardır. Altıntaş (2015) çalışmasında yaşı küçük öğrencilerin psikomotor olarak yeterince gelişmediği sonucuna ulaşmıştır. Yine benzer bir çalışmada Çakıcı (2015) 60-72 aylık öğrencilerin motor gelişimlerinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aslan (2015) öğretmen görüşlerini incelediği çalışmada 60-72 aylık öğrencilerin yazı yazmakta zorlandıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca alanyazındaki birçok çalışmada (Altıntaş, 2015; Çakıcı, 2015; Gündüz ve Çalışkan, 2013; Zelyurt ve Özel, 2015) 60-66 aylık öğrencilerin parmak kaslarının yeterince gelişmediği bu yüzden çabuk yoruldukları, etkinlikleri

tamamlayamadıkları, yazı yazmada güçlük çektikleri gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Bu araştırmalardan farklı olarak, Calp'ın (2014) 60-71 ve 72-84 ay birinci sınıf öğrencilerinin okuma, yazma ve kalem tutma becerileri, derse katılma durumları ve akademik başarılarını karşılaştırmalı olarak incelediği araştırmada, yaş grupları arasında yazı kalitesi, yazma becerisi ve kalem tutma açısından belirgin bir fark bulunmamıştır. Araştırma sonucuna ve alanyazındaki benzer çalışmalara göre 60-68 aylık öğrencilerin psikomotor olarak yeterince gelişmediği söylenebilir. Küçük kas gelişiminin tamamlanmamış olması, ince motor becerilerdeki yetersizlik çocuklarda kalem tutmada zorluk yaşama, çizgi çalışmalarını düzgün yapamama, harfleri doğru yazamama, çabuk yorulma gibi pek çok olumsuzluğa neden olmaktadır. Bu tür olumsuzlukları yaşayan çocukların kendilerini yetersiz hissetmeleri, sınıf arkadaşlarından geri kalmaları ve dolayısıyla yaşadıkları başarısızlık duygusu eğitim hayatlarını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle küçük kas gelişiminin tamamlandığı 72 ay üzerinde (Robinson, 2008; Akt. Boz ve Yıldırım, 2014) okula başlamanın avantajlı olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmada ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin duyuşsal becerilere ilişkin okula hazır bulunuşluğunun yüksek düzeyde olduğu ve yaş değişkenine göre anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. 72 ay ve üzeri öğrencilerin duyuşsal alt ölçeğinden aldıkları puanlar hem 69-71 aylık öğrencilerin puanlarından hem de 60-68 aylık öğrencilerin puanlarından yüksek bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına paralel olarak Çökük (2019) yaptığı çalışmada 60-65 aylık birinci sınıf öğrencilerinin duyuşsal becerilere ilişkin hazır bulunuşluklarının orta düzeyde olduğu, 66-71 aylık ve 72-84 aylık öğrencilerin ise duyuşsal becerilere ilişkin hazır bulunuşluklarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dirlik (2014) çalışmasında ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal-duygusal yönden okula hazır olmadıkları ve 60-66 aylık öğrencilerin farklı yaş gruplarıyla aynı sınıfta eğitim aldıklarında sosyal-duygusal olarak olumsuz etkilendikleri sonucuna ulaşmıştır. Mercan Uzun ve Alat'ın (2014) çalışmasında okula küçük yaşta başlayan çocukların sosyal-duygusal yönden okula hazır olmadıkları, arkadaş ilişkilerinde başarısız oldukları, okula başlarken çok fazla ağlama davranışı gösterdikleri ve anneden ayrılamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Altıntaş (2015) okula küçük yaşta başlayan çocukların sosyal-duygusal olarak okula uyumda zorlandıkları sonucuna ulaşmıştır. Benzer çalışmalarda (Gündüz ve Çalışkan, 2013; Yılmaz, Taşçi ve Fidan, 2013; Zelyurt ve Özel, 2015) okula küçük yaşta başlayan çocukların kurallara uymada ve iletişim kurmada zorluk yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çakıcı (2015) küçük yaşta okula başlayan öğrencilerin sosyal-duygusal olarak yetersiz oldukları sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonuçlarına ve alanyazındaki benzer çalışmalara göre küçük yaşta okula başlayan

öğrencilerin duyuşsal olarak okula hazır olmadıklarını söylemek mümkündür. Kendisini doğru ifade edemeyen, duygularının farkında olmayan, akranları ve öğretmenleriyle doğru iletişim kuramayan, görev ve sorumluluklarını yerine getiremeyen öğrencilerin, okula uyum sağlayamama, başarısız olma, dışlanma, içe kapanma gibi pek çok sorunla karşılaşmaları olasıdır. Bu nedenle duyuşsal olarak okula hazır olmanın, kendini ve duygularını tanıma, birey olarak kabul görme ve okula uyumda kolaylaştırıcı etkisi olduğu söylenebilir.

Araştırmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin öz bakım becerilerine ilişkin okula hazır bulunuşluğunun yüksek düzeyde olduğu ve yaş değişkenine göre anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. 72 ay ve üzeri olan öğrencilerin öz bakım alt ölçeğinden aldıkları puanların hem 69-71 aylık öğrencilerin puanlarından hem de 60-68 aylık öğrencilerin puanlarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına paralel olarak Çökük'ün (2019) çalışmasında 60-65 aylık ve 66-71 aylık birinci sınıf öğrencilerinin öz bakım becerilerine ilişkin hazır bulunuşluklarının yüksek düzeyde, 72-84 aylık öğrencilerin ise çok yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Boz ve Yıldırım (2014) yaptıkları çalışmada 60-65 aylık çocukların tuvalet ihtiyaçlarını karşılamada ve kitabı/defteri düzgün kullanmada yaşadıkları sorunların öz bakım becerilerinin yeterince gelişmemiş olmasından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Yılmaz, Taşçi ve Fidan (2013) yaptıkları çalışmada 60-66 aylık öğrencilerin öz bakımlarını yapmada zorlandıklarını, pantolon-mont ilikleyememe, atkı ve ayakkabı bağcığı bağlayamama, yeme-içmede zorlanma, tuvalet ihtiyacını tek başına karşılayamama gibi sorunlar yaşadıklarını ve bu sorunların öz bakım becerilerinin yeterince gelişmemesinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Mercan Uzun ve Alat (2014) yaptıkları çalışmada 60-66 aylık öğrencilerin tuvalet ve tuvalet sonrası temizlik ihtiyacını tek başlarına karşılayamadıkları ve pantolon düğmesini açma/ilikleme işlemlerini yapamadıklarını bu nedenle bazen altlarına kaçırdıklarını ve çok utandıklarını belirtmişlerdir. Cimem (2017) çalışmasında, okula erken yaşta başlayan çocukların öz bakım becerilerinin yeterince gelişmediğini, tuvalete gitme, ayakkabı bağlama gibi öz bakım becerilerinde zorluk yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Zelyurt ve Özel (2015) 72 ay ve altı çocukların tuvalet ihtiyacını tek başlarına karşılayamadıkları, kıyafetlerini bağımsız olarak giyip çıkaramadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde yapılan araştırmalarda (Altıntaş, 2015; Çakıcı, 2015) küçük yaşta okula başlayan öğrencilerin öz bakım becerilerinin yeterince gelişmediğini ve ders sırasında beslenme ve tuvalete gitme ihtiyacı duyduklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonucuna ve alanyazındaki paralel çalışmalara göre küçük yaşta okula başlayan öğrencilerin öz bakım becerilerinin yeterince gelişmediği ve bu nedenle tuvalet ihtiyacını tek başına karşılayamama, beslenme ve temizlik, düğme ilikleyememe,

ayakkabı bağcığı ve atkı bağlayamama gibi birçok sorun yaşadıkları görülmektedir. Öğrencinin yaşının öz bakımını yapabilmesinde önemli bir etken olduğu söylenebilir.

Araştırmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin bilişsel becerilere ilişkin okula hazır bulunuşluğunun yüksek düzeyde olduğu ve yaş değişkenine göre anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. 69-71 aylık ve 72 ay ve üzeri olan öğrencilerin bilişsel alt ölçeğinden aldıkları puanların 60-68 aylık öğrencilerin puanlarından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına paralel olarak Çökük (2019) çalışmasında 60-65 aylık birinci sınıf öğrencilerinin bilişsel becerilere ilişkin hazır bulunuşluklarının orta düzeyde olduğu, 66-71 aylık ve 72-84 aylık öğrencilerin ise bilişsel becerilere ilişkin hazır bulunuşluklarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca öğretmenler okula başlama yaşının düşmesiyle bilişsel hazır bulunuşluğun da düştüğünü belirtmişlerdir. Gündüz ve Çalışkan (2013) yaptıkları çalışmada 72-84 ve 66-72 aylık öğrencilerin okuma yazma becerilerini kazanma düzeylerini 60-66 aylık öğrencilerden yüksek bulmuştur. Mercan Uzun ve Alat (2014) yaptıkları çalışmada öğretmenler 66 aydan küçük öğrencilerde dikkat eksikliği olduğunu, öğrencilerin dikkatlerini bir noktaya toplamakta zorlandıklarını, akılda tutma açısından sorun yaşadıklarını ve belli temel kavramları (renk, sayı, büyük-küçük vb.) bilmediğini belirtmişlerdir. Boz ve Yıldırım (2014) küçük yaşta okula başlayan çocukların bilişsel olarak okula hazır olmadıklarını bu nedenle harfleri tanıma/yazma, kelime okuma/yazma, toplama/çıkarma yapma gibi akademik alanda başarısız olduklarını belirtmişlerdir. Cimem (2017) yaptığı çalışmada okula başlama yaşı arttıkça okuma hızı ve okuduğunu anlama becerisinin arttığını belirtmiştir. Çakıcı'nın (2015) çalışmasında öğretmenler 60-72 öğrencilerin bilişsel olarak okula hazır olmadıklarını belirtmişlerdir. Altıntaş (2015) yaşı küçük öğrencilerin bilişsel gelişim olarak ön bilgilerinin yeterli düzeyde olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Güler (2016) çalışmasında okula başlama yaşı arttıkça okuma yazma becerisinin arttığını belirtmiştir. Akay (2017) çalışmasında yaşı küçük olan öğrencilerin bilişsel olarak okula hazır olmadıklarını belirtmiştir. Yavuzekinci (2019) okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu öğrencilerin okula hazır bulunuşluklarını çoklu zekâya göre incelediği çalışmasında matematik becerileri, fen becerileri, ses çalışmaları alt boyutları ile uygulama formu toplam puan ortalamaları açısından 72-78 aylık çocukların lehine anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Araştırma sonuçlarına ve alanyazındaki benzer çalışmalara bakıldığında 60-68 aylık öğrencilerin bilişsel olarak okula hazır bulunuşluklarının yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bilişsel gelişimin akademik başarı için ön koşul olduğu düşünüldüğünde küçük yaşta okula başlayan öğrencilerin başarısız olmaları ve başarısızlık duygusuyla içe kapanma, arkadaşları tarafından

küçümsenme, alay edilme, dışlanma gibi sosyal olumsuzluklar yaşayarak okulu sevmeme davranışı geliştirmeleri olasıdır.

Araştırmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının hem genel olarak hem de psikomotor beceriler, duyuşsal beceriler, öz bakım becerileri ve bilişsel becerilerde okul öncesi eğitim alma değişkenine göre, okul öncesi eğitim alanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Araştırmaya göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okula hazır bulunuşluk genel puanları, okul öncesi eğitim almayanlardan yüksek bulunmuştur. Alt ölçekler incelendiğinde psikomotor beceriler, duyuşsal beceriler, öz bakım becerileri ve bilişsel becerilerde okul öncesi eğitim alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına paralel olarak Canbulat (2017) çalışmasında okul öncesi eğitim alan öğrencilerin almayanlardan yüksek hazır bulunuşluğa sahip olduğunu belirtmiştir. Çökük (2019) çalışmasında okul öncesi eğitim alan öğrencilerin yaş gruplarının hepsinde okul öncesi eğitim almayanlara göre daha yüksek hazır bulunuşluğa sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada psikomotor, bilişsel, duyuşsal ve bilişsel hazır bulunuşluğun okul öncesi eğitim alan öğrencilerde daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Magnuson, Ruhm ve Waldfogel (2004) yaptıkları çalışmada okul öncesi eğitimin okula hazır bulunuşluğu arttırdığını ve dezavantajlı çocukların okul öncesi eğitime katılmasıyla okula hazır bulunuşluk eksikliklerinin azaldığını belirtmişlerdir. Koçyiğit (2009) çalışmasında, öğretmenler çocukların okula hazır başlayabilmeleri için okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiğini belirtmişlerdir. Yavuzekinci (2019) okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının okula hazır bulunuşluğunu incelediği çalışmada, 13 aydan uzun süre okul öncesi eğitime devam eden çocukların 6-12 ay arasında eğitim alanlardan yüksek puanlar aldıklarını belirtmiştir. Yine benzer şekilde (Erkan ve Kırca, 2010; Esaspehlivan, 2006; Akay, 2017; Çiftçi, 2017) okul öncesi eğitim alan çocukların okula hazır bulunuşluklarının okul öncesi eğitim almayanlardan yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonuçları ve alanyazındaki benzer çalışmalara göre okul öncesi eğitimin okula hazır bulunuşluğu etkileyen önemli bir değişken olduğu söylenebilir. Okul öncesi eğitim alan çocuk, daha önce öğretmenle karşılaşmış akran ilişkileri gelişmiş olduğu için daha sosyaldir, sınıf ve okul kurallarını bilir, okuma yazma için gereken ön öğrenmelere sahiptir, kendini ve duygularını ifade etmeyi öğrenmiştir, öz bakım becerilerini kazanmıştır, psikomotor olarak gelişmiştir ve ilkokulun kendisinden beklediklerini yapabilir. Yetiştigi çevrede hiç kitap, defter görmemiş, boyama yapmamış, oyun hamuruyla oynamamış, hiçbir materyale sahip olamamış dezavantajlı çocuklar için de okul öncesi eğitim bir fırsat olmaktadır.

5.1.2. Okula Uyuma İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya göre ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşmamıştır. Araştırma sonuçlarına paralel olarak Canbulat (2017) çalışmasında cinsiyet değişkeninin okula uyumda belirleyici olmadığını belirtmiştir. Çökük (2019) çalışmasında okula uyum sorunlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Ateş (2016) okula uyumu etkileyen en düşük faktörün cinsiyet olduğunu belirtmiştir. Bazı çalışmalarda ise cinsiyetin okul uyumunu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Dirlik (2014) sosyal-duygusal uyumda kız çocuklarının lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Güler (2016) ve Arabacıoğlu (2019) araştırmalarında kız öğrencilerin okula uyum puanlarının erkek öğrencilerin puanlarından fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Alanyazın incelendiğinde cinsiyete göre okul uyumlarını inceleyen araştırmalarda farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Bu araştırma sonucuna göre cinsiyetin okula uyumda belirleyici olmadığı, kız ve erkek öğrencilerin okula uyumda benzer sorunlar yaşadıkları söylenebilir.

Araştırmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumlarının yaş değişkenine göre anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. 69-71 aylık öğrencilerin 60-68 aylık öğrencilere göre okula uyum puanları daha yüksek bulunmuştur. 72 ay ve üzeri öğrencilerin okula uyum puanları hem 69-71 aylık öğrencilerden hem de 60-68 aylık öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına paralel olarak Canbulat (2017) çalışmasında 60-65 ay arasındaki öğrencilerin okula uyumunun 66 ay ve üzeri öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha geride olduğunu ve yaş arttıkça uyum düzeyinin arttığını belirtmiştir. Çökük (2019) yaptığı çalışmada 60-65 aylık öğrencilerin okula uyum sorunlarını orta düzeyde, 66- 71 aylık öğrencilerin düşük düzeyde, 72-84 aylık öğrencilerin ise çok düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, yaş değişkenine göre yapılan karşılaştırma sonucunda, 60-65 aylık öğrencilerin diğer yaş gruplarına göre okula uyum sorunlarını daha fazla yaşadıkları belirlenmiştir. Özarslan'ın (2014) çalışmasında 72-84 aylık öğrencilerin okul uyumları 60-71 aylık öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Yoleri ve Tanış (2014) çalışmalarında ilkokula 7 yaşında başlayanların okula uyum düzeylerinin 5 yaşında başlayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Güler (2016) okula başlama yaşı yükseldikçe okula uyum ölçeklerinden alınan puanların arttığını belirtmiştir. Yılmaz, Taşçi ve Fidan (2013) çalışmalarında öğretmenler, 60-66 aylık öğrencilerin çabuk yorulma, sınıf kurallarına uymada güçlük, okulu oyun yeri gibi görme, öğretmen ve okul algısının oluşmaması gibi okula uyum sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Gündüz ve Çalışkan (2013) çalışmalarında 60-66 aylık öğrencilerde daha yoğun olmakla birlikte 72 ayın altındaki

öğrencilerde çabuk yorulma, sınıf kurallarına uymama gibi okula uyum sorunlarının olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Zelyurt ve Özel (2015) 72 ayın altındaki çocukların birtakım kuralları (sıra bekleme vb.) bilmedikleri, dikkatlerinin çabuk dağıldığı, iletişim kuramadıkları, kurallara uymakta zorluk çektikleri, sınıf içerisinde verilen etkinlikleri yapamadıkları ve sınıf içi ya da sınıf dışı oyun etkinliklerinde diğer öğrencilere katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer çalışmalarda (Altıntaş, 2015; Dirlik, 2014) küçük yaşta çocukların sosyal-duygusal olarak okula uyumda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonuçları ve alanyazındaki paralel araştırmalar 60-68 aylık öğrencilerin okula uyumda zorlandıklarını göstermektedir. Okula başlama yaşı yükseldikçe okul uyumu daha kolay gerçekleşmektedir. İlkokul birinci sınıftaki temel görev olan okuma yazma öğretimi için çocukların okula uyum sağlaması ön şarttır. Okula uyumda zorlanan küçük yaşta öğrenciler akademik görevlerini yerine getirmekte zorlanacaktır. Bu durum zaten uyumda sorun yaşayan öğrencilerin başarısız olmasına neden olabilir. Ayrıca öğrencilerin kurallara uymaması, ağlaması veya anneyi yanında istemesi, sürekli oyun oynama isteği içinde olması, derse odaklanamama, derste tuvalete gitme veya beslenme ihtiyacı gibi uyum problemleri sınıf düzeninin bozulmasına, diğer öğrencileri de olumsuz olarak harekete geçirmeye neden olabilmektedir.

Araştırmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumlarının okul öncesi eğitim alma durumuna göre, okul öncesi eğitim alanların lehine anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okula uyum puanları okul öncesi eğitim almayan öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına paralel olarak Canbulat (2017) okul öncesi eğitimin okula uyumda önemli bir değişken olduğu ve okul öncesi eğitim alanlar lehine anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çökük (2019) çalışmasında okul öncesi eğitim alan öğrencilerin daha az okula uyum sorunları yaşadıklarını belirtmiştir. Mercan Uzun ve Alat (2014) çalışmalarında öğretmenler, okul öncesi eğitim alıp ilkokula başlayan öğrencilerle okul öncesi eğitim almadan ilkokula başlayan öğrenciler arasında akademik, sosyal ve duygusal açıdan farklılıklar ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Ayrıca bu farklılıkların sınıf içinde gruplar oluşturmaya bağlı olarak öğretimin birliğini zayıflattığını belirtmişlerdir. Güler (2016) çalışmasında okul öncesi eğitim alanların okula uyum ve okuma yazma ölçeklerinden aldıkları puanların okul öncesi eğitim almayanlardan yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca okul uyumu iyi olan öğrencilerin okuma yazma becerilerinin daha iyi olduğu belirtilmiştir. Akay (2017) çalışmasında anaokuluna devam eden 60-65 aylık öğrenciler arasında, ilkokul birinci sınıfa devam eden 60-65 aylık öğrenciler arasında ve ilkokul birinci sınıfa devam eden 66-71 aylık öğrenciler arasında okul

öncesi eğitim alanlar lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tangüner'in (2017) okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve anksiyete düzeylerini incelediği çalışmada, okul öncesi eğitim almış öğrencilerin okula uyumları okul öncesi eğitim almamış öğrencilerden yüksek bulunurken, okul öncesi eğitim almamış öğrencilerin anksiyete puanları okul öncesi eğitim almış öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca okul öncesi eğitime başlama yaşı yükseldikçe öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların düşmekte olduğu görülmüştür. Arabacıoğlu (2019) 5 yaşındaki çocukların çeşitli değişkenler açısından anaokuluna uyumunu incelediği çalışmada, daha önce aynı anaokuluna giden çocukların okula uyumlarının daha önce farklı anaokuluna giden çocuklardan ve daha önce hiç anaokuluna gitmemiş çocuklardan yüksek olduğunu bulmuştur. Yoleri ve Tanış (2014) okul öncesi eğitim alan çocukların okula uyum puanlarının okul öncesi eğitim almayan çocuklardan yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonuçlarına ve alanyazındaki benzer çalışmalara göre okul öncesi eğitimin okula uyumu etkileyen önemli bir değişken olduğu söylenebilir. Okul öncesi eğitim alan öğrenci daha önce okul ortamına girdiği ve öğretmenle tanıştığı için adaptasyon süreci hızlı olmaktadır. Ayrıca sınıf ve okul kurallarına aşinalık, aileden ayrı kalma deneyimi çocuğun endişesini azaltmaktadır. Buna karşın okul öncesi eğitim almadan birinci sınıfa başlayan öğrenciler okul hakkında bilgi sahibi değildirler. Bu bilinmezlik öğrencilerde korkuya neden olmaktadır. Aileden daha önce ayrılmamış öğrenciler ilk günlerde hatta haftalarda ağlama ve anneyi yanında isteme, okula gelmek istememe veya sınıfa girmeme davranışı gösterebilmektedirler. Öğrencinin uyum süreci uzadıkça sınıf yönetimi sorunları ortaya çıkmaktadır. Okula uyum sağlayan öğrencilerle hazırlık çalışmaları yapılırken, diğer öğrencilerin gösterdiği uyum problemleri kendilerinin bu çalışmalara katılamayıp geri kalmalarına neden olabilmektedir.

5.1.3. Okula Hazır Bulunuşluk İle Okula Uyum Arasındaki İlişkiye Dair Tartışma ve Sonuç

Araştırmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşlukları ile okula uyumları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumları ile okula hazır bulunuşluk ölçeğinin alt boyutları olan; psikomotor beceriler, duyuşsal beceriler, öz bakım becerileri ve bilişsel beceriler arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Hazır bulunuşluk ölçeği ve alt boyutları (psikomotor beceriler, duyuşsal beceriler, öz bakım becerileri ve bilişsel beceriler) arasında çok yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki

olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına paralel olarak Canbulat (2017) araştırmaya katılan ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumları ile okula hazır bulunuşlukları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çökük (2019) çalışmasında okula hazır bulunuşluk ile okula uyum sorunları arasında yüksek düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Türkyılmaz'ın (2018) çalışmasında ilkokul 1. sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik ve hazır bulunuşluk becerileri arasında pozitif yönlü, orta düzeyde bir ilişkiye rastlanmıştır. Mercan Uzun'un (2015) çocukların okula hazır bulunuşluk düzeylerini arttırmak için uyguladığı "Okula Hazırız" eğitim programının, deney grubunda yer alan çocukların okula hazır bulunuşluk, okula uyum ve genel gelişim düzeylerini anlamlı derecede arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Polat, Kurtuluş Küçükkoğlu, Sohtorikoğlu Nıran, Ünsal ve Yıldız (2014) okulöncesi dönemdeki çocukların ilkokula hazır bulunuşluklarının yüksek düzeyde olmasının ilkokul sosyal becerilerini olumlu etkilediğini ve bu çocukların okula daha kolay uyum sağladığını belirtmişlerdir. Araştırma sonuçları ve alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarına göre okula uyum ile okula hazır bulunuşluk arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Çocukların okula hazır bulunuşluk seviyesi arttıkça okula uyumları daha kolay olmaktadır. Bu bağlamda çocukların okula kolay uyum sağlayabilmeleri için okula hazır başlamaları gerekmektedir. Okula uyum ile psikomotor beceriler, duyuşsal beceriler, öz bakım becerileri ve bilişsel beceriler arasında pozitif yönlü, orta düzeyde, anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Okula psikomotor becerileri gelişmiş olarak başlayan çocuk, küçük kasları gelişmiş olduğu için çizgi çalışmaları, harfleri yazma gibi etkinliklerde başarılı olacağından okula kolay adapte olması beklenir. Duyuşsal becerileri kazanmış olarak okula başlayan çocuk, akranları ve öğretmenleriyle kolay ilişki kurabilecektir. Sınıf ve okul kurallarını benimseyebileceği, iletişimde sorun yaşamayacağı ve dolayısıyla okula rahat uyum sağlayacağı söylenebilir. Benzer şekilde öz bakımını yapabilen çocuk birey olarak kendi kendine yetebileceği için annesine ve ev ortamına daha az ihtiyaç duyacaktır. Tek başına tuvalet ihtiyacını karşılayamayan öğrencilerin okula uyum konusunda sıkıntılar yaşadığı bilinmektedir (Altıntaş, 2015; Çakıcı, 2015; Zelyurt ve Özel, 2015). Bilişsel olarak hazır olmak ilkokulda karşılaşılan ilk zorluk olan okuma-yazma öğrenimi için temel koşuldur (Biber, 2017). Bilişsel olarak hazır olan, ön öğrenmelere sahip öğrenci için okuma-yazma öğrenmek daha kolay olacaktır. Başarı duygusunu tadan öğrencinin okulu sevmesi ve okula kolay uyum sağlaması beklenmektedir.

Ayrıca araştırmada, ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin psikomotor ve duyuşsal becerilere ilişkin hazır bulunuşluklarının okula uyum puanlarındaki varyansın yaklaşık %

48'ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda psikomotor ve duyuşsal becerilere ilişkin hazır bulunuşluğun okula uyumun anlamlı birer yordayıcıları olduğu söylenebilir.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

1. Araştırma sonuçlarına göre, okula başlama yaşı düştükçe okula uyum ve okula hazır bulunuşluk düzeyi düşmektedir. Bu doğrultuda okula başlama yaşının 72 aya çekilmesi önerilebilir.
2. Araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okula uyum ve okula hazır bulunuşlukları yüksek düzeydedir. Okul öncesi eğitimin hazır bulunuşluğu arttırdığı ve okula uyumu kolaylaştırdığı yapılan araştırmalarda görülmektedir (Akay, 2017; Arabacıoğlu, 2019; Canbulat, 2017; Çiftçi, 2017; Çökük, 2019; Esaspehlivan, 2006; Yoleri ve Tanış, 2014). Bu doğrultuda isteğe bağlı olan okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ve ücretsiz olması önerilebilir.
3. Araştırmada okula uyum ile okula hazır bulunuşluk arasında orta düzeyde, pozitif, anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca psikomotor ve duyuşsal becerilerin okula uyumun anlamlı birer yordayıcıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda okul öncesi dönemde çocukların psikomotor ve duyuşsal becerilerini geliştirmeye yönelik programlar uygulanabilir. Bu sayede çocukların okula uyumu daha sorunsuz gerçekleşebilir.
4. Bu araştırma İzmir ili Bornova ilçesinde öğrenim gören 362 ilkokul 1. sınıf öğrencisinin okula uyum ve hazır bulunuşluk düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesiyle sınırlıdır. Bu nedenle farklı il ve ilçelerde daha fazla öğrenciyle çalışma yapılması genelleme yapılabilmesi için önem taşımaktadır.
5. Bu araştırmada farklı yaşlarda ilkokula başlayan öğrencilerin okula uyum ve hazır bulunuşlukları üzerine çalışılmıştır. İlerleyen yıllarda farklı yaşlarda ilkokula başlayan öğrencilerin gelişimlerini inceleyen boylamsal araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akay, D. (2017). *Anaokulu ve ilkokul birinci sınıfa devam eden 60-71 aylık çocukların zihinsel-dil gelişimleri açısından ilkokula hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Akış, G. (2018). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların okula uyumlarını yordayan değişkenlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Altıntaş, E. (2015). *1. Sınıflarda uygulanan uyum ve hazırlık çalışmalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV]. (2012). 222 Sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi ile ilgili görüş ve öneriler. [Çevrim-içi: <https://docplayer.biz.tr/4136492-222-sayili-ilkogretim-ve-egitim-kanunu-ile-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-teklifi-ile-ilgili-gorus-ve-oneriler.html>], Erişim tarihi: 20.06.2021.
- Arabacıoğlu, B. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile ebeveyn tutumları ve çocuğun mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Arı, A. (2014). Teacher views about the starting age of the first grade elementary school. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(3), 1031–1047.
doi:10.12738/estp.2014.3.2117
- Aslan, M. (2014). *60-72 aylık çocukların ilkokula başlama durumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Ateş, E. Ş. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin, ilkokul 1. sınıfa devam eden öğrencilerin okula*

uyumlarına ilişkin görüşleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Atış-Akyol, N., Parpucu, N. ve Erkan, N. S. (2020). İlkokula hazırlık becerilerine ilişkin okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenleri ile öğretmen adaylarının görüşleri. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 117–136. doi:10.24130/eccd-jecs.1967202042281

Bağçeli Kahraman, P. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum sürecine ilişkin anaokulu öğretmenlerinin ve annelerinin görüşleri. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 3. doi:10.24130/eccd-jecs.196720182144

Bakkaloğlu, H. ve Sucuoğlu, B. (2018). School adjustment of children with and without special needs in preschool classrooms. *Elementary Education Online*, 17(2), 580–595. doi:10.17051/ilkonline.2018.418906

Başaran, S., Gökmen, B. ve Akdağ, B. (2014). Okul öncesi eğitimde okula uyum sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 197–223. <http://dergipark.gov.tr/goputeb/issue/7322/95820> adresinden erişildi.

Baydar, N., Küntay, A., Gökşen, F., Yağmurlu, B. ve Cemalcılar, Z. (2010). *Türkiye’de erken çocukluk gelişim ekolojileri araştırması* (Proje No: 106K347).

Betts, L. R. ve Rotenberg, K. J. (2016). A short form of the teacher rating scale of school adjustment. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 25(2), 150–164.

Biber, K. (2017). İlk okuma yazma öğretimini etkileyen faktörler. S. Yıldız ve T. Canbulat (Yay. haz.). *İlk okuma ve yazma öğretimi içinde* (s.). İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Birch, S. H. ve Ladd, G. W. (1997). The teacher-child relationship and children’s early school adjustment. *Journal of School Psychology*, 35(1), 61–79. doi:10.1016/S0022-4405(96)00029-5

Bloom, B. S. (1968). Learning for mastery. *Encyclopedia of the Sciences of Learning*, (2), 1854–1854. doi:10.1007/978-1-4419-1428-6_4645

- Boz, T. ve Yıldırım, A. (2014). 4+4+4 Eğitim Sisteminde Birinci Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştığı Zorluklar, *Başkent University Journal of Education*, 1(2), 54-65.
- Brostrom, S. (2000). *Transition to school*. (ERIC Document Number: 445814). 1-18.
- Bryman A. ve Cramer D. (2001). *Quantitative data analysis with spss release 10 for windows*. Routledge, London.
- Bütün-Ayhan, A. ve Aral, N. (2007). Bracken temel kavram ölçeği gözden geçirilmiş formunun altı yaş çocukları için uyarlama çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(32), 42-51.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Calp, M. (2014). Farklı yaş aralığındaki birinci sınıf öğrencilerin okuma, yazma, kalem tutma, derse katılma ve akademik başarılarının karşılaştırılması. *Ekev Akademi Dergisi*, 18(60), 31-54.
- Canbulat, T. (2017). Kesintili zorunlu eğitimden etkilenen ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve hazır bulunuşluk düzeylerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3), 1274–1288.
- Canbulat, T. ve Kırıktaş, H. (2016). İlkokula hazırbulunuşluk ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-35.
- Cedoline, A. J. (1972). A Parents Guide to School Readiness. *Academic Therapy Publications*.
- Cimem, Ö. (2017). *Okula başlama yaşına göre ilkokul ikinci sınıf öğrencilerinin okuma becerilerine dair bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Cinkılıç, H. (2009). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim 1. Sınıf öğrencilerinin okul olgunluğuna etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi,

Konya.

- Çakıcı, M. (2015). *60-72 aylık 1. sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi (Öğretmen görüşlerine göre)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Çelenk, S. (1999). *İlk okuma-yazma programı ve öğretimi*. Ankara: Artım Yayınları.
- Çelenk, S. (2008). İlköğretim okulları birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma ve yazma öğretimine hazırlık düzeyleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(June), 83–90.
- Çiftçi, E. (2017). *Birinci sınıfa kayıtlı farklı yaş grubundaki öğrencilerin türkçe ve matematik dersi öğretim programına dair kazanımlara ulaşma durumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Çoruk, A. (2018). *Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının ilkokula hazır bulunuşluk düzeylerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Çökük, K. (2019). *Farklı yaşlarda ilkokula başlayan öğrencilerin okula hazırbulunuşlukları ve uyum sorunları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Demirtaş Zorbaz, S. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumu: Bir model testi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Desforges, C. ve Abouchaar, A. (2003). The Impact of Parental Involvement, Parental Support and Family Education on Pupil Achievements and Adjustment: A Literature Review. *Education*, 30(8), 1–110. doi:10.1016/j.ctrv.2004.06.001
- Dirlik, C. (2014). *4+4+4 eğitim sisteminde 60-66 aylık öğrencilerin okula hazırbulunuşlukta sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi-Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Dockett, S., Perry, B. (2003). The transition to school: What is important?. *Educational Leadership*, 60(7), 30–34.

- Domino, G. ve Domino, M. L. (2006). *Psychological testing: An introduction*. Cambridge University Press.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Yaklaşım, yöntem ve teknikler*. Ankara: Anı Yayıncılık (Gözden Geçirilmiş 6. Baskı). Erişim adresi:
<https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=74337>
- Entwisle, D. R. (1995). Role of schools in sustaining early childhood program benefits. *The Future of Children*, 5(3), 133-144.
- Erdoğan, T. (2013). *İlkokula (ilköğretime) hazırlık ve ilkokul (ilköğretim) programları* (s. 7-10). Ankara: Eğiten Kitap.
- Ergül, A. (2007). *Boehm Okul Öncesi Temel Kavramlar Testi-3'ün 36-47 aylık çocuklar için Türkçeye uyarlama çalışması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Erkan, S. (2011). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197.
- Erkan, S. ve Kırca, A. (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94-106.
- Erten, H. (2012). *Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri, akran ilişkileri ve okula uyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin izlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Esaspehlivan, M. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş ve gitmemiş 78 ve 68 aylık çocukların okula hazır bulunuşluklarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference*.

- Gill, S., Winters, D. ve Friedman, D. S. (2006). Educators' views of pre-kindergarten and kindergarten readiness and transition practices. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 7(3), 213–227. doi:10.2304/ciec.2006.7.3.213
- Graue, E. (2006). The answer is readiness - Now what is the question? *Early Education and Development*, 17(1), 43–56. doi:10.1207/s15566935eed1701_3
- Gülay, H. (2011). 5-6 yaş grubu çocuklarda okula uyum ve akran ilişkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 1–10. doi:10.17755/esosder.22079
- Güler, H. (2016). *İlkokul 1.sınıfa başlayam öğrencilerin okula başlama yaşına göre okula uyumlarının ve okuma-yazma becerilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Giresun Üniversitesi, Giresun.
- Gülşeker, Ş. (2019). *Ebeveynlerin oyun algısı, çocukların oyun davranışları ve çocukların okula hazır bulunuşlukları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yaşar Üniversitesi, İzmir.
- Gündüz, F. ve Çalışkan, M. (2013). 60-66, 66-72, 72-84 aylık çocukların okul olgunluk ve okuma yazma becerilerini kazanma düzeylerinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 379-398.
- Gündüz, H. B. ve Özarlan, N. (2017). Farklı yaş kategorilerinde ilkokula başlayan öğrencilerin okul olgunluğu ve öğretmen görüşlerine göre okula uyum problemleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 212–230.
- Howitt, D. ve Cramer, D. (1997). *A guide to computing statistics with spss for windows*. Simon & Schuster, Inc.
- Işıkoğlu Erdoğan, N. ve Şimşek, Z. C. (2014). Birinci sınıfa başlayan çocukların, velilerin ve öğretmenlerin okula uyumlarının incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 3(2), 62–70.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012, 11 Nisan). *Resmi Gazete* (Sayı: 28261). Erişim adresi:

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>

Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler* (27. Basım).

Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kaya, Ö. S. ve Akgün, E. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elementary Education Online*, 15(4), 1311–1324. doi:10.17051/io.2016.51992

Keleş Ertürk, C. (2017). *5- 6 Yaş grubu çocukların okula hazırlık becerilerinin çocuğa , ebeveynlere ve ev ortamına yönelik değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Koçyiğit, S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin görüşleri ışığında okula hazır bulunuşluk olgusu ve okul öncesi eğitime ilişkin sonuçları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Kruskal, W. H. (1952). A nonparametric test for the several sample problems. *The Annals of Mathematical Statistics*, 23(4), 525-540.

Kutluca Canbulat, A. N. ve Canbulat, M. (2012). Almanya’da okula alma uygulamaları ve Kiel Okula Alma Testi’nin Türkçeye uyarlanması. *Elementary Education Online*, 11(1), 1–17. doi:10.17051/io.73896

Ladd, G. W. ve Price, J. M. (1987). Predicting children's social and school adjustment following. *Developmental Psychology*, 58(5), 1168-1189.

Magnuson, K. A., Ruhm, C. J., Waldfogel, J. ve Magnuson, K. A. (2004). Does prekindergarten improve school preparation and performance? <http://www.nber.org/papers/w10452> adresinden erişildi.

Maxwell, K. L. ve Clifford, R. M. (2004). School readiness assessment. *Beyond the Journal Young Children on the Web*, (January), 1–10.

MEB. (2006). *Çocuk gelişimi ve eğitimi: Bilişsel gelişim*. Ankara: MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi).

- MEB (2006). *Çocuk gelişimi ve eğitimi: Çocuğun gelişimi*. Ankara: MEGEP.
- MEB (2006). *Psiko-motor gelişim*. Ankara: MEGEP.
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı) (2009). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-5. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2015). *Çocuk gelişimi ve eğitimi: 0-72 ay sosyal ve duygusal gelişim*. Ankara.
- MEB (2015). *Çocuk gelişimi ve eğitimi: 0-72 ay dil gelişimi*. Ankara.
- MEB (2016). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Millî Eğitim Bakanlığı, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. Ankara.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8, sınıflar)*. Ankara.
- MEB (2019a). *MEB istatistikleri örgün eğitim*. Strateji Geliştirme Bakanlığı.
- Mercan Uzun, E. ve Alat, K. (2014). İlkokul Birinci Sınıf Öğretmenlerinin 4+4+4 Eğitim Sistemi ve Bu Sistem Sonrasında İlkokula Başlayan Öğrencilerin Hazır Bulunuşlukları Hakkındaki Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 15–44. doi:10.17240/aibuefd.2014.14.2-5000091526
- Mercan-Uzun, E. ve Alat, K. (2015). Okul Öncesi Dönemde Uygulanan “Okula Hazırız” Eğitim Programının İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Hazırbulunuşluk Düzeylerine Etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(2), 59-80.
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (2019, 10 Temmuz). *Resmî Gazete* (Sayı: 30827). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/07/20190710-6.htm>
- Oktay, A. (1982). Okulöncesi dönemde öğrenme ve okumaya hazırlıklı olmak. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39, 11–18.
- Oktay, A. (1983). *Okul olgunluğu, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel ortamlarda yetişen çocuklarda kavram gelişimlerinin ve okula hazırbulunuşluk düzeylerinin okul olgunluğunun ölçülmesi* (Doçentlik tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Oktay, A. (1997). *Çocuk ve okul*. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Önder, A. ve Gülay, H. (2010). 5-6 yaş çocukları için okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Online Journal of Educational Sciences*, (January 2010), 204–224.
- Özarslan, N. (2014). *Birinci sınıfta öğrenim görmekte olan (60-71 ve 72-84 aylık) öğrencilerin okul olgunluğu düzeyleri ve bu öğrencileri okutmakta olan öğretmenlerin gözlediği okula uyum ve sınıf yönetimi sorunları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Özcan, E. (2014). *Birinci sınıf öğrencilerinin bilişsel okul olgunluğu düzeylerinin okuma yazmayı öğrenme sürecine olan etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Özgüven, İ. E. (2020). *Psikolojik testler* (16. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. Erişim adresi: https://www.nobelyayin.com/3482_3482.html
- Panter, J. E., & Bracken, B. A. (2009). Validity of the Bracken School Readiness Assessment for predicting first grade readiness. *Psychology in the Schools*, 46(5), 397-409.
- Pianta, R. C. (1997). Adult-child relationship processes and early schooling. *Early Education and Development*, 8, 11-26.
- Polat, Ö. ve Atış Akyol, N. (2019). Okula uyum ve ilkokula hazırbulunuşluk. Ö. Polat (Editör). *Adım adım ilkokula başlamak: Okula uyum ve erken okuryazarlık eğitimi* içinde (s. 2-31). Ankara: Anı Yayıncılık. Erişim adresi: <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=74395>
- Polat Unutkan, Ö. (2003). *Marmara ilköğretime hazır oluş ölçeğinin geliştirilmesi ve standardizasyonu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Polat Unutkan, Ö. (2007). 5-6 yaş çocuklarının yaşadıkları evin yapısının ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24,

43-54.

- Polat, Ö., Kurtuluş Küçüköğlu, E., Sohtirikoğlu Niran, Ş., Ünsal, F.Ö. ve Özkabak Yıldız, T. (2014). The comparison of 54-66 months old children's readiness for primary school during preschool period and their adaptation to primary school. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 5(1), 169-182.
- Rafoth, M., Buchenauer, E. ve Crissman, K. (2018). School Readiness-Preparing Children for Kindergarten and Beyond : Information for Parents Ensuring a healthy start . *National Association for School Psychology*, 1-3.
- Resmî Gazete (2012a). İlköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun, (sayı, 28261).
- Resmî Gazete. (2012b). Millî eğitim bakanlığı ilköğretim kurumları yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik. (sayı, 28360).
- Rimm Kaufman, S. (2004). School Transition and School Readiness: An Outcome of Early Childhood Development. *Encyclopedia on Early Childhood Development*, 1-7.
- Ruxton, G. D. (2006). The unequal variance t-test is an underused alternative to Student's t-test and the Mann-Whitney U test. *Behavioral Ecology*, 17(4), 688-690.
- Sak, R. ve Yorgun, E. (2020). Gelişimsel ilkokula hazırbulunuşluk ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik analizi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 495-525.
- Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (10), 21-30.
- Senemoğlu, N. (2000). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sert, N. (2014). School Entry Age: 66 Months of Age for Literacy Skills. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 141, 25-29. doi:10.1016/j.sbspro.2014.05.007
- Seven, S. (2011). Okula Uyum Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Kış*, 9(1), 29-42.

- Shields, A., Dickstein, S., Seifer, R., Giusti, L., Magee, K. D. ve Spritz, B. (2001). Emotional competence and early school adjustment: A study of preschoolers at risk. *Early Education and Development*, 12(1), 73–96. doi:10.1207/s15566935eed1201_5
- Sop, A. (2016). *Ebeveyn tutumları, davranış problemleri ve okula hazır bulunuşluk arasındaki ilişkinin öz düzenlemenin aracılık etkisi ile incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Sönmez, V. ve Gülderen Alacapınar, F. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri* (Gözden geçirilmiş 7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık. Erişim adresi: <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=74291>
- Tangüner, D. (2017). *Okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyi ve anksiyete düzeyi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Tekin, H. (2018). *Öz düzenleme becerilerinin ilkokula hazır bulunuşluk üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- TTB (Türk Tabipler Birliği) (2012). *Çocukların Gelişim Süreçleri ve Okula Başlama*. Türk Tabipleri Birliği Yayınları, Ankara.
- Tutal, Ö. (2013). *İlk okuma-yazma öğrenmede okula başlama yaşının okuma-yazma başarısına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Tutar, H. ve Erdem, A. T. (2020). *Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve spss uygulamaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık. Erişim adresi: <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=72426>
- Türkyılmaz, M. İ. (2018). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik ve hazır bulunuşluk becerilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Amasya Üniversitesi, Amasya.
- United Nations Children's Fund, (UNICEF) (2012). *School Readiness and Transitions*. https://sites.unicef.org/earlychildhood/files/Child2Child_ConceptualFramework_FINA

L(1).pdf adresinden 23.06.2021 tarihinde alınmıştır.

- Ülkü, Ü. B. (2007). *Anasınıfı ve ilköğretim 1. sınıfa devam eden çocukların velileri ve öğretmenlerinin, çocukların okul olgunluğu hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ünver, G. B., Dikbayır, A. ve Yurdakul, B. (2015). Kesintili zorunlu eğitim ilkököl birinci sınıf uygulamalarının incelenmesi. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1647–1664.
- Valiente, C., Doane, L. D., Clifford, S., Grimm, K. J. ve Lemery-Chalfant, K. (2021). School readiness and achievement in early elementary school: Moderation by Students' temperament. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 74(January), 101265. doi:10.1016/j.appdev.2021.101265
- Vernon-Feagans, L. ve Blair, C. (2010). Measurement of School Readiness. *Early Education and Development*, 17(1), 1-5. doi:10.1207/s15566935eed1701
- Wang, Y., & Zhou, X. (2021). Maternal involvement in education mediates longitudinal associations between maternal depressive symptoms and child adjustment. *Journal of Family Psychology*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1037/fam0000825>
- Yangın, B. (2007). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki altı yaş çocuklarının yazmayı öğrenmeye hazır bulunuşluk durumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 294–305.
- Yavuzekinci, M. (2019). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların okula hazır bulunuşluk becerilerinin çoklu zekâ alanları açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yavuzer, H. (1988). *Çocuk psikolojisi* (4. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2001). *Bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimiyle çocuğunun ilk 6 yılı* (13. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yenilmez, K. ve Kakmacı, Ö. (2008). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin matematikteki hazırbulunuşluk düzeyi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 529- 542.

- Yılmaz, N., Taşçı, G. ve Fidan, M. (2013). İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin 60-66 aylık öğrencilerine ilişkin görüşleri. *XII. Uluslararası Katılımlı Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 310-314.
- Yoleri, S. ve Tanış, H. M. (2014). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeylerini etkileyen değişkenlerin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (2), 130-141.
- Yörükoğlu, A. (1979). *Çocuk ruh sağlığı: Çocuğun kişilik gelişimi, yetiştirilmesi ve ruhsal sorunları* (2. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Zelyurt, H. ve Özel, E. (2015). İlkokul birinci sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin eğitimde 4+4+4 düzenlemesine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 1-18.

EKLER

EK 1.

ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Gülçin KURTULUŞ ÇALIŞKAN		
E-postası/Web Sayfası			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı			
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Celal Bayar Üniversitesi	Sınıf Öğretmenliği	2009
Tez Başlığı	İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluklarının Değerlendirilmesi		
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Tuncay CANBULAT		
Akademik Eserler			
(Makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, poster, sergi, konser vb. eserlerden kaynakça yazım kurallarına göre en fazla 10 eser yazılmalıdır.) Tezden üretilen yayınlar * ile işaretlenmelidir.			
Bir grup ilkokul 4. sınıf öğrencisinin matematiğe yönelik tutumları ile matematik kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi			
KAYNAKÇA			
Kurtuluş Çalışkan, G. ve Küçükkaragöz, H. (2019). Bir grup ilkokul 4. sınıf öğrencisinin matematiğe yönelik tutumları ile matematik kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. <i>Uluslararası Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Sempozyumunda. Tam Metin Bidiri Kitabı.</i> (s.1060-1065)			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

EK 2. Uygulama İzinleri

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-E.25615461
Konu : Gülçin KURTULUŞ ÇALIŞKAN'ın
Araştırma İzni

24/12/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarihli ve 355862610.06-E.12607291 sayılı yazısı (Genelge 2017/25)
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğünün 12/12/2019 tarihli ve 103271 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gülçin KURTULUŞ ÇALIŞKAN'ın, "İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluklarının Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri Müdürlüğümüz Bornova İlçesine bağlı resmi ilkokullarda uygulama yapma isteği ilgi (b) yazı ile belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasının, Bornova İlçesine bağlı resmi ilkokullarda 2019-2020 Eğitim öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Dr. Ömer YAHŞİ
Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1-Araştırma Değerlendirme Formu
2-Anket Formları

OLUR
24/12/2019

Sultan DOĞRU
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: Fevzipaşa mh. 452 sk. no:15 konak/ İZMİR
Elektronik Ağ:
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Bilgi için: Duda ALP Bilgisayar İşletmeni
Tel: 0 (232) 280 36 31
Faks: 0 () _____

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 8bc7-e788-3662-a4b3-2930 kodu ile teyit edilebilir.

EK.3 OKULA UYUM ÖLÇEĞİ ÖRNEK MADDELERİ

Sayın Hocam,

Aşağıdaki formlar, öğrencilerinizin okulun ilk günlerindeki (yaklaşık ilk bir ay) okula hazır bulunuşlukları ve okula uyumlarıyla ilgili düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmış ölçek maddeleridir. Lütfen, her bir öğrencinizin ayrı ayrı okulun ilk günlerinde geçerli olan durumunu bildiren düzeyi kendiniz işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederiz. Saygılarımızla.

Doç. Dr. Tuncay CANBULAT

Gülçin KURTULUŞ ÇALIŞKAN

Cinsiyeti: () Kız () Erkek Öğrenci anaokuluna gitti mi? () Evet () Hayır
 Öğrencinizin Eylül Ayındaki Doğum Ayı:
 () 60-68 ay arası () 69-71 ay arası () 72 ay ve üstü

	Bu öğrenci okulun ilk günlerinde;	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Her zaman
1	Okulu reddetme					
3	Aile bireylerinin yanında olma isteği					
5	Derse geç gelme (Zaman algısının oluşmaması)					
7	Öğretmeninden sürekli olarak yardım bekleme isteği					
9	Sınıftaki etkinliklere katılmayı reddetme					

EK.4 İLKOKULA HAZIR BULUNUŞLUK ÖLÇEĞİ ÖRNEK MADDELERİ

	Bu öğrenci okulun ilk günlerinde;	Tamamen yeterli	Yeterli	Orta Düzeyde Yeterli	Yeterli Değil	Hiç Yeterli Değil
1	Küçük kaslarını kullanarak belirli bir güç gerektiren hareketleri yapardı (ör: Kalem tutma, makas kullanma, şekli taşırmadan boyama).					
3	Kalem tutmayı sorunsuz gerçekleştirdi.					
5	Öğrendiklerini sözel olarak ifade ederdi.					
7	Öğretmenin okuduğu bir metin ya da hikayenin anlamını kavradı.					
9	Kendisine ait özellikleri tanıttı.					
11	Başladığı işi bitirme çabası gösterirdi.					
13	Başkasına ait duyguları (kızgınlık, sevgi, mutluluk vb.) fark ederdi.					
15	Grup etkinliklerinde uygun davranışlarda bulunurdu.					
17	Arkadaşlarının eşyalarını kullanırken izin isterdi.					
19	Değişik ortamlardaki kurallara uyardı (ör: teşekkür etme, rica etme, özür dileme, sıra bekleme, sabır gösterme).					
21	Geometrik şekilleri tanırdı.					
23	Nesneleri özelliklerine göre eşleştirdi (ör: şekil, renk, büyüklük, uzunluk, miktar).					
25	Nesneleri özelliklerine göre sıralardı (ör: şekil, renk, büyüklük, uzunluk, miktar).					
27	Bir örüntüdeki ilişkiyi kavradı.					
29	Giyilerini sorunsuzca giyip, çıkarırdı.					

EK.5 ETİK İZİN

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
ETİK KURULU KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 03/12/2019
TOPLANTI SAYISI : 13

KARAR-14-:

Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı 2018950221 numaralı öğrencisi Gülçin KURTULUŞ ÇALIŞKAN'ın tez çalışması kapsamında gerçekleştireceği asıl uygulamalara ilişkin tez danışmanı Doç.Dr.Tuncay CANBULAT'ın 26/11/2019 tarihli dilekçesi ile ekleri görüşüldü.

Yapılan görüşmeler sonucunda,

Doç.Dr.Tuncay CANBULAT'ın danışmanlığında, Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı 2018950221 numaralı öğrencisi Gülçin KURTULUŞ ÇALIŞKAN'ın "İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluklarının Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması kapsamında yapmak istediği asıl uygulamaların etik açıdan uygunluğuna oy birliği ile karar verildi.

Prof.Dr. Serap KAYA ŞENGÖREN
(BAŞKAN)

Prof.Dr. Dilek Müge SİYEZ (ÜYE)	Doç.Dr. Berna CANTÜRK GÜNHAN (ÜYE)
Doç.Dr. Banu ÇULHA ÖZBAŞ (ÜYE)	Dr.Öğr.Üyesi Kürşat ARSLAN (ÜYE)

Uğur Mumcu Cad. 135 Sk. No:5 35380 Buca/İZMİR
Telefon: +90(232)440 09 08 – 440 09 11 Faks: +90 (232) 420 60 45
e-posta: egitimbil.kurul@deu.edu.tr İnternet Adresi: <http://ebe.deu.edu.tr/>

EK.6 ONAM FORMU

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda “ İlkokul Öğrencilerinin Okula Uyum ve Okula Hazır Bulunuşluklarının Değerlendirilmesi” başlıklı araştırma “Gülçin KURTULUŞ ÇALIŞKAN” tarafından **gönüllü katılımcılarla** yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan **çıkabilirsiniz**. Bu formu onaylamanız, **araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Okula başlama yaşının okula uyum ve okula hazır bulunuşluktaki etkisini değerlendirmek

Araştırmanın Nedeni: Okula başlama yaşı, cinsiyet ve okul öncesi eğitim alma durumlarının ilköğretim 1. Sınıf öğrencilerinin okula uyum ve okula hazır bulunuşluklarında etkili olduğu varsayımı

Süresi:2019-2020 eğitim öğretim yılı Aralık ve Ocak ayları

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: İzmir ili Bornova ilçesindeki devlet ilkokulları

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacını, nedenini, katılmam gereken süreyi ve yeri ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar sözlü olarak araştırmacı tarafından yapıldı. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Adı-Soyadı:

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Gülçin KURTULUŞ ÇALIŞKAN

e-posta:

İmzası:

EK.7 İLKOKULA HAZIR BULUNUŞLUK ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ**Tuncay Canbulat** 30 Eki

Alıcılar: ben ✓

Sayın Gülçin Kurtuluş Çalışkan,
geliştirmiş olduğum "ilk okula hazır
bulunuşluk ölçeğini", "İlkokul
öğrencilerinin okula uyum ve okula
hazır bulunuşluklarının
değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans
tezinizde kullanabilirsiniz. İyi
çalışmalar dilerim.

Doç. Dr. Tuncay CANBULAT

EK.8 OKULA UYUM ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ**Gönderen:** Nesrin Özarslan**Gönderildi:** 21 Eylül 2019 Cumartesi 20:00**Kime:****Konu:** Fwd: Öğretmen Sınıf Yönetimi ve Okula Uyum Ölçeği

Merhaba Gülçin Hanım,

Dokuz Eylül Üniversitesi'nde devam etmekte olduğunuz yüksek lisans programındaki hazırlayacağınız tez çalışmasında geliştirmiş olduğum "Öğretmen Sınıf Yönetimi ve Okula Uyum Ölçeği"ni kullanmanızda bir sakınca yoktur.

Bahsi geçen ölçme aracını kullanmak isteyişiniz bilgim dahilinde olup çalışmanızda kolaylıklar dilerim.

Nesrin ÖZARSLAN

Okul Öncesi, Diksiyon ve Beden Dili Öğretmeni, Spiker

[Alıntılanan metni göster](#)

--

Nesrin ÖZARSLAN

Okul Öncesi ve Diksiyon Öğretmeni- Spiker

ÖĞRETMEN...NKETİ.docx

